

F1 3.3

HELSINGIN YLIOPISTON
TILASTOTIETEELLISEN LAITOS

STATISTISKA INSTITUTIONEN
VID HELSINGFORS UNIVERSITET

BIDRAG TILL FINLANDS OFFICIELA STATISTIK.

XVI.

BYGGNADSSTATISTIK.

2.

ÖFVERSTYRELSENS FÖR ALLMÄNNA BYGGNADERNA

BERÄTTELSE

FÖR

ÅREN 1893—1899.

HELSINGFORS, 1901.

BIDRAG TILL FINLANDS OFFICIELA STATISTIK.

XVI.

BYGGNADSSTATISTIK.

HELSINGIN YLIOPISTON
TILASTOTIETEELLINEN LAITOS
STATISTISKA INSTITUTIONEN
VID HELSINGFORS UNIVERSITET

ÖFVERSTYRELSENS FÖR ALLMÄNNA BYGGNADERNA

BERÄTTELSE

FÖR

ÅREN 1893—1899.

HELSINGFORS,
FINSK TIDSKRIFTS TRYCKERI AKTIEBOLAG,
1901.

Tilastokirjasto
Statistikbiblioteket
288207

Öfverstyrelsens för Allmänna Byggnaderna berättelse för åren 1893—1899.

Under den sjuårsperiod denna berättelse omfattar har stor liflighet varit rådande inom den del af statens byggnadsverksamhet, som faller inom området för Öfverstyrelsens administration. Särskildt beaktansvärd är i sådant afseende tillkomsten af ett betydande antal nya byggnader för de lärda skolorna, tvenne nya byggnadskomplexer för seminarierna i Raumo och Brahestad samt icke mindre än sju byggnadskomplexer för abnormskolorna i landet, nemligen blindskolorna i Kuopio och Helsingfors, döfstumsskolorna i Kuopio, S:t Michel, Borgå och Åbo samt anstalten för andesvaga barn, förlagd i Perttula nära Tavastehus. Äfven statens sjukhus hafva erhållit en värdefull tillökning genom anläggandet af den storartade kur- och vårdanstalten för sinnessjuka, belägen å Pitkäniemi nära Tammerfors, hvarförutom flera af de äldre sjukhusen blifvit dels till- eller påbyggda, dels genom andra förändringar försatta i tidsenligare skick. Militieverkets byggnader hafva äfven de genom förändringar och tillbyggnader ökats i värde och användbarhet hvarjemte en ny tidsenlig, monumental internats- och klassbyggnad för finska kadettkåren efter långa förberedelser kommit till stånd.

Då de under Öfverstyrelsens administration stående byggnaderna till antal och värde år för år ökas har detta sjelffallet till påföljd att äfven deras underhåll och vård kräfva allt större summor. Om de till Öfverstyrelsens disposition ställda medlen för utförande af mindre och brådskande arbeten medräknas, stiger den årliga remontkostnaden till i rundt tal en half miljon mark för stats- och skolverkets byggnader, hvartill ännu kommer circa 200,000 för underhållet af de militära byggnaderna. Af detta sakförhållande framgår tydligast hvilken vigtig del af Öfverstyrelsens verksamhet länebyggnadskontorsföreståndarna äro ombetrodda med, ty af dem beror det i främsta rummet att i tid observera uppkommande brister, föreslå lämpliga medel till deras afhjelpande och sedan tillse att de anslagna summorna blifva på ett effektivt och sakenligt sätt använda. Att remontbehofvet dock i mycket väsendtlig grad

beror af resp. byggnadsdisponenter och dessas större eller mindre förmåga att omsorgsfullt vårda sig om den dem anförtrodda offentliga egendomen, är ett faktum, hvars obestriddighet mångfaldiga gånger af erfarenheten ådagalagts.

De flesta såväl remont- som nybyggnadsarbeten utföras nu likasom härintills på entreprenad; dock har det på senare tider visat sig att en del arbeten lämpligare låta sig utföras efter räkning eller fördelas på partiella entreprenader, hvarjemte numera offentliga entreprenadauktioner högst sällan ifrågakomma utan affordras hugade spekulanter skriftliga förseglade anbud, hvilka alla på en gång på förut utsatt tid brytas; erfarenheten har vidhandengifvit att entreprenörerna genom detta tillvägagående föranledts att grundligare studera de framlagda förslagen och mognare öfverväga de inlemnade anbuden. För mindre arbeten har borgesförbindelse affordrats för den händelse förskott å entreprenadsumman äskats och gifvits, i annat fall icke. Vid entreprenader till mycket höga belopp har borgen fordrats endast för den beviljade förskottsummans återbetalande för den händelse entreprenören icke skulle vara i stånd att kontraktsevenligt slutföra sitt åtagna arbete. Arbetenas öfvervakande och afsynande försiggå på samma sätt och i samma ordning som härintills och hvarom i Öfverstyrelsens senaste berättelse finnes omnämndt.

A. Militieverkets byggnader.

1893—99.

Under den tidsperiod denna berättelse omfattar hafva åtskilliga nya byggnader för Militieverkets behof blifvit uppförda, hvarjemte förut existerande byggnadskomplexer blifvit försedda med värdefulla tillbyggnader, hvilka jemte särskilda tidsenliga ändringar och ombyggnader i väsentlig mån ökat komplexernas användbarhet och ändamålsenlighet så i hygieniskt som konstruktivt afseende. Den märkligaste likasom äfven den dyrbaraste af dessa nybyggnader är den nya hufvudbyggnaden för Finska kadettkåren, hvilken i afseende å rumdimensioner, belysning, uppvärmning och ventilation samt yttre och inre utstyrsel motsvarar t. o. m. högt ställda fordringar; kadettkåren har dessutom erhållit en ny smedjebyggnad af sten. Gardesbataljonens kasernkomplex har, särdeles hvad officersflygeln vidkommer, erhållit afsevärda förbättringar, i det en tillbyggnad till densamma utförts, hvarigenom en välbehöflig ominredning af såväl kompanichefs- som yngre officers-kvarteren möjliggjorts; dessutom har gårdsplanen makadamiserats och bataljonen blifvit försedd med ny vedgård. Äfven bataljonerna i landsorten hafva i sina resp. kaserner erhållit beaktansvärda förbättringar i det att lokaler inrättats för tre yngre gifta officerare, yngre stabsofficerarnes samt kompanichefernas lokaler blifvit dels förstorade, dels genom ändringar förbättrade, tidsenlig ny byggnad för undervisnings-kommenderingen samt förstorade kvarter för fältväblarne och nya byggnader för gift underbefäl och manskap, med tillhörande tvätt-, bad-, och bagarstugor. Dessutom hafva trenne kasernkomplexer försetts med vattenledning, och vid alla komplexerna hafva de gamla förfallna badstugorna af trä ersatts med nya sådana af sten, större och ändamålsenligare än de förra, samt försedda med skild badafdelning för officerare och deras familjer. Uleåborgs bataljon erhöll dock redan tidigare en ny badstuga af sten något mindre än de nu uppförda samt utan badafdelning för officerare. Dragonregementet har erhållit nytt trosslider och nytt lider för brandredskap, hvarjemte

artellbyggnaden genom en mindre tillbyggnad till matsalen ändrats så att denna kan användas till kyrka.

Lägerplatsen invid Willmanstrand har försetts med vattenledning ifrån Dragonregementets enahanda inrättning och lägerplatsen i Krasnoje Selo har försetts med ny bageribygnad och köks- och artellbyggnad.

Äfven reservkompaniernas kaserner hafva tillgodosetts med särskilda förbättringar, sålunda hafva manskapsbarackerna i landets tre nordliga län försetts med murade eldstäder i stället för de förut befintliga jernkaminerna, ett rum i samma barack i hvarje kompani har försetts med eldstad för att rummet vintertid skall kunna användas för vapenkontroll; Oulais, Uleå och Kajana kompanier hafva erhållit hvar sin förrådskällare af sten.

Utom här ofvan uppräknade mera betydande ny-, till- och ombyggnader hafva särskilda mindre kompletterings- och förändringsarbeten utförts under årens lopp, hvarförutom de sedvanliga årsremonterna, nu likasom härintills, visat sig vara af behovet påkallade.

Här nedan skola de särskilda byggnadskomplexerna uppräknas, hvarvid de arbeten som uti enhvar af dem utförts, angifvas, och hänvisas i afseende å de åtgångna kostnaderna till de denna berättelse vidfogade tabellerna.

Lifgardets 3:e, finska, skarpskyttebataljons kaserner. Komplexen har hvarje år underkastats sedvanlig remont, hvarvid, utom de ständigt återkommande eldstadsreparationerna och målningsarbetena, äfven förekommit genomgående vaslagsundersökningar och deraf föranledda ombyggnader af sådana eldstäder som tidigare stått direkte på vasorna utan brandfritt underlag.

Uti skrifvelse af den 16 Aug. 1893 anbefalldes Mil. Exp:n anläggandet af en ny vedgård för bataljonen å tomten N:o 19 vid Petersgatan och anslag för ändamålet en summa af 6,384 F:mk 50 penni. På framställning af d. v. kommandören för bataljonen beviljades genom skrifvelse af den 15 Mars 1895 en summa af 4,000 F:mk för extra remont- och ändringsarbeten i kommandörens lokal och utfördes dessa arbeten omedelbart och icke i sammanhang med årsremonten.

Uti skrifvelse af den 22 Maj 1897 resolverades att kompanichefskvarteret i 1:sta våningens vestra del såsom osundt finge byta plats med kanslilokalen, och verkställdes detta arbete samma sommar.

För att bringa kaserngårdsplanens beläggning i tidsenligare skick föreskrefs i Mil. Exp:s skrifvelse af den 10 Febr. 1898 att planen skulle makadamiseras, och beviljades för ändamålet en summa af 10,000 F:mk, hvilken dock befanns för knapt tilltagen, hvarför äfven ett tillskott af 2,200 F:mk

beviljades uti skrifvelse af den 4 Okt. s. å. I sammanhang med detta arbete reparerades äfven några förstörda kloakrör, som föranledt svår olukt; kostnaden 1485 F:mk 60 penni beviljades i skrifvelse för den 28 Juli. Kompanichefskvarteren i officersflygelns östra ända samt alla kvarteren i 3:dje våningen hade derintills begagnat sig af en enda trappuppgång, hvilken tillika utgjort trafikled för den menighet som besökte kyrkan. För att i någon mån aflägsna detta missförhållande samt tillika förstora och förbättra de yngre officerarnes kvarter beviljades i skrifvelse af den 10 Febr. 1898 5,800 F:mk för sist sagda ändamål samt af den 31 Mars 30,000 F:mk för en ny flygelbyggnad i 3 våningar, i hvilken bland annat en ny trappa ifrån kompanichefskvarteren och med utgång till Fabiansgatan kom till stånd; dessa anslag visade sig sedermera vara för lågt tilltagna, hvarför ett tillskottsanslag af 4,085 F:mk beviljades i skrifvelse af den 7 Maj s. å. Om ännu nämnes att ett plankgolf å asfaltbeläggningen i 1:sta kompaniets logement anbragts för en kostnad af 3,569 F:mk 50 penni samt att en grundlig reparation af artellköket för en kostnad af 1,348 F:mk utförts, torde alla vigtigare arbeten förutom årsremonterna inom denna kasernkomplex blifvit uppräknade.

I:a, Nylands, finska skarpskyttebataljons kaserner. Förutom de årligen återkommande remonterna har under senare delen af 1893 utförts ombyggnad af dragrören för matånga ifrån bataljonens kök för en kostnad af 1,350 F:mk genom anslag af den 19 Juli 1893. Under sommaren 1895 uppstod elak och osund lukt uti rummen i nedre våningen af bataljonens klubb- och kanslibyggnad och häraf följde, efter verkställd undersökning, tidsödande och kostsamma arbeten, omfattande upptagning och delvis omläggning af vaslag, rengöring af utrymmet under dem, omläggning af en del skadade afloppsrör samt fullständig inre remont af rummen i byggnadens vestra hälft, och bestredos kostnaderna 5,343 F:mk 41 penni ur Öfv:ns dispositionsmedel på grund af Mil. Exp:ns skrifvelse af den 17 Mars 1896. Uti bref af den 18 Febr. 1897 beviljades tillstånd att af tvenne subalternofficerskvarter uti officerskasernens 1:sta våning bilda ett kvarter för en yngre gift officer och anslogs för ändamålet 1,000 F:mk. Den 6 Aug. 1898 anbefalldes ytterligare arbeten uti rummen i klubb- och kanslibyggnadens nedre våning för aflägsnande af i desamma förekommande olukt och beviljades för ändamålet 1,700 F:mk.

I sammanhang med den årsremont, som å soldatkasernerna utfördes under sommaren 1898, verkställdes äfven genomgående reparation af de delvis förrostade vattenledningsrören och var för ändamålet anslaget 3,000 F:mk, men då skadorna sedermera befunnos vara betydligt större än hvad först beräknats, erfordrades ett tillskottsanslag af 4,500 F:mk, hvilket beviljades genom

skrifvelse af den 11 Okt. 1898. Under sommaren 1899 verkställdes revision och komplettering af värmeledningar i soldatkasernerna af orsak att ett större antal rum öfverklagats som kalla och anslogs för ändamålet 7,700 F:mk den 13 Juli 1899; likaså befanns vattenledningen till officerskasernen och kanslibyggnaden tariffva en till 3,000 F:mk stigande remont i och för ersättning af förrostade rör med nya, och beviljades anslag härtill den 19 Aug. 1899. Samma år erfordrades för reparation af ångpannorna i artellet utöfver de 700 F:mk, som upptagits i remontförslaget, 2,900 F:mk, som erhöles på grund af Mil. Exp:ns skrifvelse af den 11 Okt. 1899.

Kommandantstyrelsens byggnader i Helsingfors hafva årligen underkastats sedvanlig remont, men hafva hvarken till- eller ombygts.

Garnisonssjukhuset har förutom den årligen återkommande remonten försetts med en egen desinfektionsinrättning för en kostnad af 3,325 F:mk, beviljad af Mil. Exp. uti skrifvelse för den 4 Maj 1893.

Uti skrifvelse af den 22 Okt. 1896 anbefalldes Mil. Exp. införande af elektriskt ljus i byggnaden, hvilken tidsenliga förbättring omedelbart kom till utförande, och hade af förre öfverläkaren v. statsrådet von Winther för ändamålet donerats en summa af 10,000 F:mk.

Målskjutningshuset å Fredriksberg och **Militärmanegen** hafva icke påkallat andra arbeten än sedvanlig årsremont.

Finska militärverket tillhöriga f. d. **spanmålsmagasinet** å Skatudden har på grund af Mil. Exp:ns skrifvelse af den 22 Juni 1893 blifvit förändradt, remonteradt och ominredt till upplagsplats för militärens sanitäsupplag för en kostnad af 5,000 F:mk.

Uti det **nya Stenmagasinet** å Skatudden, uppfördt år 1896 för Lotsverkets behof och af hvilket Krigskommissariatet disponerar en del, anbefalldes uti skrifvelse af den 6 Dec. 1896 utförandet af plankgolf å asfaltunderlag uti en del rum för att utstänga fukt och råttor och för en kostnad af 1,259 F:mk 25 penni. Enligt befallning af den 23 Okt. 1897 inrättades uti ett större rum i öfre våningen samt å vinden hyllor och ställningar för beredande af plats för sanitäsupplagets instrumentsamling m. m.; och beviljades härför 2,000 F:mk samt den 18 Okt. 1898 ytterligare 867 F:mk 79 penni.

Under våren 1894 förrättades genom länebyggnadskontorets i Nyland försorg en allmän och genomgående vaslags undersökning uti alla Militärver-

ket tillhöriga byggnader i Helsingfors och betäcktes kostnaderna för dessa arbeten, 2,228 F:mk 91 penni, med medel, beviljade af Mil. Exp:n uti skrifvelse af den 17 Febr. 1894.

2:a, Åbo, finska skarpskyttebataljons kaserner. Uti skrifvelse för den 16 Aug. 1893 anbefalldes förseende af verandorna framför ingångarna till kompanichefsbostäderna med glasväggar. Lasarettets iskällare var genom sitt läge och sin konstruktion så beskaffad att orent vatten inträngde i sjelfva isgropen, hvarför en iskällare af gråsten uppfördes för en kostnad af 2,200 F:mk, beviljad i Mil. Exp:ns skrifvelse af den 8 Febr. 1894. För inredning af ett officerssjukrum i lasarettet beviljades den 22 Juli 1897 665 F:mk utöfver de 135 F:mk, som redan härförinnan beviljats hvarje bataljon för antydt syfte. På grund af den 21 Jan. 1897 utverkadt tillstånd uppförde bataljonen på egen bekostnad en byggnad af trä i en våning under tak af asfalt filt, inrymmande lokal för musikkommenderingen och underofficersklubben, och öfvertogs denna byggnad af kronan på befallning af Kejs. Senaten, meddelad uti skrifvelse från Mil. Exp:n af den 20 Maj 1898; under sommaren 1899 brädfodrades byggnaden för en kostnad af 1,700 F:mk, beviljad 17 Juni 1899. Uti skrifvelse den 28 Juli 1898 anbefalldes sådan ändring af byggnaden för läkaren och 4 officerare vid staben att i densamma inreddes 3 lokaler à 4 rum, tambur och kök hvarje för gifta yngre officerare, och anslogs för ändamålet 1,800 F:mk. Bataljonens uttjenade badstuga af trä ersattes under sommaren 1899 med en ny af sten, inrymmande äfven en skild badafdelning för officerarene jemte deras familjer, hvarjemte badstugan och afklädningsrummen m. m. för gemenskapen erhöilo större dimensioner och lämpligare anordning; anslag för ändamålet 90,000 F:mk för denna byggnad jemte likadana för Vasa, Kuopio och St. Michel beviljades den 30 Jan. 1899. Uti skrifvelse af den 27 Febr. 1899 anbefalldes Mil. Exp. omändring af fältväbelslokalerna med syfte att de skulle innehålla 2 rum och kök samt för öfrigt gift underbefäl 1 rum och kök, och beviljades för genomförandet häraf 3,900 F:mk för denna batatjon samt 27,300 gemensamt för sex bataljoner. På grund af den framställning guvernören gjort rörande den stora eldfara, som närheten af Åbo Jernmanufakturbolags nya byggnader innebure för bataljonens kasernkomplex, anbefalldes Kej. Senaten genom Mil. Exp:ns skrifvelse af den 13 Mars 1899 att alla de närmast sagda byggnader belägna kasernbyggnaderna skulle täckas med jernplåt för en kostnad af 10,800 F:mk, hvarjemte de båda områdena skulle från hvarandra åtskiljas genom en löfträdsplantering för hvars utförande bataljonen beviljades ett anslag af 500 F:mk. Uti Mil. Exp:ns skrifvelse af den 28 Juni 1899 anbefalldes Kej. Senaten att vid hvarje af Åbo,

Vasa, Uleåborgs, Kuopio, St. Michels och Tavastehus bataljoner skulle uppföras: *a)* en byggnad af trä i en våning under asfalttak för undervisningskommenderingen, inrymmande två logement, ett klassrum, tvättrum, latrin, korridor samt kanslirum jemte två lokaler à 1 rum och kök för tvenne gifta underofficerare, *b)* en byggnad i två våningar af sten och trä, inrymmande i hvardera våningen 4 lokaler à 1 rum, kök och tambur för gift underbefäl, *c)* en byggnad af trä i en våning, inrymmande bagarstuga, afklädningsrum, tvätt- och badstuga, och *d)* latrinbyggnad. Byggnaderna, för hvilkas jemte likadana byggnaders vid Vasa, Uleåborgs, Kuopio, St. Michels och Tavastehus bataljoners kaserner utförande anslagits 411,763 F:m: 20 penni, hafva icke kunnat slutföras under den period denna berättelse omfattar. Genom skrifvelse den 28 Nov. 1899 beviljade Mil. Exp:n en summa af 3,061 F:m: 24 penni för inrättandet af ett domestikrum vid hvarje af de fyra kompanichefslokalerna och utfördes arbetet genom bataljonens försorg under länebyggnadskontorsföreståndarens inseeende.

3:e, Vasa, finska skarpskyttebataljons kaserner. Uti skrifvelse af den 5 Mars 1896 bemyndigades Öfv:n att i sammanhang med årsremonten låta planera ett område för vedgårdens behof och anslags för ändamålet 3,800 F:m:k. Lokalen för yngre stabsofficeren har ombygts på så sätt att ett särskildt domestikrum erhållits genom en mindre tillbyggnad vid och ombyggnad af kökstrappan, och beviljades för ändamålet 3,500 F:m:k den 14 April 1897. Den 13 i samma månad beviljades 400 F:m:k för en ny latrinbyggnad vid bataljonens skjutbana. Behofvet af lokaler för gifta yngre officerare har tillgodosetts genom att byggnaden för läkaren och 4 officerare vid staben tillbygts med tvenne rum och ominredts, hvarigenom tre sådana lokaler om 4 rum, tambur och kök erhållits; kostnaden 6,200 F:m:k beviljades i Mil. Exp:ns skrifvelse af den 28 Juli 1898. Den, natten mot den 1 Juni, timade branden i byggnaden för subalternofficerare påkallade en extra remont å 1,264 F:m:k, beviljad den 15 Juni 1898. Samma dag beviljades äfven 2,600 F:m:k för anläggandet af 2 st. dubbelkällare under tvenne af kompanikasernerna för fältväblarnes behof.

Angående ny badstuga af sten, förändringar af lokalerna för gift underbefäl samt nybyggnader för undervisningskommenderingen och för gift underbefäl jemte dertill hörande bagar- och badstuga samt latrin gäller detsamma som om likartade byggnader sagts vid Åbo bataljon, och grundande sig på Mil. Exp:ns skrivelser af den 30 Jan., 27 Febr. och 28 Juni 1899. Bataljonens åkdonslider blef för en kostnad af 900 F:m:k tillbyggt på befallning af Mil. Exp:n den 21 Febr. 1899. Kloakledningar ifrån rensningsbrun-

nen invid kommandörens uthus samt ifrån artellbyggnaden, nya badstugan och stallet blefvo för en kostnad af 4,600 F:mk utförda enligt begifvande af den 11 Okt. 1899. Förutom här uppräknade arbeten hafva ärligen sedvanliga remonter kommit till utförande.

4:e, Uleåborgs, finska skarpskyttebataljons kaserner. I sammanhang med årsremonten år 1893 anlades en vattenledning för denna kasernkomplex behof sålunda att ifrån statsjernvägarnas vattenledning ifrån Uleåelf anbragtes ett särskildt, genom ventil afstängbart rör genom hvilket vattnet uppumpas till en vattencistern af jern, inrymd uti ett cisternhus af trä, försedt med eldstad; vid yttre väggarna finnas anbragta tappkranar för afhemtning af vatten. Samtidigt utfördes äfven extra eldstadsremont för 2,730 F:mk och asfaltering af en matkällare för 1,270 F:mk, beviljade utöfver årsremontförslaget uti skrivelser af den 13 Juni 1893 och den 17 Jan. 1894. Den 6 Febr. 1894 beviljade Mil. Exp:n dessutom 2,750 F:mk för ändring af bataljonens bakugnar till sådana för kontinuerlig eldning. Under sommaren 1896 måste åter en kostsam eldstadsremont utföras, föranledd af de sättningar i ugngrunderna, som förorsakats af den dåliga grunden och det bristfälliga grundningssättet; kostnaden 4,115 F:mk bestreds ur Öfv:ns dispositionsmedel på grund af Mil. Exp:ns skrivelse af den 6 Aug. 1896. Ur samma anslag utgick äfven kostnaden för en heltäckt förstuga vid ingången till klubb- och kanslilokalen, utförd med Mil. Exp:ns begifvande af den 20 Okt. 1897. Bataljonens smedja ändrades och förseddes med ett kollider af bräder för en kostnad af 300 F:mk, beviljad af Mil. Exp:n den 7 Mars 1898. I sammanhang med årsremonten 1898 förstörades yngre stabsofficerens lokal för en kostnad af 2,680 F:mk.

Rörande anskaffandet af 3 lokaler för yngre gifta officerare, omändring af lokalerna för gift underbefäl samt uppförandet af nya byggnader för undervisningskommenderingen, gift underbefäl m. m. hänvisas till hvad derom anförts vid Vasa bataljon och till Mil. Exp:ns skrivelser af 28 Juli 1898, 27 Febr. och 28 Juni 1899. En af stallsafdelningarna försågs med en heltäckt förstuga, kostande 400 F:mk, på grund af begifvande af den 22 Dec. 1898.

5:e, Kuopio, finska skarpskyttebataljons kaserner. Uti skrivelse för den 3 Febr. 1896 meddelade Mil. Exp:n tillstånd att uti en gift fältskärs rum i kosthållsbyggnaden inrätta en hållspis och beviljade för ändamålet 210 F:mk. De öppna verandorna framför ingångarna till kompanichefslokalerna förseddes med glasväggar i och för utestängande af kölden och beviljades kostnaden 1,100 F:mk af Mil. Exp:n i bref af den 18 Aug. 1898. Tre lokaler för

gifta yngre officerare, ny badstuga af sten, omändring af lokaler för gift underbefäl, uppförande af nya byggnader för undervisningskommenderingen, gift underbefäl, bagar- och badstuga m. m. hafva åstadkommits på samma sätt och i samma ordning som vid 3:e Vasa bataljon. Vid utförandet af den här ofvan nämnda byggnadsändringen för 3 yngre gifta officerare beviljades 1,300 F:mk för inredande af tvenne matkällare under byggnaden enligt skrifvelse af den 9 Dec. 1898.

6:e, St. Michels, finska skarpskyttebataljons kaserner. I sammanhang med årsremonten år 1893 verkställdes utvidgning af klubblokalens tambur genom att den utanför tamburen liggande verandan förenades med densamma, och bekostades arbetet af bataljonen, som utverkat sig tillstånd dertill af Mil. Exp. den 20 Maj 1893. Emedan under flere år upprepade klagomål försports öfver att de å kasernområdet belägna brunnarna icke gäfvö vatten i tillräcklig mängd och ej heller af tillfredsställande beskaffenhet och förnyade brunnsgräfningar icke lemnade önskad resultat återstod ingen annan utväg för tillgodoseendet af bataljonens behof af godt vatten än anläggandet af en vattenledning. En sådan inrättning kom äfven till utförande under sommaren 1895 och i hufvudsaklig öfverensstämmelse med ett af ingenjör R. Huber uppgjort förslag. Pumphuset befinner sig inom kasernområdet och de i det samma befintliga ångpumparna uppsuga vattnet ifrån den circa 1 kilometer ifrån kasernerna belägna Pitkäjärvi sjö och trycka det upp i den 12,000 liter rymmande vattencisternen af jern, belägen i ett vattentorn af sten, försedt med eldstad och förlagdt å den till kasernområdet gränsande prestgårdsmarken; ifrån cisternen ledes vattnet genom underjordiska rör till de skilda tappställena. Arbetet, hvars utförande anbefalldes i skrifvelse från Mil. Exp:n af den 30 Maj 1895, slutfördes samma år och kräfde till följd af markens delvis sankta beskaffenhet en kostnad, som med 3,344 F:mk 16 penni öfverskred det ursprungliga anslaget af 22,350 F:mk, eller således 25,794 F:mk 16 penni. Under sommaren 1898 befanns det nödvändigt att underkasta alla plåttaken en grundling renskrapning, kittning och målning, hvarjemte de flesta asfalttaken måste omläggas med ny filt, och betingade dessa utöfver årsremonten utförda arbeten den dryga kostnaden af 11,500 F:mk, deri inberäknad utgiften för ommurning af en grupp eldstäder, hvilkas grund satt sig, och beviljades detta anslag af Mil. Exp:n den 21 Juni 1896. Anskaffandet af tre lokaler för gifta yngre officerare, ny badstuga af sten, omändring af äldre lokaler för gift underbefäl, uppförande af nya byggnader för undervisningskommenderingen, för gift underbefäl, bagar- och badstugor m. m. har tillgått på samma sätt och i samma ordning som för likartade byggnader vid Vasa bataljon.

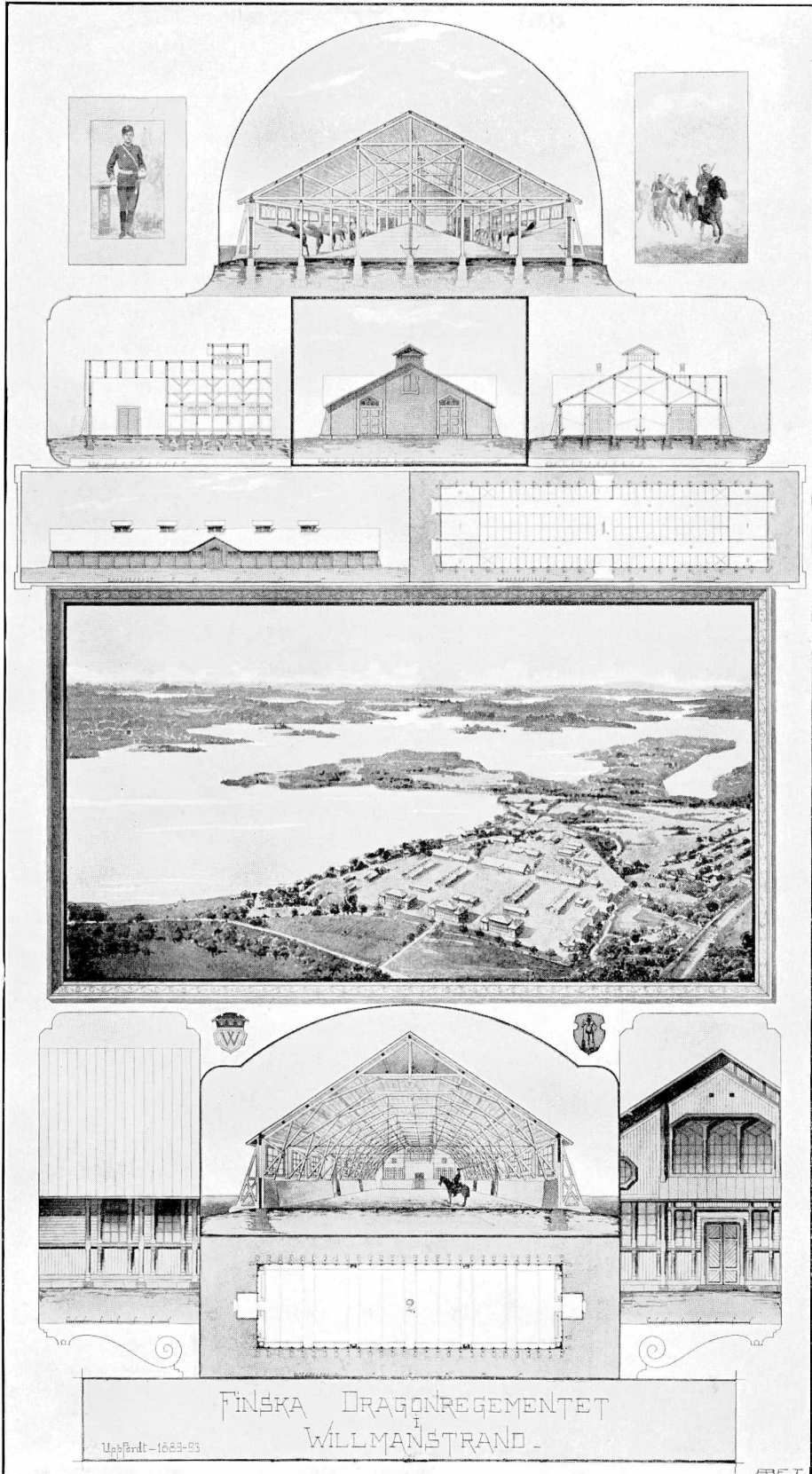
7:e, Tavastehus, finska skarpskyttebataljons kaserner. I sammanhang med de sedvanliga årsremonterna utfördes årligen smörjning och annat underhåll af vattentaken af en entreprenör på grund af en fem år bindande öfverenskommelse, träffad emellan denne och länebyggnadskontoret, för en ersättning, stor 2,850 F:mk för hela tiden 1893—98. Taket å bagarstugan å Luolais malm reparerades för en kostnad af 688 F:mk 50 penni på grund af Mil. Exp:ns skrifvelse af den 11 Sept. 1895. Uti skrifvelse af den 26 Febr. 1897 anbefalldes inrättande af ett officerssjukrum i lasaretsbyggnaden genom apterandet af det förra dejourrummet till detta ändamål, hvarvid ett upplagsrum ändrades till dejourrum; anslaget var 135 F:mk för denna bataljon och sammanlagdt 945 F:mk för alla 7 landsortsbataljoner, i hvilkas lasaretsbyggnader enahanda förändring anbefalldes till utförande. Bataljonens gamla badstuga af trä hade småningom kommit i sådant skick att den måste med en ny ersättas, och anbefalldes en sådans utförande af sten med en skild officersbadafdelning uti skrifvelse af den 17 Febr. 1898, hvarvid för ändamålet ett anslag af 20,000 F:mk beviljades. Behofvet af lokaler för gifta yngre officerare tillgodoseddes genom sådan ändring af byggnaden för läkaren och 4 officerare vid staben att tre lokaler af det önskade slaget derigenom erhöles; kostnaden 1,800 F:mk beviljades af Mil. Exp:n i skrifvelse af den 28 Juli 1898. Ändring af lokalerna för gift underbefäl, uppförande af nya byggnader för undervisningskommenderingen, för gift underbefäl, badstuga m. m. åstadskoms i samma ordning och för samma kostnad som vid andra bataljoner.

8:e, Wiborgs, finska skarpskyttebataljons kaserner. Under sommaren 1893 inrättades vattenledning inom kasernkomplexen genom anslutning till stadens enahanda inrättning och belöpte sig kostnaden härför till 15,853 F:mk. Den 27 April 1896 anbefalldes Mil. Exp:n anläggandet af ett plank ifrån n. ö. hörnet af vedgården ned till Papulavik för en kostnad af 975 F:mk. S. å. den 6 Febr. anbefalldes en mindre ändring på kökssidan af yngre stabsofficerens lokal hvarigenom ett nytt rum erhöles till lokalen och beviljades för ändamålet 2,800 F:mk. Samma år den 8 Okt. beviljades 300 F:mk för omläggning af salstaket i officerarnes klubblokal. Samma år den 11 Dec. anbefalldes uppförandet af en ny badstuga af sten i stället för den gamla förfallna af trä, som undanskaffades; och beviljades för ändamålet 20,000 F:mk. De öppna verandorna framför ingångarna till kompanichefslokalerna förseddes med glasväggar för en kostnad af 1,356 F:mk 20 penni på grund af Mil. Exp:ns skrifvelse af den 22 Dec. 1897. Omändring af äldre bostäder för gift underbefäl verkställdes på grund af Mil. Exp:ns skrifvelse af den 27 Febr. 1899. Sedan finska militieverket i Dec. 1897 blifvit ägare till f. d. Zeidlerska

tomterna invid bataljonens kasernområde jemte af å dem uppförda byggnader uppgjordes af länebyggnadskontoret på grund af verkställd undersökning förslag till omändring, reparation och aptering af desamma till bostäder för gift underbefäl, lokal för undervisningskommenderingen, klubblokal för underofficerarne m. m. och blefvo dessa ritningar sedermera särskilda ggr. å Öf:n omarbetade och slutligen definitivt stadfästade och ett anslag af 102,000 F:m:k för arbetets utförande beviljadt genom Mil. Exp:ns bref af den 14 Nov. 1899. Arbetet hann ej påbörjas, än mindre slutföras under den period denna berättelse omfattar.

Finska Dragonregementets kaserner i Villmanstrand. Såsom af Öf:ns berättelse för åren 1888—92 framgår påbörjades detta arbete år 1889 under sommaren och slutfördes i hufvudsak samma tid år 1893. Ritningarna uppgjordes å Öf:n enligt esskisser af Öfverdirektören; ledningen af sjelfva byggnadsarbetet var anförtrodd åt arkitekten John Lybeck, hvilken sig till biträde hade byggmästare och kvartersmän anställda och i början äfven en extra arkitekt. Utöfver den summa af 1,850,056 F:m:k 6 penni, som för arbetena beviljats inom utgången af 1892, har sedermera anslagits följande belopp: den 9 Febr. 1893 8,037 F:m:k 30 penni för nödig remont af tidigast uppförda byggnader samt 970 F:m:k och 3,039 F:m:k 50 penni för förändring af inredningen i regementets rustkammare och verkstadsbyggnad; den 13 Mars 1893 1,300 F:m:k för en slaskbrunn till tvättstugan; den 8 Juni 1893 10,000 F:m:k för ett trosslider, den 28 samma månad 500 F:m:k för brandstegar. Under år 1894 beviljades 18,000 för remont- och kompletteringsarbeten å redan färdiga byggnader och år 1895 13,000 F:m:k för samma ändamål. Den 7 Febr. 1895 anslogs 5,136 F:m:k 50 penni för en tillbyggnad till matsalen i artellbyggnaden och uppputsning af densamma, för att derigenom bereda möjlighet att i denna lokal hålla gudstjänst för regementet. Uti skrifvelse af den 23 Okt. 1894 beviljades åt truppen ett årsanslag af 8,000 F:m:k att af den sjelf disponeras för ändamål, som finnas närmare angifna i Nädiga Instr. för vården och underhållet af militieverkets byggnader.

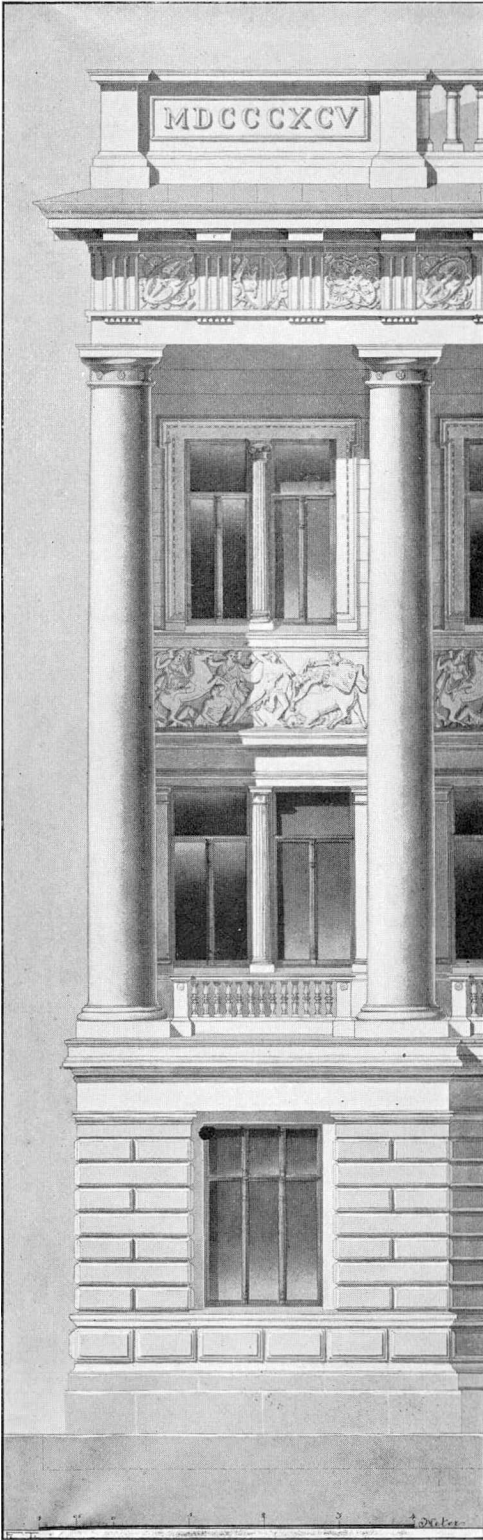
Den 26 Mars 1896 skadades regementets smedja genom vådeld och blef under sommaren s. å. istandsatt och delvis förändrad för en kostnad af 1,842 F:m:k, beviljad i skrifvelse af den 18 Juni s. å. Regementet erhöll ett nytt lider af resvirke och bräder under tak af asfaltfilt för uppbevarande af brandredskap, och beviljades kostnaden härför 3,000 F:m:k i skrifvelse af den 20 Jan. 1898. S. å den 7 Mars anbefalldes ombyggnad af hufvudtrappan i regementets lasaretsbyggnad. S. å den 4 Aug. beviljades 2,550 F:m:k ur Öf:ns dispositionsmedel för bestrykning af tak och väggar i ridma-

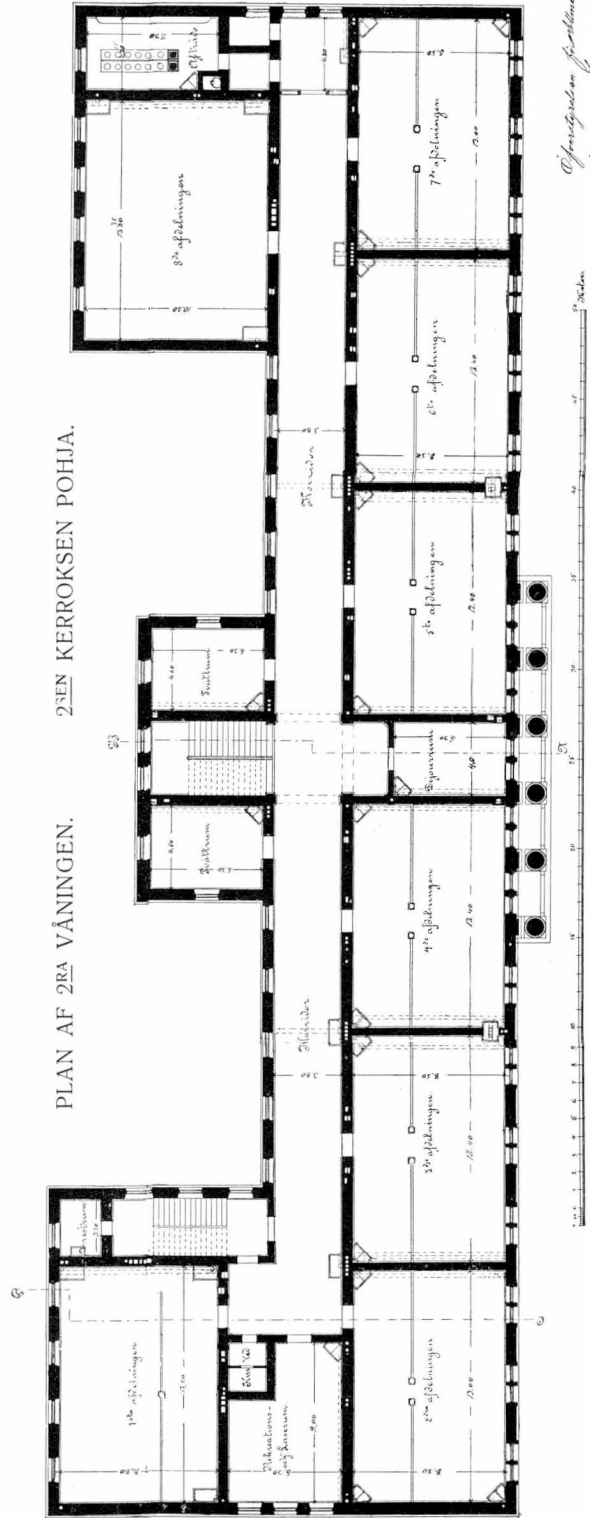
FINSKA DRAGONREGEOMETET
WILLMANSTRAND.

Uppfärdt - 1683-03

A.B.T.

PLAN AF 2RA VÅNINGEN. 2DEN KERREKSEN POHJA.

*Öfversigt af Fortifikationen i Helsingfors
 -delens 2. plan 1895
 af J. J. Sjöström
 Gen. M. M. M. M. M.*

negen dels med carbolineum, dels med oljefärg i och för aflägsnande af i byggnaden öfverklagad fukt. I sammanhang med årsremonterna hafva bland annat särskilda diknings- och dräneringsarbeten utförts i och för aflägsnande af under vår och höst sig yppande vattensamlingar å regementets ridgårdar och andra platser inom kasernområdet. Med anledning deraf att bland regementets hästar yppats återkommande fall af lungröta och orsaken härtill uppgifvits vara stallgolvens beskaffenhet, anbefalldes omläggning af dessa, uti tvenne stall med plankor å asfaltunderlag och uti ett stall med cement, hvarjemte rännorna skulle beläggas med nubbssten i asfalt, den gamla inficierade jorden undanskaffas och stallen i öfrigt desinficieras hvarjemte regementet skulle ombesörja yttre afdikning af krinliggande terräng, och beviljades för ändamålet 35,000 F:mk för år 1899 uti skrifvelse af den 8 Juni s. å. Resten af arbetet skulle utföras följande år.

Finska kadettkårens byggnader. Under år 1893 hade kårens direktor gjordt framställning derom att kårens gamla hufvudbyggnad, som innehöll såväl sof- som klassrum för kadetterna, icke mera, trots årligen återkommande reparationer, kunde upprätthållas i sådant skick, att den motsvarade berättigade anspråk på utrymme, luft och ljus, och att därför en ny hufvudbyggnad för kåren borde uppföras. Den 20 Dec. s. å. erhöll Ö:f:n order om att i samråd med direktorn upprätta ritningar och kostnadsförslag för ändamålet. Då dessa ritningars effektivering föranledde långvarig skriftväxling emellan myndigheterna, muntliga öfverläggningar m. m. samt utförande af särskilda alternativa förslag åtgick härtill den långa tiden af närmare 2 1/2 år. Direktorn hade ända från början påyrkat att det enda sättet att lösa frågan var, att en helt och hållet ny byggnad uppfördes, men då den härför erforderliga utgiften föreföll alltför betungande, gjordes särskilda försök med syfte att dels något inskränka det föreslagna programmet, dels genom om- och påbyggnad af den gamla hufvudbyggnaden komma till ett acceptabelt resultat. Efter många jemkningar blef dock direktorns förslag i hufvudsak lagdt till grund för de definitiva ritningarna, hvilka högvederbörligen stadfästade anbefalldes till efterrättelse vid arbetets utförande, hvarvid för ändamålet beviljades ett anslag af 436,500 F:mk genom skrifvelse ifrån Mil. Exp:n af den 30 Maj 1896. Uti skrifvelse af den 19 Nov. s. å. anbefalldes Mil. Exp:n ytterligare att ändringar i de stadfästade ritningarna skulle företagas med syfte att påbygga gårdsflyglarna med en tredje våning, att höja rummen i 2:dra och 3:dje våningen ifrån 3,9 met. till 4,2 met., att anbringa flere väggventiler, att inrätta rotfruktskällare, att inrätta vatten- och afloppsledning, att anbringa galler eller fönster ofvanom klass- och afdelningsrummens dörrar m. m. samt att de härför beräk-

nade kostnaderna 32,406 F:mk skulle utgå ur det vid entreprenadauktionen uppkomna öfverskottet ur anslagssumman. Den 1 April anbefalldes ytterligare anbringande af dubbla karmar i fönstren, hvarigenom afståndet emellan rutorna ökades till 30 cm, och beviljades dertill 1,760 F:mk. Den 8 Juni 1898 anbefalldes inrättandet af vattenledning med pump och rörledningar, hvarjemte den gamla afloppsledningen till Bamböle träsk behörigen iståndsattes, och beviljades tillika härför 7,000 F:mk. Den 7 Sept. beviljades 900 F:mk för inrättning af åskledare.

De många extra arbeten och de under byggnadstidens förlopp fördyrade konjunkturerna hade till följd att ett tillskottsanslag af 14,182 F:mk blef nödvändigt och beviljades den 6 Mars 1899. De sammanlagda anslagens belopp utgör sålunda 458,582 F:mk. Arbetets utförande öfverlemnades på entreprenad åt arkitekten C. G. Hiort af Ornäs för en summa af 390,000 F:mk och utfördes under ledning af arkitekten friherre C. A. Wrede och under inspektion af 1:a arkitekten Jac. Ahrenberg, hvilken äfven hade omsorgen om ritningarnas uppgörande sig ombetrodd. Arbetet påbörjades omedelbart och fortgick under de påföljande åren utan afbrott. Den 14 Jan. 1898 tillsattes en kommission, bestående af öfverarkitekten Flor. Granholm såsom ordförande, 2:a arkitekten Ivar Aminoff och kapten Björk såsom ledamöter, hvilken ägde ej blott besiktiga vaslagen utan äfven verkställa slutlig afsyning af byggnaden. Dessa syner verkställdes den 3 Febr., 16 Aug. och 6 Sept. 1893, hvar efter byggnaden varit för sitt ändamål uppläten.

Sådan byggnaden nu är, består den af 3 våningar af tegel, putsad ut- och invändigt, under tak af galvaniserad plåt, och inrymmer i 1:sta våningen: vestibul, matsal och serveringsrum, köksdepartement, rustkammare, portierum, schinellrum, röktrum, musikrum, badstuga jemte afklädningsrum; och under köksdepartementet finnes bryggeri och bageri samt i subasementet för öfrigt förråds- och andra källare; i 2:dra våningen inrymmas 8 st. afdelningsrum af i medeltal 106 m² yta och 445 m³ rymdinhåll — för 1:a afd:n äro dock dessa mått resp. 117 m² och 492 m³ samt för 8 afd:n 136 m² och 571 m³; den 3,s met. breda korridoren löper genom byggnadens hela längd och har dels sidoljus dels fönster i hvardera ändan; ett läse- och rekreationsrum, arrestrum, tvenne tvättrum, dejourrum och latriner. 3:dje våningen har samma rumindelning och samma höjd som 2:dra våningen utom att invid lärorummet 3 klassrum, rum för lärare, rum för klassinspektör och rum för skolmaterial. Vedhiss löper genom alla våningar. Uppvärmningen sker förmedels kakelugnar och den friska luften intages dels direkte genom väggventiler dels genom rör, löpande i trossbotten och ledande genom eldstäderna, som något förvärma den inströmmande kalla luften.

Lägerplatsen invid Villmanstrand. Uti skrifvelse af 29 Aug. 1893 anslog Mil. Exp:n 1,800 F:mk till nödig befunnen remont af brunnarna å lägerplatsen, hvartill Öf:n ytterligare tillsköt 400 F:mk ur sina dispositionsmedel. Den 11 Juli 1894 anbefalldes Öf:n att låta ifrån den vattenreservoir, som förser Dragonregementets kasernbyggnader med vatten, anlägga en underjordisk rörsträng till lägerfältet, och då denna rörsträng passerar alldeles invid regementets lasarett, låta i detta inleda vatten och ominreda badrummen på lämpligt sätt. Ifrån denna rörsträng förses äfven genom särskild vattenmätare, den å lägerplatsen stationerade ryska militären med vatten.

Lägerbyggnaderna i Krasnoje Selo. Denna byggnadskomplex står under inseeende af en officer vid Viborgs bataljon. På framställning af öfverläkaren för finska militären, uti hvilken framhålles nödvändigheten af tillgång till på finskt sätt bakadt bröd för de å lägerplatsen sommartid kamperande finska trupperna, anbefalldes Kejs. Senaten uppförandet å gardesbataljonens lägerplats af en ny tidsenlig bageribyggnad enligt etagesystemet och hvilken skulle tillgodose såväl gardesbataljonens som två arméskarpskyttebataljoners behof af bröd, och beviljades för ändamålet ett anslag af 17,000 F:mk uti skrifvelse af den 1 April 1897 ifrån Mil. Exp:n. Med anledning deraf att artell- eller köksbyggnaderna och mathallarna för finska arméskarpskyttebataljonerna å deras lägerplats i Krasnoje Selo nedbrunno den 14 Okt. 1897 anbefalldes Kejs. Senaten deras uppförande ånyo och beviljades för tvenne nya artellbyggnader, fyra st. nya mathallar samt för inventarier sammanlagdt 41,494 F:mk uti skrifvelse ifrån Mil. Exp:n af den 20 Jan. 1898. Den 16 Maj 1899 anbefalldes reparation af en väg, som leder förbi finska bataljonernas lägerplats i Krasnoje Selo, för en kostnad af 3,000 F:mk; och utfördes arbetet omedelbart innan bataljonerna ankommo till lägermötet.

Reservkompaniernas byggnader. På framställning af befälhafvaren för finska militären blefvo ett af de små sidorummen i kompaniernas manskapsbaracker försedda med eldstad för en kostnad af 257 F:mk 60 penni pr. kompani och beviljades för år 1893 4,121 F:mk 60 penni genom Mil. Exp:ns skrifvelse af den 9 Febr. 1893, och skulle öfriga kompanier ifrågakomma följande år. Uti skrifvelse af den 20 Aug. 1894 anbefalldes Mil. Exp:n inredandet af ett varmt rum i alla reservkompaniers manskapsbaracker genom att rummen förseddes med trossfyllning i golf och tak äfvensom med inre fönster. Mottagningsrummen i lasarettbyggnaderna vid alla reservkompanier försågos med petroleumkaminer för en sammanlagd kostnad af 896 F:mk med stöd af Mil. Exp:ns skrifvelse af den 10 Febr. 1897. Då de jernkaminer, som funnits i

manskapsbarackerna, öfverklagats såsom icke motsvarande sitt ändamål, anbefalldes i skrifvelse af den 21 April 1898 deras undanskaffande samt anläggande af tegelugnar, som borde upptaga minsta möjliga utrymme men tillika möjliggöra upptorkning och värming af baracken vår och höst samt under regniga och kalla sommardagar; af den till 800 F:m:mk pr. kompani beräknade kostnaden beviljades för år 1898 4,800 F:m:mk för att dessa arbeten skulle dermed utföras vid 1:a, 4:e, 21:a, 23:e, 27:e och 29:e kompanierna; i öfriga kompanier ägde dessa arbeten utföras i den mån kompaniernas byggnader komma under remont och i sammanhang dermed. Genom skrifvelse af den 8 Okt. 1896 anbefalldes Mil. Exp:n att lasaretsbyggnaderna vid samtliga kompanier skulle brädfodras och strykas med rödmylla, och skulle dessa arbeten fördelas på sex år, begynnande från och med år 1897, att de under golfvet i underbefälsbostaden befintliga källarena skulle hvälfvas, förses med dörr i stenfoten, der sådant låte sig göra, eller i motsatt fall kompaniet förses med fristående hushållskällare af sten för en kostnad af högst 1,000 F:m:mk pr. st., och skulle dessa arbeten utföras i sammanhang med kommande årsremonter, att kompanierna sjelfva, mot åtnjutande af ett bidrag af kronan af 75 F:m:mk, egde vidtaga sådan ändring af badstugan att den äfven vintertid kunde användas.

Under utförandet af årsremonten år 1895 vid **1:a Artsjö kompani** uppdagades en mängd svåra bristfälligheter, hvilka genast måste afhjelpas, och beviljades härför utöfver remontanslaget 4,777 F:m:mk 80 penni genom skrifvelse af den 17 Juli s. å. Vid **6:e Nystads kompani** inrättades en ny brunn af sten sedan den gamla befunnits oanvändbar och betäcktes kostnaden 700 F:m:mk med anslag, beviljad den 9 Febr. 1893. I sammanhang med remonten vid **9:e Närpes kompani** utfördes diverse extra arbeten för 703 F:m:mk 95 penni, hvilken summa utgick ur Ö:f:ns dispositionsmedel. Vid **13:e Oulais kompani** utfördes en ny hushållskällare af sten för en kostnad af 2,500 F:m:mk, beviljad den 6 Febr. 1895. En likadan källare anbefalldes samtidigt till utförande vid **14:e Uleå kompani** för en kostnad af 2,525 F:m:mk. Under sommaren 1898 lät kompanichefen med vederbörligt tillstånd inrätta ett vindsrum jemte uppgångstrappa i den för honom afsedda bostaden och på kompaniets bekostnad. Vid **16:e Kajana kompani** inrättades likaledes en hushållskällare af sten för en kostnad af 2,500 F:m:mk, anslagen för ändamålet den 20 Mars 1894. Kompanichefen vid **17:e Iisalmi kompani** erhöll den 8 Juni 1898 tillstånd att i chefsbostaden förändra köket till sal och salen till kök. Vid **21:a Nyslotts kompani** erhöll kompanichefen genom begifvande af den 7 Okt. 1897 tillstånd att på egen bekostnad utföra diverse mindre ändringar och tillbyggnader i chefsbostaden. Den 26 Maj 1897 medgafs inrättandet af tvänne vindsrum med eldstäder uti chefsbostaden vid **25:e Lampis kompani** och på kompaniets bekostnad. Vid

26:e Urdiala kompani måste en extra remont företagas på hösten 1895 för att chefsbyggnaden, som förut icke bebotts vintertid, skulle kunna för detta ändamål användas; kostnaden 1,895 F:mk 60 penni beviljades af Mil. Exp:n i skrifvelse af den 26 Sept. s. å. Den 15 Nov. 1894 anbefalldes uppförandet af en ny latrinbyggnad för **32:a Sordavala kompani** för en beräknad kostnad af 1,350 F:mk.

I öfrigt hafva de särskilda kompaniernas kasernkomplexer underkastats sedvanliga remont, i regeln hvart tredje år.

För att tjena till ledning vid bedömandet och jämförandet af de remontkostnader de särskilda kasernkomplexerna betingat under den ifrågavarande sjuårsperioden intagas här nedanstående tabeller:

Tabell utvisande remontkostnaderna för nedanuppräknade byggnadskomplexer uttryckta i % af anläggningskostnaderna:

Byggnadens benämning.	Å r							Medeltal
	1893	1894	1895	1896	1897	1898	1899	
	%	%	%	%	%	%	%	%
Gardesbataljonen	0,96	0,60	0,77	0,27	0,48	0,42	0,70	0,60
1:a Nylands bataljon	0,38	0,30	0,07	0,33	0,40	0,36	0,99	0,40
2:a Åbo bataljon	0,89	1,10	1,22	1,13	0,82	1,46	2,03	1,22
3:e Vasa bataljon	0,61	0,84	0,85	1,03	0,98	1,60	1,33	1,03
4:e Uleåborgs bataljon	3,61	1,13	0,71	0,71	1,17	1,09	1,01	1,35
5:e Kuopio bataljon	1,05	1,13	1,33	0,92	0,65	1,42	1,06	1,08
6:e St. Michels bataljon	0,68	0,54	1,13	1,30	0,91	1,91	1,83	1,19
7:e Tavastehus bataljon	0,90	0,87	0,20	0,49	0,50	1,18	1,21	0,76
8:e Viborgs bataljon	2,48	0,69	0,92	0,70	0,80	1,68	1,24	1,20
Dragonregementet	0,63	0,96	0,65	0,78	0,52	0,67	0,65	0,69
Garnisonssjukhuset	1,97	0,85	0,87	0,98	0,61	0,96	0,80	1,01

Af tabellen framgår att de komplexer, hvilkas byggnader helt och hållet eller företrädesvis bestå af sten, ställa sig i afseende å underhållet i förhållande till anläggningskostnaderna billigast och salunda i längden förmånligast för

kronan; att remonten å Garnisonssjukhuset ställer sig något dyrare har sin naturliga förklaring i den omständigheten att fordringarna i afseende å snygghet, för att ej säga elegans, i ett sjukhus äro betydligt högre än i andra byggnader. Hvad de öfriga remonterna vidkommer äro de ju alla temmeligen lika sig emellan eller något öfver 1 0/0, utom för Tavastehus bataljon, för hvilken kostnaden i anmärkningsvärd grad understiger utgiften för de öfriga.

Tabell utvisande huru den för nedanuppräknade byggnader under hela sjuårsperioden åtgångna remontsumman 742,144 Fmk 26 penni fördelat sig på de skilda komplexerna:

Byggnadens benämning.	Summa för 7 år.		%
	<i>Fmk.</i>	<i>pen.</i>	
Gardesbataljonen	88,348	06	11,9
1:a Nylands bataljon.	56,267	12	7,6
2:a Åbo ”	86,847	65	11,7
3:e Vasa ”	71,476	67	9,8
4:e Uleåborgs ”	84,439	62	11,4
5:e Kuopio ”	64,325	71	8,7
6:e St. Michels ”	57,409	43	7,7
7:e Tavastehus ”	41,503	68	5,6
8:e Viborgs ”	65,098	80	8,8
Dragonregementet	86,631	37	11,5
Garnisonssjukhuset	39,796	15	5,3
Summa <i>Fmk.</i>	742,144	26	100,0 0/0

Ur denna tabell inhemtas att Gardesbataljonen, Åbo och Uleåborgs bataljoner samt Dragonregementet tagit i anspråk enhvar något öfver 11 0/0 af hela summan, Vasa bataljon öfver 9 0/0, Kuopio och Viborgs bataljoner öfver 8,5 0/0, Nylands och St. Michels bataljoner öfver 7,5 0/0, hvaremot Tavastehus bataljon, med samma underhåll som kommit de öfriga till del, kunnat komma till rätta med det anmärkningsvärdt låga beloppet af 5,6 0/0.

Om till de i föregående tabell upptagna, under hela sjuårsperioden åtgångna remontsummorna läggas de belopp, som ur till Öfverstyrelsens disposition för mindre och brådskande arbeten ställda medel användts för de skilda komplexerna, erhålles följande **tabell**:

Byggnadens benämning.	Summa för 7 år.		0/0
	<i>Fmk.</i>	<i>pi.</i>	
Gardesbataljonen	99,299	50	12,2
1:a Nylands bataljon	70,507	52	8,6
2:a Åbo "	91,568	53	11,2
3:e Vasa "	73,844	07	9,0
4:e Uleåborgs "	97,033	61	11,8
5:e Kuopio "	67,918	41	8,3
6:e St. Michels "	60,549	91	7,4
7:e Tavastehus "	44,614	08	5,4
8:e Viborgs "	70,870	19	8,6
Dragonregementet	101,274	90	12,3
Garnisonssjukhuset	42,718	86	5,2
Summa <i>Fmk.</i>	820,199	58	100,0 0/0

och framgår af densamma att utgifterna fördela sig i hufvudsak på de skilda byggnadskomplexerna på samma sätt som i föregående tabell och att sålunda utgifterna för Tavastehus bataljons kasernkomplex ställa sig exceptionelt låga.

Af hela den åtgångna remontsumman under 7 år för alla med militie-medel bekostade och underhållna byggnader 1,163,994 F:mk 09 penni har för de i föregående tabeller upptagna byggnadskomplexer tagits i anspråk 732,144 F:mk 26 penni eller 63,7 0/0 af hela summan, hvaremot resten eller 441,849 F:mk 83 penni och således 36,3 0/0 användts till remonter å reservens byggnader och diverse.

Om härtill lägges de summor, som ur Öfv:ns anslag för bekostande af mindre och brådskande arbeten användts för samma ändamål, erhålles resp:

F:mk 1,291,667: 06 p. — F:mk 820,199: 58 p. — 63,4 0/0
 — „ 471,467: 48 p. — 36,6 0/0

Under hela sjuårsperioden har för aflönande af extra arkitekter, kvartermän och ritarebiträden för militieverkets räkning utgifvits sammanlagdt

137,134 F:mk 55 penni eller i medeltal pr år F:mk 19,590 65 penni, hvilken summa utgör circa 11 0/0 af den årliga medelremontsumman F:mk 166,284: 87 penni.

För grund- och andra undersökningar har under hela perioden utgifvits sammanlagt 4,164 F:mk 90 penni eller i medeltal pr år inemot 600 F:mk.

B. Skolor.

Nybyggnader samt om- och tillbyggnader.

Under den period Öfverstyrelsens för allmänna byggnaderna berättelse nu omfattar ha följande ny-, om- och tillbyggnader för befrämjande af den allmänna undervisningen i landet uppförts:

I Lärda skolor:

Finskt reallyceum i Viborg.
 ” ” i Nikolaistad.
 ” ” i Helsingfors.
 ” ” i Tammerfors.
 Svenskt ” i Helsingfors.
 Finskt klassiskt lyceum i Björneborg.
 ” ” ” i Joensuu.
 ” ” ” i Uleåborg.
 ” ” ” i Jyväskylä.
 Svenskt ” ” i Uleåborg.
 ” ” ” i Vasa.
 Svensk fruntimmersskola i Viborg.
 Finsk ” ” i Viborg.
 ” ” ” i Uleåborg.
 Universitetets exercitiehús i Helsingfors.

II Seminarier:

Nya seminariikomplexer ha utförts i:
 Raumo,
 Brahestad,
 Heinola.
 Tillbyggets har seminariet i Ekenäs.

III Abnormskolor för undervisning af döfstumma och blinda ha dels uppförts, dels tillbyggts för:

- Döfstumma i Åbo.
- „ i St. Michel.
- „ i Kuopio.
- „ i Borgå.
- Blinda i Kuopio.
- „ i Helsingfors.
- Andesvaga i Perttula.

I. Lärda skolor.

Hvad nu till först de lärda skolorna beträffar så har inrättandet af alla de många nya lyceer, som under senaste tid uppförts, tvingat Öfv:n till att försöka för dessa läroverk en ny, mindre kostsam typ än de äldre skolorna i vårt land förete; särskildt med festadt afseende å de dyrbara normalläroverken. I det nya systemet har Öfv:n försökt att med iakttagande af hygieniens och pedagogiens berättigade kraf på utrymme, såväl i yta som ruminnehåll, förminska arean å vestibuler och trapphus samt att genom bortlemnande af fest-salen reducera kostnaderna till det minsta möjliga. I sjelfva verket har denna reduktion, då de fester och solenna akter skolan firar äro relativt få, och då bönestunderna kunna hållas i gymnastiksalen visat sig praktiskt genomförbar, om ock sanningen likmätigt medges, att skolans lärare på mera än en ort klagat öfver denna anordning.

Typen för dessa senast utförda läroverk framgår bäst af planteckningen till realskolan i Sordavala. Af den synes att trapphuset placerats i korridoren, hvarigenom utrymmet för sjelfva skolrummen i nedersta våningen ökats med den eljes nog skrymmande vestibulen, desto hellre som hufvudingången tagits från husets kortsida. I en del af dessa lyceer har, om byggnaden varit belägen vid någon synnerligen fordrande plats, ingången tagits från byggnadens midt.

Hufvudbyggnaden inrymmer i nästan alla dessa lyceer bön- och gymnastiksal (i öfra våningen), rektorskansli, rum för lärare, bibliotek, 10 klassrum, däribland en ritsal, laboratorium, fysikaliskt kabinett, rum för samlingar samt tvenne rekreationskorridorer i hvardera våningen. De största klassrummen äro bestämda för 30 elever med 9 m³ luft per elev och i fall klassen har 30 elever 1,2 m². I ritsalen, som är större, blifva de resp. siffrorna 11,17 m³ och 1,490 m². Rummen uppvärmas af kakelugnar, men därtill kommer en venti-

lationsinrättning, som ger rummen vid en yttre temperatur af -20° Celcius en inre temperatur af $+9^{\circ}$ Celcius. Luften uppvärms i källarvåningen af en kalorifär, samlas i en under hela korridoren löpande reservoir och införes genom rörledningar i de olika rummen. Den förskämda luften i klassrummen utföres genom sugrör till en evacuationsskorsten belägen å husets vind; skorstenen uppvärms genom afgående värme från kalorifären. Systemet har visat sig synnerligen lämpligt för skolrum. Dessa värme- och ventilationsinrättningar ha i flertalet skolor konstruerats och utförts af ingenjör G. E. Berggren; medelpriset för desamma har uppgått till 8,500 F:mk.

Den stil som för dessa skolhus kommit till användning har för det mesta varit den renässans, som engång i seklets början antagits af Öfv:ns första chef; under senaste tiden ha dock nyare gotiserande former kommit till användning såsom i realyceet i Sordavala och fruntimmersskolan i Uleåborg.

Finskt reallyceum i Viborg.

År 1894 den 3 Aug. anslogs för uppförande af denna byggnad 184,900 F:mk.

Byggnaden, till hvilken ritningarna utförts under ledning af förste arkitekten Jac. Ahrenberg, är belägen i hörnet af Alexanders- och Kejsargatorna. Den är uppförd af tegel i två våningar med en källarvåning, taket belagd med galvaniserad plåt.

Byggnaden uppfördes på entreprenad af arkitekten G. Hiort af Ornäs under närmaste tillsyn af extra arkitekten friherre K. A. Wrede. Dess totalkostnad belöpte sig till 179,750: 05 F:mk.

Då rektor anmält att lämpligt vore om skolans synnerligen rymliga och öfverhvälfda källare blefve inredda till lokaler för en del klasser, som voro besökta af öfver 40 elever, och för gymnastiköfningar anslogs i Eckl. exp:ns bref af den 10 Juni 1896 ett belopp af 3,700 F:mk för detta ändamål. Arbetet utfördes under loppet af samma sommar.

Finskt reallyceum i Nikolaistad.

År 1896 den 1 Juni anslogs för uppförande af nytt finskt reallyceum i Nikolaistad en summa af 180,000 F:mk.

Byggnaden, till hvilken ritningarna uppgjorts under ledning af förste arkitekten Jac. Ahrenberg, är belägen i hörnet af Kyrko- och Vasasplanan.

derna och är uppförd af tegel i två våningar med källarvåning samt belagd med tak af galvanicerad plåt. Om inredningen gäller hvad som i ingressen sagts.

Byggnaden uppfördes på entreprenad af byggmästaren J. L. Mantila under närmaste tillsyn af extra arkitekten A. W. Stenfors. Då vid grundens gräfnig och sprängning en oväntadt stark källäder kom i dagen, måste extra betonerig och andra arbeten för vattnets afledande företagas, hvilka kräfde en extra kostnad af 4,845 F:mk 15 penni. Den totala kostnaden belöpte sig till 184,845 F:mk*15 penni.

Finskt reallyceum i Helsingfors.

I bref af den 27 Jan. 1892 hade Kejsarl. Senatens Eckl. exp. anbefallt denna Öfverstyrelse att inkomma med fullständiga ritningar till sådan omändring af det medikomekaniska gymnastikinstitutet vid Kyrkotorget 3 i denna stad, att det kunde användas till finskt reallyceum. I Maj samma år insändes ritningarna, som, utom smärre förändringar i byggnadens inre, angäfvö att, ifall en ny våning påbyggdes och en ny lokal för gymnastikundervisningen uppfördes å tomten mot Vladimirsgatan jemte ett förbindningsgalleri mellan den gamla byggnaden och denna gymnastiksal samt att ifall byggnaden försågs med nödiga uthus, en för lyceet lämplig lokal skulle kunna här afvinnas. Kostnaden för dessa arbeten steg till 110,950 F:mk.

Arbetet anbefalldes till utförande i bref af den 13 Juni 1893, vidtog den 2 Juni 1894 och utfördes på entreprenad af byggmästaren K. G. Sivenius för en summa af, 96,000 F:mk. Därtill kommo kompletteringsarbeten för värmeledningen 3,080 F:mk.

Byggnaden inrymmer bland annat 12 klassrum med 262 m³ luft i medeltal samt 62 m² golfyta, en gymnastiksal med en golfarea af 247 m² och en lika stor bönsal. Huset afsynades i Aug. 1895. Byggnadsarbetet, som leddes af extra arkitekten A. E. Törnvall, var icke lätt genomfördt. Golfvaser måste på flera ställen ombytas och värmeledningsrören måste på sina ställen totalt omläggås.

Allt detta försvårade arbetet i väsendtlig mån och fördröade detsamma så att ett extra anslag af 2,054 F:mk 63 penni ytterligare måste utvärkas. Detta erhöles i bref af den 27 Jan. 1896. Redan den 13 Juni 1893 hade Eckl. exp. för de inre inredningsarbetena anslagit 1,500 F:mk.

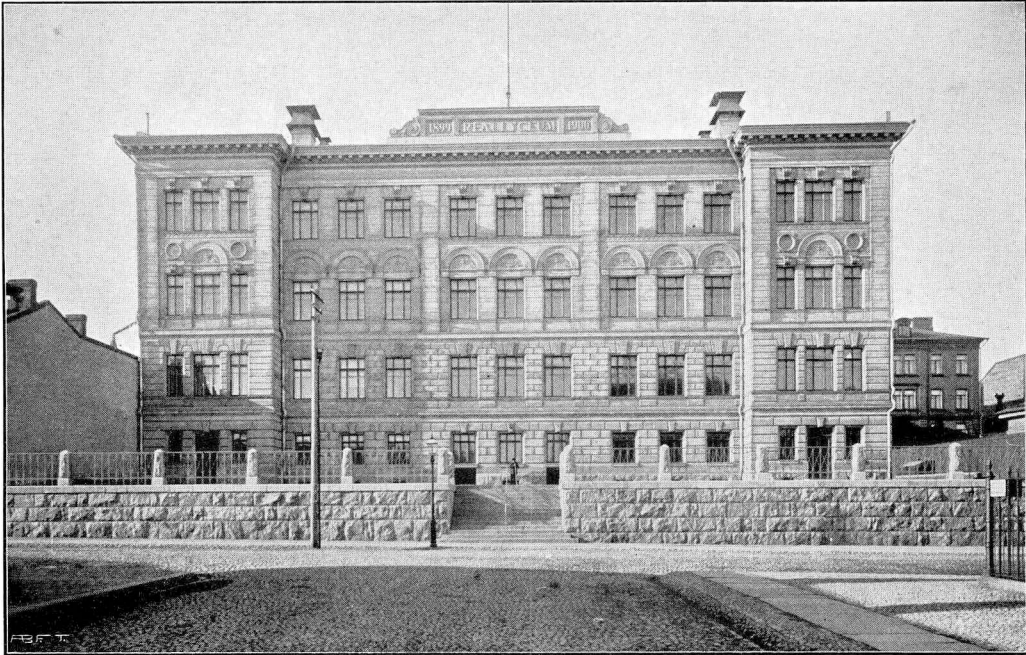
Finskt reallyceum i Tammerfors.

Då tilloppet af elever till reallyceet i Tammerfors visade sig vara ovanligt stort, ingick rektorn för detta läroverk till vederbörande myndighet och framhöll nödvändigheten af att det jämförelsevis nya skolhuset med första borde utvigas. Sedan alla myndigheter, som hade att yttra sig i saken, hörts, godkände Eckl. exp. de af Öfv:n utförda ritningarna till utvidgning af byggnaden i fråga jemte ett desamma åtföljande kostnadsförslag å belopp 38,600 F:mk i bref af den 10 Mars 1896. Arbetet bortlemnades omedelbart å entreprenad åt arkitekten Hiort af Ornäs och utfördes inom behörig tid, så att den nytillbyggda bön- och gymnastiksalen kunde komma till användning hösten 1897. Tillbyggnaden, en 22 m $\times$ 12 m stor sal, står vinkelrätt emot husets längsaxel och har den höjd, att en eventuell snart nog motsedd tillbyggnad af en våning kommer att vara i samma golfplan som klassrummen i öfra våningen. Den ursprungliga gymnastiksalen har blifvit inredd till ritsal och språkklass. I bref af den 18 Mars 1897 erhöll Öfv:n rätt till att ur anslag för mindre och brådskande arbeten till belopp 1,227 F:mk 85 penni bekosta några ytterligare mindre inredningsarbeten.

Svenskt reallyceum i Helsingfors.

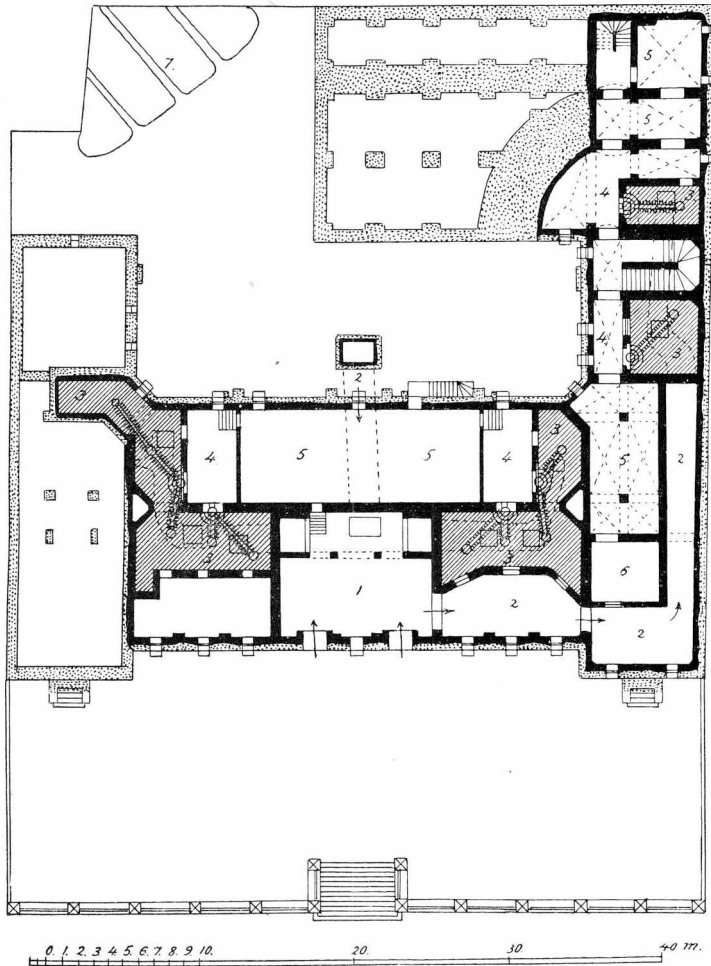
Ifrån ofvan angifna typ för de lärda skolorna i landet skiljer sig svenska reallyceet i väsendtliga punkter, beroende dels därpå, att det är afsedt för ett för våra förhållanden ovanligt stort antal elever, nemligen 400, dels emedan platsen, der det uppförts vid Elisabetsgatan N:o 13, är säregen till sina höjdförhållanden, sist och slutligen emedan det program, som är fastställt för skolan, i väsendtliga punkter skiljer sig från det som gäller öfriga realläroverk i landet. Men äfven i detta skolhus har Öfv:n försökt att genom bortlemnandet af festsalen följa sin antagna typ och derigenom nedtvinga kostnaderna. Skolans bönestunder kunna hållas som ock dess fester firas antingen i den mycket stora rekreatjonskorridoren eller i gymnastiksalen. Ritningarna ha uppgjorts under inseende af förste arkitekten Th. Decker.

I skolhuset finnes inalles 13 klassrum, deraf 2 klassrum med 80 m², 4 klassrum med 72 m², 1 klassrum med 63 m² och 6 klassrum med 56 m². Dessutom finnes: *naturalhistorisk lärosal* (amfiteatraliska bänkar) 54 m², rum för naturalhistoriska samlingar 56 m² och naturalhistoriskt material 17 m². *Fysikalisk lärosal* (amfiteatraliska bänkar) 54 m², rum för fysikaliska samlingar 56 m² och fysikaliskt materialrum 18 m². *Ritsal* 75 m² och rum för rit-

KÄLLARVÅNINGEN.

KELLARIKERROS.

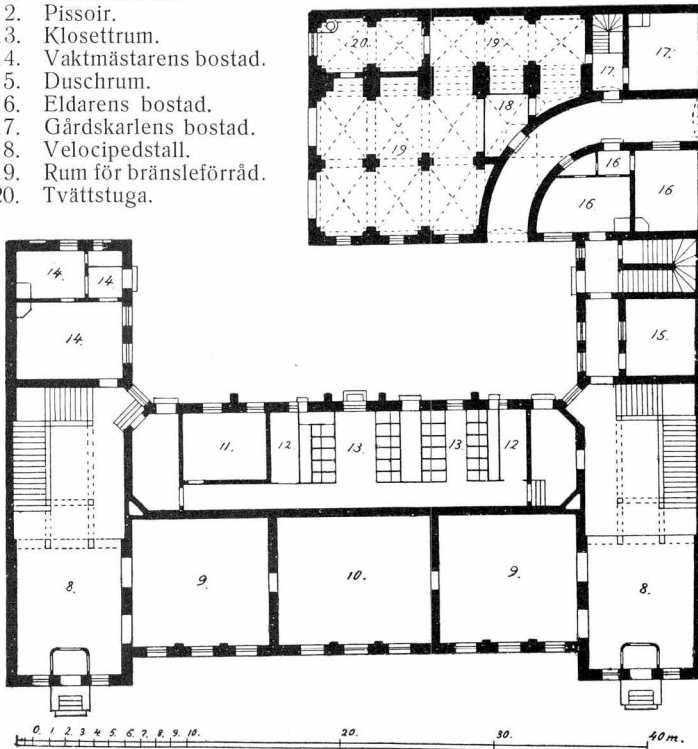

1. Dammaflagringsrum.
2. Kallluftskanaler.
3. Varmkammare.
4. Eldningsrum.
5. Rum för bränsleförråd.
6. Källare.
7. Skolträdgård.

1. Tomuesthuone.
2. Kylmäilman johde.
3. Lämmityskamareita.
4. Lämmityshuoneita.
5. Polttosäiliöitä.
6. Kellari.
7. Koulun puutarha.

8. Vestibul.
9. Kapprum.
10. Frukostrum.
11. Verkstadsrum.
12. Pissoir.
13. Klosettrum.
14. Vaktmästarens bostad.
15. Duschrum.
16. Eldarens bostad.
17. Gårdskarls bostad.
18. Velocipedstall.
19. Rum för bränsleförråd.
20. Tvättstuga.

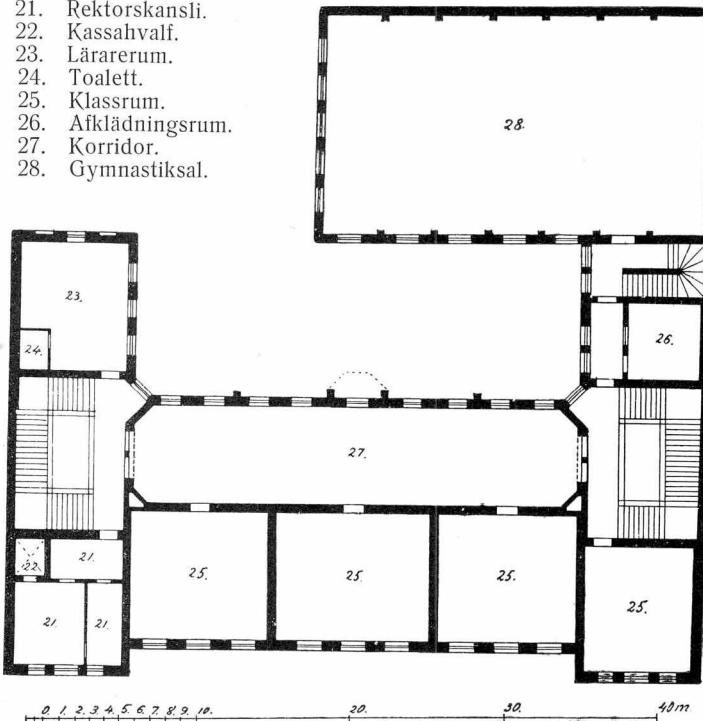
1 VÅN. 1^{NEN} KERROS.

8. Eteinen.
9. Pukuhuoneita.
10. Aterianhuone.
11. Työpaja.
12. Pisoaria.
13. Klosettiä.
14. Vahtimestarin asunto.
15. Ryöppyhuone.
16. Lämmitäjän huoneosto.
17. Talonmiehen s.ma.
18. Polkupyörätal.
19. Puusäiliöt.
20. Pesutupa.

2 VÅN. 2^{NEN} KERROS.

21. Rektorskansli.
22. Kassahvalf.
23. Lärarorum.
24. Toalett.
25. Klassrum.
26. Aiklädningsrum.
27. Korridor.
28. Gymnastiksal.

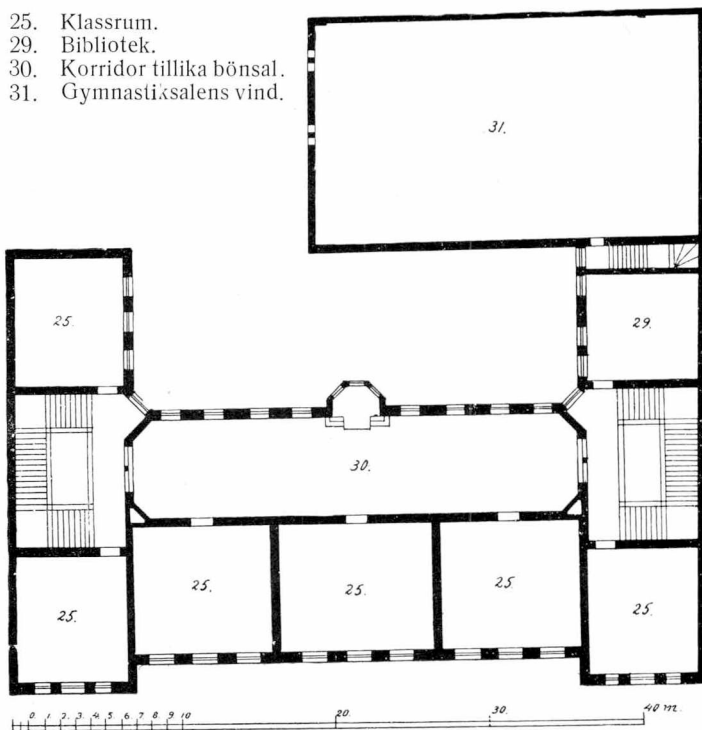

21. Rehtorin kanslia.
22. Kassaholvi.
23. Opettaj. huone.
24. Toaletti.
25. Luokkahuoneita.
26. Pukuhuone.
27. Korridoori.
28. Voimistelusal.

3 VÅN. 3^{MAS} KERROS.

- 25. Klassrum.
- 29. Bibliotek.
- 30. Korridor tillika bönsal.
- 31. Gymnastiksalens vind.

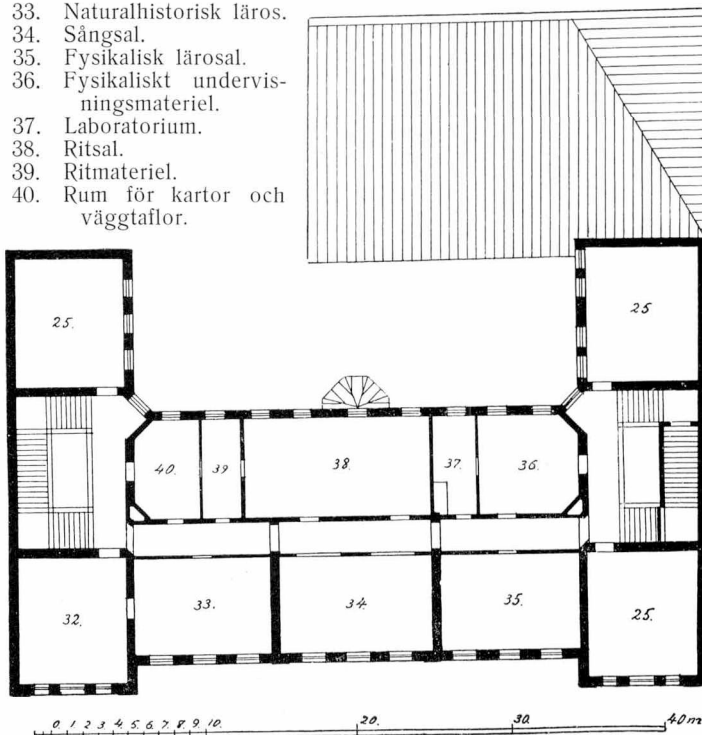
- 25. Luokkahuoneita.
- 29. Kirjasto.
- 30. Korridoori ja rukous-sali.
- 31. Voimistelusal. ullakko.

4 VÅN. 4^{JÄS} KERROS.

- 25. Klassrum.
- 32. Museo.
- 33. Naturalhistorisk läros.
- 34. Sångsal.
- 35. Fysikalisk lärosal.
- 36. Fysikaliskt undervisningsmateriel.
- 37. Laboratorium.
- 38. Ritsal.
- 39. Ritmateriel.
- 40. Rum för kartor och väggtafflor.

- 25. Luokkahuoneita.
- 32. Museo.
- 33. Luonnontieteiden opetussali.
- 34. Laulusali.
- 35. Fysikaalillinen opetus-sali.
- 36. Fysikaalilliset opetus-esinneet.
- 37. Laboratoria.
- 38. Piirustussali.
- 39. Piirustusaineita.
- 40. Karttojen ja seinä-taulujen huone.

material 14 m². *Musik- och sångsal* 60 m². *Gymnastiksalen*, afsedd för 2 klasser samtidigt, 350 m² samt 2 afklädningsrum för gymnastiksalen, hvardera 20 m². *Lärarnes samlingsrum* 56 m² golffyta. Rektorskanslirum med kassahvalf, väntrum och tambur inalles 56 m². Rekreatjonskorridorer, kapprum, vestibuler och trappor omfatta c:a 600 m². Disponibelt rum 80 m². Lokal för vaktmästare 56 m². Lokal för eldare 40 m² och lokal för gårdskar 25 m².

I källarvåningen finnes dessutom 4 kalorifärrum samt damaflagringsrum och vedkällare. De större klassrummen äro beräknade för maximum 40 elever. Golfarean blir i dessa 2 å 1,8 m² pr elev. Centralvärmeledningen är beräknad med en luftcirkulation i klassrummen 2 ggr. rummets volym pr timme. Kubikmetern i de stora rummen 9 å 8,10 m² pr elev. Af skolans 8 klasser äro de 5 första klasserna parallellklasser och elevantalet pr klass varierar därför mellan 25 och 40. Huset har jämte tomten dragit följande kostnader: tomten i kv. 2,629,2 meter inköptes för 130,000 F:mk; anslaget för husets uppförande är af den 19 Juli 1900 och uppgick till 480,000 F:mk. De under året väsendtligt stegrade kostnaderna gjorde emellertid att byggnaden ej kunde uppföras för detta belopp, utan måste ett tillskottsanslag af 5,926 F:mk 45 penni hos Kejsarl. Sen. utverkas, hvilket anslag erhöles i bref af den 1 Dec. 1900.

Finskt klassiskt lyceum i Björneborg.

Redan i April 1893 hade denna Öfverstyrelse till Eckl. exp. insänt ritningar och ett å 125,000 F:mk sig slutande kostnadsförslag till sådan utvidgning och tillbyggnad till den under indragning varande svenska elementarskolans i Björneborg dåvarande hus, att det finska lyceet i samma stad kunde der inrymmas. Emot dessa ritningar gjordes emellertid några mindre anmärkningar, som dock föranledde att arbetet fördröjdes till påföljande år 1894, då Eckl. exp. i bref af den 21 Juni, jemte det den ställde ett anslag af 126,000 F:mk till Öfv:ns disposition i och för detta arbete, anbefalldes att detsamma skulle med snaraste utföras sålunda att elementarskolans verksamhet under läseterminerna icke skulle störas och att arbetet vore slutfördt senast den 15 Sept. 1895.

Det svåra och omfattande arbetet, som särskildt led deraf att grunden till den nybyggda delen af huset liksom å hela tomten föröfrigt var af synnerligen ojemn beskaffenhet, utfördes med all den omsorg och snabbhet omständigheterna det tilläto. Plandispositionen så i stort som i detalj är naturligtvis i hög grad afvikande från den vanliga skolhustypens, som var omöjlig att genomföra i anslutning till det gamla huset. Hufvudbyggnaden står i

tomtens nordöstra hörn med fem klassrum i hvardera våningen utmed gatorna och korridoren, som har sidoljus från gårdssidan; i korridoren befinna sig äfven trapphuset och ingångsdörren. I södra delen af byggnaden ansluter sig en tvärflygel till hufvudbyggnaden, inrymmande i öfra våningen bön- och gymnastiksal, i nedra våningen ett rum för samlingar och ett biblioteksrum, som tillika användes som samlingsrum för lärare. Tvänne mindre rum i nedre våningen stå till rektors disposition. Jordvåningen inrymmer tvättstuga och mycket rymliga vedkällare. Invid hufvudbyggnaden står ett gammalt envåningsstenhus, ursprungligen afsedt till magasin; i denna byggnad har inredts bostad åt vaktmästaren och en större sångsal, resten upptages af ett vedluder och latrinen. Tomten med sin areal af c:a 5,800 m² hör onekligen till de allra rymligaste skoltomter och sjelfva byggnaden, ehuru icke modern hvad rummens form, disposition och ventilation beträffar, har på grund af sin hemtrefliga och pittoreska inre skapnad konvenerat lärarekåren mer än man vägat hoppas.

Uppvärmningen sker medelst stora kakelugnar, hvilka äro försedda med ett extra rör för intagning af frisk luft.

Byggnadsarbetet kunde icke genomföras med det ursprungliga penninganslaget, som blef öfverskridet med 7,460 F:mk 29 penni på grund af den gamla byggnadens genomgående dåliga byggnadssätt, hvilket åter först vid rifningen blef fullt klart. Bland förstärkningsarbeten måste t. ex. grundmuren under huset på en längd af 54 meter upprivas och nyläggas emedan under densamma uppdagades träsyllar, som befunno sig öfver grundvattnet och därför naturligen voro förmurknade. Murbågarna öfver samtliga dörrar och 11 st. fönster måste omläggas såsom varande altför svaga att uppbära den påbyggda andra våningens tyngd. Äfven här låg felet i en oriktig användning af trävirke i samband med stenkonstruktionen. Dessa fel och flera till vållade svåra och dyrbara remontarbeten, hvilka jemte uppkomna svårigheter vid de nya flyglarnas grundläggning och några nödigbefunna mindre ändringar i de tekniska och konstruktiva förfaringssätten betingade ofvannämnda merkostnad. Den gamla byggnaden, som under åren 1873—94 användts af Lägre Elementarskolan i Björneborg, har ursprungligen varit privatbostad eller kanske rättare familjepalats och torde vara uppfördt år 1857 efter ritningar af arkitekten Chiewitz. Omändringsarbetet utfördes under inseende af förste arkitekten Th. Decker och ledning handhades af extra arkitekten Y. Sadenius.

Finskt klassiskt lyceum i Joensuu.

Såsom af Öfverstyrelsens för allmänna byggnaderna berättelse för femårsperioden 1888—1892 närmare framgår, medhunnos endast grundningsarbeten för denna byggnad året 1892. Under våren och sommaren 1893 uppmurades huset och kom under vattentak på senhösten samma år hvarefter byggnadens yttre dörr- och fönster-öppningar provisoriskt intäcktes, så att en del af inredningsarbetet vid stark uppvärmning af lokalen kunde utföras under vintermånaderna. Under våren och sommaren 1894 fullföljdes alla såväl yttre som inre arbeten i så god tid att byggnaden i sin helhet kunde afsynas den 16 Aug. 1894 samt upplåtas för sitt ändamål den 1 derpå följande Sept.

Vid slutredovisningen visade sig emellertid att anslagssumman 200,000 F:mk öfverskridits med 7,714 F:mk 93 penni, hvilken högre kostnad uppstått hufvudsakligast i följd af de oförutsedda svåra grundningsarbetena. Tillskottsanslaget, stort 7,714 F:mk 93 penni, beviljades af Eckl. exp. i skrifvelse af den 23 Okt. 1894. Då detta skolhus såväl i afseende å rummens inbördes läge som ock dimensioner ansluter sig till hvad om lyceerna nämnes i ingressen under lärda skolor hänvisas till densamma. Ritningarna hade utarbetats under inseende af förste arkitekten Th. Decker, arbetet leddes af extra arkitekten E. Gustafsson.

Finskt klassiskt lyceum i Uleåborg.

Rektorn för finska lyceet i Uleåborg hade anmält att lyceets bibliotek härintills varit inrymt i samma rum som de fysikaliska och naturalhistoriska samlingarna, hvarföre han föreslår att rektorskansliet måtte få afdelas i tvenne rum och att ett af dem upplåtes för biblioteket. Detta förslag godkändes af Eckl. exp. i bref af den 13 Juni 1895 och anslogs derfor en summa af 925 F:mk. Den 27 Juni 1896 beviljades ett anslag af 1,165 F:mk för reparation af takstolar m. m. öfver lyceets bönsal.

Sedan Öfverstyrelsen för skolväsendet i landet i bref af den 17 Maj 1898 hos Kejslerl. Sen. anmält att detta hus, som efter att ha begagnats af svenska lyceet öfverlåtits åt finska klassiska lyceet, numera vore för ändamålet alldeles för litet samt att det, för att motsvara sitt ändamål, ovilkorligen borde förstöras med åtminstone fyra klassrum och dertill hörande korridorer och nya trappuppgångar, så har Kejslerl. Sen. i bref af den 21 Febr. 1899, godkännande de ritningar och det kostnadsförslag, belöpande sig till 70,000 F:mk, som åtföljde skolstyrelsens ofvan angifna bref, anbefallt denna Öfv. att vid-

taga med arbetet. Med anledning deraf anbefalldes denna Öfv. föreståndaren för länebyggnadskontoret i Uleåborg A. W. Tötterström, som utfört såväl ritningar som kostnadsförslag, att ofördröjligen vidtaga med arbetet. Detta pågår fortsättningsvis.

Finskt klassiskt lyceum i Jyväskylä.

Den 4 Maj 1894 beviljades för ett nytt uthus, att uppföras å lyceets i Jyväskylä tomt, 4,300 F:mk. Det inrymmer latrin, pissoir, fähus och ett vedlider.

Svenskt klassiskt lyceum i Uleåborg.

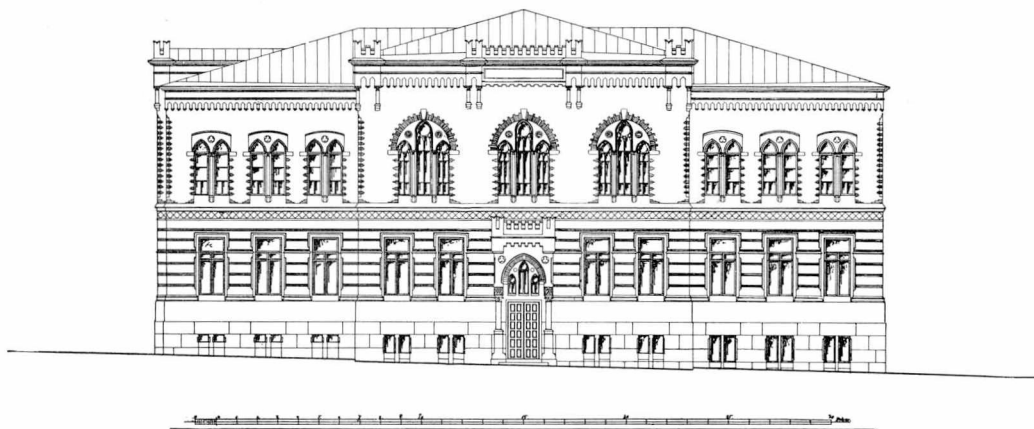
Rektorn för svenska lyceet i Uleåborg hade hos vederbörande anmält det lyceet hade ovillkorligt behof af egen gymnastiklokal. Med anledning häraf anbefalldes Eckl. exp. denna Öfverstyrelse att genom vederbörande arkitekt anställa undersökning huruvida icke gymnastiksal kunde inredas i lyceets nuvarande lokal, samt att derest sådant icke läte sig göra uppgöra ritningar och kostnadsförslag till ny gymnastiklokal för läroverket. Sådan syn försiggick den 5 Febr. 1895 utvisande att ny gymnastiklokal måste uppföras. Ritningarna och kostnadsförslagen till denna lokal, uppgjorda af kontorsföreståndaren i Uleåborg, de förra utvisande en gymnastiklokal af trä, de senare en kostnad af 14,000 F:mk, insändes i sinom tid till Eckl. exp., som i bref af den 12 Juli 1895 godkände desamma och anbefalldes arbetets utförande.

Den 11 Juni 1896 anslogs ytterligare ett belopp af 275 F:mk för en mindre förändring i gymnastiksalen. I enlighet med Eckl. exp:ns bref af den 31 Jan. 1899 brädbeslogs huset sommaren 1899. Kostnaden för detta arbete belöpte sig till 1,902 F:mk.

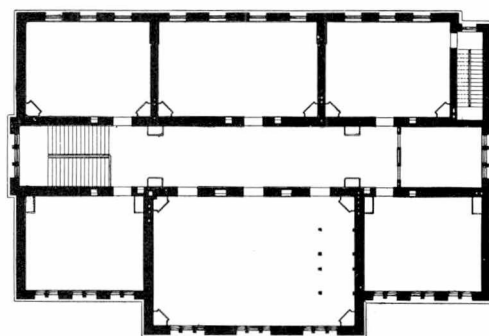
Svenskt klassiskt lyceum i Wasa.

Sedan skolans rektor hos föreståndaren för länebyggnadskontoret i Wasa anmält att en gammal uthusbyggnad å skolans tomt var så förfallen att den måste bortskaffas och en ny rymligare för skolans räkning uppföras, uppgjorde arkitekten K. V. Reinius en ritning till nytt lider af trä och ett på denna ritning baserad kostnadsförslag, belöpande sig till 6,800 F:mk. I bref af den 28 Juni 1897 godkändes ritningen jemte kostnadsförslaget, arbetet utfördes ännu samma sommar.

FINSK FRUNTIMMERSSKOLA I ULEÅBORG.
OULUN SUOMALAINEN TYTTÖKOULU.

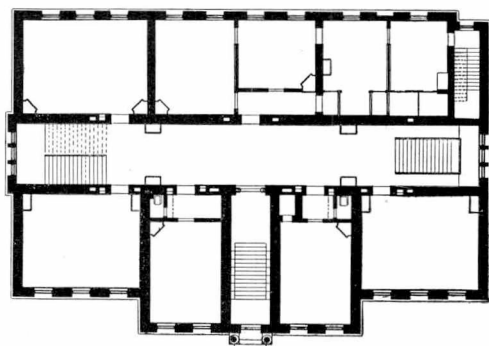
2^{NEN} KERROS.

2^{DRA} VÅNINGEN.

1^{NEN} KERROS.

SISÄLTÄÄ PAITSI LUOKKA-
HUONEITA JA KIRJASTON
MYÖS JOHTAJATTAREN
ASUNNON.

1^{STA} VÅNINGEN.

INRYMMER UTOM NÅGRA
KLASSRUM OCH BIBLIOTEK
FÖRESTÅNDARINNANS BO-
STADSLÄGENHET.

Svensk fruntimmersskola i Wiborg.

I det på 80-talet uppförda svenska fruntimmersskolehuset hade bekvämlighetsinrättningen uppförts i sammanhang med skolhuset sålunda att de tvenne byggnaderna åtskiljdes af en kall korridor. Systemet befans dock under tidens lopp omöjligt, ity att den varma trappan och korridoren i skolhuset vädrade som en dragskorsten, så att den förskämda luften från bekvämlighetsinrättningen drogs in i huset. För att råda bot på detta onda anbefalldes af Eckl. exp. i bref af den 19 Juni 1897 ombyggnad af hela detta parti. Den gamla latrinbyggnaden inrättades till tvättstuga och ny latrin uppfördes i en del af det rymliga vedlidret i skolan. Kostnaden belöpte sig till 5,568 F:mk.

Finsk fruntimmersskola i Wiborg.

Till hvilka kostnader ett från början olämpligt hus kan tvinga statsverket framgår med otvetydig sanning ur historiken öfver detta hus. Ursprungligen ett köpmanshus användes det från seklets början som skolhus; der ha Wiborgs kretsskola, trivialskola, borgarskola, lägre elementarskola, realskola och nu senast den finska fruntimmersskolan varit inhysta och lidit af alla de olägenheter huset i så riklig mån haft att erbjuda. För hvarje skola som flyttat in har huset ombyggt så godt den ytterst olämpliga tränga platsen det medgifvit. Då nu senast den finska fruntimmersskolan drog in i huset blef en ombyggnad åter nödvändig, belöpande sig denna gång till en totalsumma af 17,500 F:mk. Förändringarna voro så många och af den natur att desamma ej utan planteckningen kunna demonstreras. Arbetet utfördes under loppet af tvenne somrar så att skolans läseordning icke af arbetet stördes.

I bref af den 29 Juli 1896 beviljades ytterligare 3,500 F:mk till införande af vattenledning i samma hus. Ytterligare ombyggnads- och förändringsarbeten, gående ut på att få portiken i bottenvåningen försedd med fönster, utvidgning af vaktmästarens lokal etc., anbefalldes i Eckl. exp:ns bref af den 27 Jan. 1897. Kostnaden belöpte sig till 2,562 F:mk.

Finsk fruntimmersskola i Uleåborg.

Sedan den lokal, som användts för den finska fruntimmersskolan i Uleåborg, visat sig vara för ändamålet alldeles otillräklig anbefalldes Öfverstyrelsen att låta uppgöra ritningar till en ny skolbyggnad hufvudsakligast i enlighet

med den planinredning, som blifvit följd vid uppförandet af svenska fruntimmersskolan i Vasa. Öfv:n förordnade i sådant syfte förste arkitekten Jac. Ahrenberg att å ort och ställe taga lokaliteten i skärskådande och uppgöra ritningar och kostnadsförslag till huset i fråga. Dessa blefvo färdiga i Okt. 1898 då de till Eckl. exp. insändes. I bref af den 14 Febr. 1899 fastställdes dessa ritningar och kostnadsförslaget, som steg till 203,000 F:mk.

Arbetet bortlemnades å entreprenad och öfvertogs af byggmästaren J. Heikkinen. Det öfvervakades af extra arkitekten V. Sucksdorff. Vid grundläggningens arbetet befans det att grunden, bestående af en fin lerblandad sand, stenhård då den skyddades för vatten, till följd af det ovanligt höga vattenståndet blifvit så lös, att extra åtgärder för husets bestånd måste vidtagas. Med anledning deraf anmälde ledande arkitekten V. Sucksdorff, att grunden under huset måste icke blott förses med sandbädd utan äfven erhålla spontvägg för att hindra den nu lösa lerblandade sanden att utrinna. Då ritningarna utfördes, var hela den del af staden, der skolhuset är beläget (tomten N:o 2 i 8:de kvarteret af första stadsdelen), oreglerad. Numera har gatan emellertid afvägts och till följd deraf har ledande arkitekten inkommit samtidigt med kostnadsförslag till gata, trottoirer, stenläggning af gårdsplan, planteringar etc. Kostnadsförslaget för alla dessa arbeten samt för grundens förbättring uppgår inalles till 19,014 F:mk 12 penni. Huset, ännu under arbete, är en i gotiserande stil hällen två våningars stenbyggnad, dels rappad dels uppförd i fogstruken tegelmur.

Universitetets exercitiehús.

Sedan Eckl. exp. i Kejsarl. Senaten i bref af den 27 Mars 1895 anbefallt Öfverstyrelsen att uppgöra fullständiga ritningar och kostnadsförslag gafs förordnande härom åt extra arkitekten Hugo Lindberg. De stadfästa ritningarna och kostnadsförslaget anbefalldes i bref af den 31 Mars 1896 till utförande. Anslaget steg till 290,000 F:mk. De hufvudsakligaste arbetena utfördes på entreprenad af byggmästar Juho Ahde. Arbetena påbörjades i April och bedrefvos så snabbt att samma år i Okt. en del af byggnaden kunde för sitt ändamål upplåtas. Påföljande vår 1897 upplåtos öfriga lokaler, huset afsynades den 18 Sept. 1897 och emottogs kort derpå af universitetsmyndigheterna. Kostnaden belöpte sig till 288,568 F:mk 35 penni. Byggnaden, uppförd af sten, under plåttak i en våning jemte jordvåning mot Alexandersgatan, innehåller följande 4 ifrån hvarandra skilda afdelningar:

1. Lokal för friskgymnastik.
2. För manlig sjukgymnastik och musiköfningar.
3. För qvinlig gymnastik.
4. För teckningsundervisning.

1. Afdelningen för de friska inrymmer utom rymliga afklädningsrum, duscher och lärarorum ett redskapsrum samt en gymnastiksal $23 \times 14,30$ m samt 7 m höjd.

2. Manlig sjukgymnastik och musiköfningar omfattar mittelsalen i den gamla gymnastiklokal, som fans här redan under C. L. Engels tid och hvars ytterväggar och tak bibehållits. Salen är nu något förstörad genom att väggen mot gården nedrivits och rumarean åt detta håll ökats. Vidare finnas massagerum och skilda afklädningsrum.

För musikundervisningen har uppförts utom en större sal ett biblioteksrum och ett lärarorum. Lokalen står genom en kortare passage i förbindelse med friskgymnastikens duscher.

3. Qvinliga gymnastikafdelningen inrymmer en sal $16,50 \times 9$ m samt diverse afklädningsrum och duschrum.

4. Lokalerna för undervisning i teckning och målning äro placerade i flygeln mot norr och inrymma tvenne atelierer med såväl tak- som sidoljus, rum för modeller etc.

I subasementsvåningen äro inrymda 4 vaktmästarelokaler samt värmeledningsapparater jemte rymliga vedlider.

II. Seminarier.

De seminarier, som uppförts under den period denna berättelse omfattar, höra till den kategori af dessa anstalter, som icke hafva internat och som äro afsedda för endast ett kön, i Raumo och i Heinola för män samt i Brahestad för qvinnor. Programmet för dessa seminarier har derigenom i väsendtlig mån förenklats. I konstruktivt afseende skilja de sig betydligt från de tidigare uppförda. Medan dessa senare äro uppförda helt och hållet i sten såsom i Jyväskylä eller helt och hållet af trä som i Sordavala, ha de nya uppförts sålunda att i skolbyggnaderna nedra våningen uppförts af sten och den öfra af trä. Eldfaran har derigenom minskats och den remont, som ett öfvermåttan stort trähus alltid behöfver, har åtminstone i någon mån inskränkts.

Denna konstruktion har varit desto nödvändigare att följa som de nya seminarierna i Raumo och Heinola äro uppförda å resp. städers i tomter indelade mark.

Vid upptimringen af byggnaderna har det nyare sättet att uppföra byggnader af trä kommit till användning, i det att stockens ligg- och byggyta hyflats jemn, hvarefter för vinnande af större täthet en dubbel asfaltremsa lagts på den undre stocken innan nästa hvarf af stock pålagts. Det har visat sig att de sålunda uppförda stockväggarna varit täta och icke underkastade samma betydande sättning som de på gammalt vis upptimrade husen. Äfven följarena ha i dessa hus anbragts på nytt sätt och af nytt material; de ha nemligen gjorts af U-järn, ett yttre och ett inre, som sammanbundits med hvarandra genom väggstocken.

Ventilationssystemet har i dessa byggnader anordnats på sådant sätt att den förskämda luften ledts till evakuationskorstenar, bildade sålunda, att rökrören från ugnarna, hvilka från vindsgolfvet uppåt bestå af glacerade lerrör, omgifvas af murad skorsten, något vidare än lerrören, så att ett visst afstånd emellan murverkets inre yta och lerrörens yttre yta uppstår, och hvilken skorsten särdeles uppvärms af de varma från ugnarna afgående förbränningsprodukterna. Den friska luften intages i rör under golfvet och bakom eldstaden, ofvanom hvilken den inströmmar, hvarigenom den i någon mån uppvärms innan den inkommer i rummet.

Vid bestämmandet af klassrummens area och kubikinnehåll hafva samma siffror lagts till grund för beräkningen som vid de lärda skolorna.

Raumo seminarium,

uppfördt för manliga elever, upptager följande byggnader:

Seminariiklassbyggnaden, beräknad att kosta 105,000 F:mk, inrymmer i nedra botten:

Rektorskansli	6,30 × 4,70 m.
Bibliotek	10,30 × 6,30 m.
Rum för samlingar	10,30 × 6,30 m.
Lärarorum	6,90 × 5,00 m.
Två klassrum	10,00 × 6,30 m.
samt rekreatjonskorridor;	

i öfra våningen:

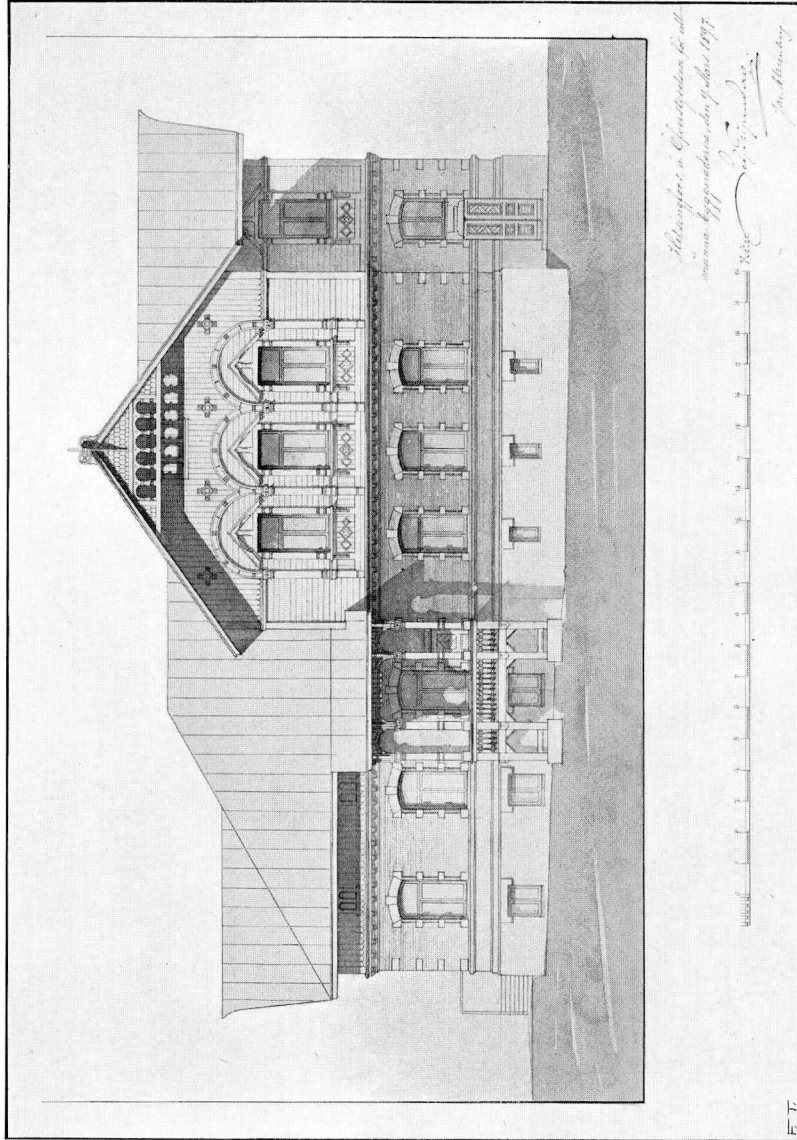
Fest- och gymnastiksal	18,60 × 10,60 m.
Tre klassrum samtliga	10,90 × 6,65 m.

RAUMO SEMINARIUM.

BOSTAD FÖR SEMINARIEDIREKTÖR OCH
NORMALSKOLEFÖRESTÅNDARE.

RAUMAN SEMINAARI.

SEMINAARI- JA MALLIKOULUJOHTAJIEN
ASUNTO.

dertill i olika golfplan fyra smärre pianorum, afskilda så vidt möjligt från öfriga rum genom dubbla golf för att förtaga ljudet. I huset finnas inalles 28 eldstäder.

Normalskolebyggnaden, beräknad att kosta 84,000 F:mk, inrymmer i nedra botten:

Verkstad	12	×	9,80	m.
Lärarorum	6,70	×	5,20	m.
Konferensrum	9,90	×	6,30	m.
Ett klassrum	9,90	×	6,30	m.
Två klassrum	8,40	×	6,00	m.

samt rekreativskorridor.

I öfra våningen:

Gymnastiksal	12,40	×	10,15	m.
Två klassrum	10,20	×	6,80	m.
Två klassrum	8,70	×	6,30	m.
Ett rum för samlingar.	7,10	×	5,50	m.

Verkstadsbyggnaden, beräknad att kosta 39,500 F:mk, inrymmer i nedra botten:

Badstuga och vannarum.

En målareverkstad.

Rum för lärare i handslöjd, förbundet genom spiraltrappa med sjelfva verkstaden.

Ett gårdskarlsrum.

Rum för vaktmästare.

I öfra våningen en stor verkstadssal 21,30 × 11,00 m.

Seminariedirektorns bostad af sten, äfven inrymmande i öfra våningen af trä en mindre lokal för *normalskoleföreståndaren*, beräknad till 56,500 F:mk, inrymmer i nedra botten kanslirum samt fem rum jemte kök, jungfrukammare och tambur för direktorn. I öfra våningen finnas tre rum, kök och jungfrukammare. För de begge hushållen finnas i källarvåningen gemensam bagarstuga, nödiga vedlider och förrådsställare.

Växthuset, beräknad att kosta 13,500 F:mk, inrymmer bostad för trädgårdsmästare, ett rum och kök, ett förrådsrum samt orangeri.

Smedja, beräknad till 7,100 F:mk, hvartill komma tvenne nödiga uthus, inalles åtta byggnader.

Ritningarna till byggnadskomplexen ha utförts å Öfv:n under närmaste ledning af förste arkitekten Jac. Ahrenberg.

För arbetet har af Kejsarl. Sen:s Eckl. exp. anslagits en summa af 323,200 F:mk i bref af den 8 Juli 1897 och 7,100 F:mk för den ofvan nämnda smedjan i bref af den 17 April 1899 samt för diverse kompletterings-, planerings- och dräneringsarbeten 10,500 F:mk eller in summa 340,800 F:mk.

Arbetets utförande öfvertogs på entreprenad och räkningsarbeten af firman I. Rantanen & E. W. Lindén. Det påbörjades i Aug. 1897 och slutfördes inom i kontraktet föreskrifven tid så att seminariiklassbyggnaden kunde upplätas för sitt ändamål i Sept. 1898, de öfriga något sednare; en del kompletterings- och brädfodringsarbeten utfördes ännu under sommaren 1900 och blef arbetet definitivt slutfördt den 6 Nov. 1900.

Heinola seminarium.

Seminariet är uppfördt å det fordna s. k. Hästtorget i staden och några invid detsamma belägna tomter, hvilka sednare användas som trädgård. Detsamma är afsedt för utbildande af qvinliga lärarinnor. Då staden för förmånen att seminariet uppfördes inom dess område åt statsverket öfverlätit tvenne sina folkskolebyggnader, af hvilka den ena komme att användas som normalskola, kunde programmet för detta seminarium i betydlig mån förenklas och dermed äfven kostnaderna minskas.

Seminariet. Nedra botten af sten, öfra våningen af trä och tak af plåt. Byggnaden, beräknad att kosta 138,000 F:mk, är uppförd i enlighet med motsvarande byggnad vid Raumo seminarium med samma dimensioner för de olika rummen samt samma konstruktioner hvad den öfra (trä-)våningen beträffar.

Direktorsbostaden jemte rum för *normalskolans föreståndarinna, vaktmästarrum, bagarstuga* och *materialrum* för väfverskor etc.

Hvad materialet beträffar som föregående. Beräknad att kosta 75,000 F:mk. Inrymmer i nedra botten tre rum, kök, jungfrukammare och tambur för föreståndarinnan för normalskolan, ett rum och kök för vaktmästare, en bagarstuga och ett materialrum. I öfra våningen direktorsbostad med lika många rum som finnas i motsvarande lägenhet vid Raumo seminarium.

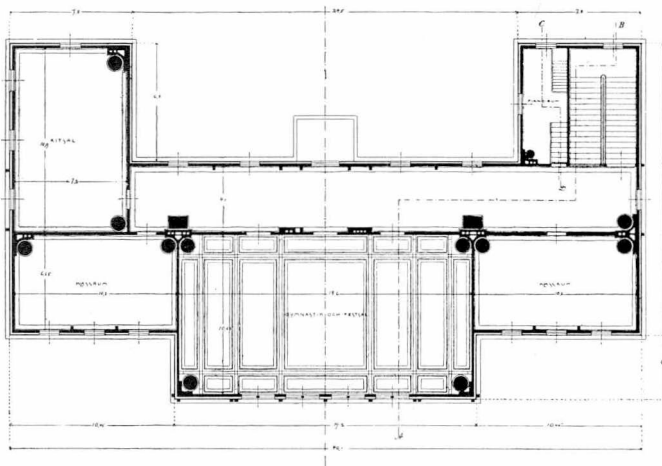
Ekonomi-byggnaden af sten under plåttak, beräknad att kosta 24,000 F:mk. Inrymmer tvätt-, bad- och bagarstuga samt nödiga uthus.

Växthus, dels af sten dels af trä. Anordnadt ungefär som växthuset i Raumo. Kostnad 16,500 F:mk. Dessutom upptager kostnadsförslaget för dränering och brädbeslagning af det af staden uppförda normalskolehuset en summa af 22,865 F:mk.

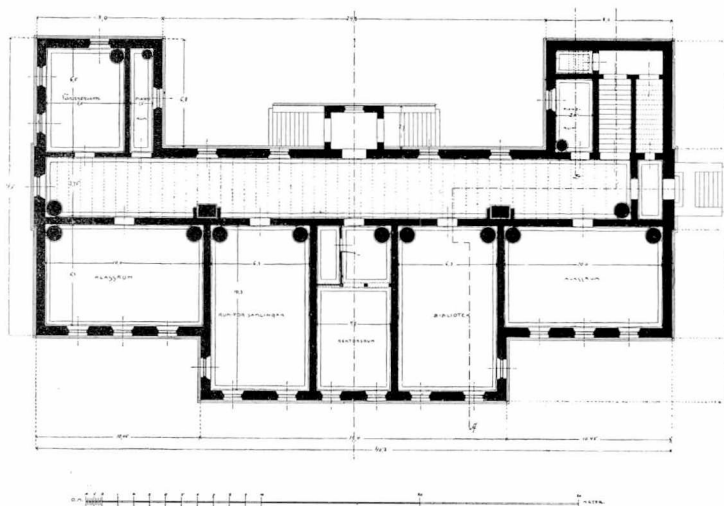
HEINOLA SEMINARIUM.
KLASSBYGGNADEN.

HEINOLAN SEMINAARI.
LUOKKARAKENNUS.

PLAN AF 2RA VÅNINGEN. — 2^{SEN} KERR. POHJA.

BOTTENPLAN. — POHJAKERROS.

Ritningarna till byggnadskomplexen äro utförda å Öfv:n under ledning af förste arkitekten Jac. Ahrenberg.

I bref af den 23 April 1900 har Kejsarl. Sen:s Eckl. exp. för arbetet anslagit en summa af 288,365 F:mk.

Det har med afdrag af diverse planerings- och räkningsarbeten på entreprenadauktion öfvertagits af byggmästaren E. Lietzen och äro de olika byggnaderna då denna berättelse skrives så nära som på direktorns bostad under tak. Totalkostnaden kan ännu ej angifvas.

Kajana seminarium.

Med denna seminariibyggnad har Öfv:n icke kommit längre än att ritningarna till densamma öfversändts till Skolöfverstyrelsen i och för vinnande af nödig stadfästelse. Dröjsmålet med byggnadsärendet har varit beroende på att Kajana stad först upplätit en tomt men sedermera anhållit att få utbyta denna mot en annan för staden och för byggnadsföretaget lämpligare plats.

I bref af den 24 Aug. 1899 har Kejsarl. Sen:s Eckl. exp. emellertid anslagit 30,000 F:mk för inköp af diverse byggnadsmaterial.

Ekenäs seminarium.

Under den tidrymd berättelsen omfattar har vid seminariet i Ekenäs under året 1893 utförts sedvanliga remontarbeten, för hvilka emellertid å annat ställe i berättelsen redogöres. Af tillbyggnadsarbetena under nu ifrågavarande period är att nämna det anstalten 1893 i enlighet med Eckl. exp:s i bref af den 9 Maj samma år erhållit en ny uthusbyggnad, 6,280 F:mk. Den gamla byggnaden hade utdömts såsom varande förfallen och olämpligt placerad. Den nya byggnaden inrymmer utom tvenne lider, det ena för ved, det andra för körredskap, lada och fähus.

Några väsendtligare utgifter för seminariet ifrågakomma ej förrän år 1898 då Eckl. exp. i Kejsarl. Sen. beviljade remonter påförda kronan å den bostadslokal, som begagnas af direktorn. Anslaget, som gafs sammanlagdt med likadan remont för direktorns i Jyväskylä bostad i bref af den 15 Juni 1898, uppgick tillsammans till 4,450 F:mk.

Sedan Öfv:n för skolväsendet, på derom af direktorn för seminariet i Ekenäs gjord anhållan, hos Kejsarl. Sen. i underdånig skrifvelse af den 5 Nov. 1897 gjort framställning om vidtagande af åtgärd derhän, att för semi-

nariets räkning uppfördes en ny byggnad, innehållande gymnastiksal jemte tvenne omklädningsrum, ett rum för handarbets-undervisningen och lokal för kosthållningen, bestående af matsal, kök med skafferier och rum för kosthållerska och tjenarinnor, samt att seminariets nuvarande kosthållningsbyggnad ändrades sålunda, att deri inreddes rum för musiköfningarna och bostad för trädgårdsdrängen, anbefalldes Öfv:n i skrifvelse från Eckl. exp. af den 7 påföljande Dec. att, efter samråd med seminariets direktor, uppgöra och till Kejslerl. Sen. inkomma med förslag till omförmälda byggnadsarbeten.

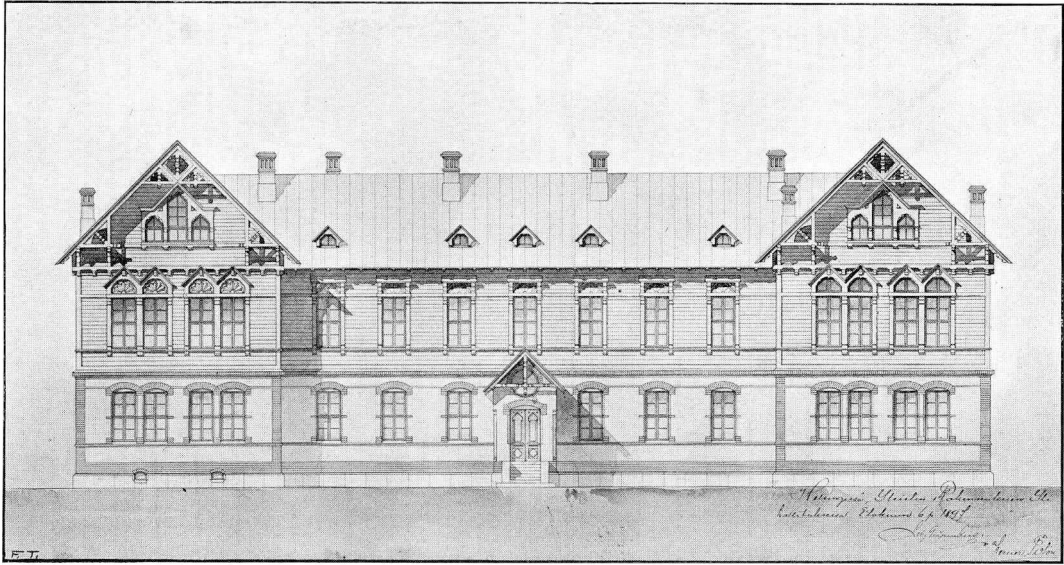
Jemte skrifvelse af den 29 Mars 1898 insände Öfv:n af förste arkitekten Decker uppgjorda eskissritningar och ett å 72,000 F:mk sig slutande approximativt kostnadsförslag till särskilda i ofvan antydt syfte erforderliga ny- och tillbyggnader samt ändringsarbeten vid ifrågavarande seminarium, derå Kejslerl. Sen., genom skrifvelse af den 29 Dec. 1898 från Eckl. exp., anbefalldes Öfv:n att, med iakttagande af särskildt föreskrifna ändringar i förberörda eskisser, uppgöra och sedermera till Kejslerl. Sen. inkomma med definitiva byggnadsritningar och kostnadsförslag. Dessa uppgjordes och öfversändes, tillika med kostnadsförslag slutande å 88,996 F:mk, till Kejslerl. Sen., som genom skrifvelse af den 31 påföljande Okt. anbefalldes Öfv:n att i öfverensstämmelse med sagda ritningar och förslag gå i författning om byggnadsarbetets utförande samt för ändamålet anvisade ett belopp af 88,996 F:mk att på hos guvernören i Nylands län skeende requisition utbetalas i mån af behof från länets ränteri. Byggnadsarbetet, hvilket af Öfv:n öfverläts till utförande på entreprenad för en summa af 65,000 F:mk, begynte under påföljande Dec. månad samt slutfördes, tillika med särskilda i entreprenaden icke ingående arbeten, den 1 Okt. Arbetet öfvervakades af Öfv:n underlydande extra arkitekt och har af byggnadsanslaget tills dato utbetalts 76,151 F:mk 80 penni; återstående 12,559 F:mk 90 penni äro reserverade till nybyggnadernas brädfo-dring och diverse kompletteringsarbeten, hvilka ännu icke verkstälts.

Jväskylä seminarium.

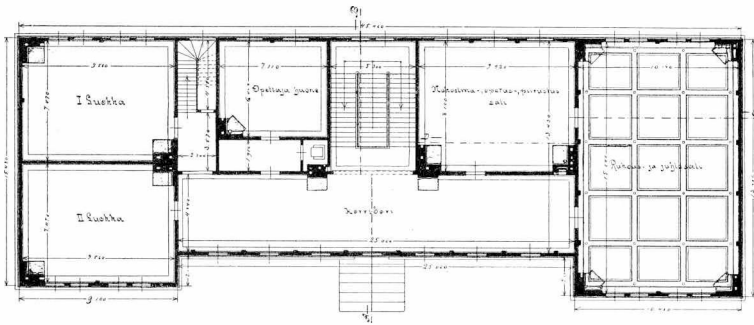
I bref af den 7 Jan. 1893 anslogs ett belopp af 4,300 F:mk för afhjäl-pande af de skador, som uppstått å smedjans samt seminariets normalskolas yttre väggar till följd deraf att kälén inträngt djupare än vanligt. Bristfällig-heterna afhjälptes och har någon olägenhet af dessa sedermera icke försports. Den 31 Okt. har anslagits för ny gymnastiklokal i Jväskylä 14,700 F:mk. Denna byggnad, uppförd af trä, är afsedd att begagnas af seminariets hvardera afdelning. Huset uppfördes under länearkitektens tillsyn påföljande sommar.

RAAHEN SEMINAARI.
LUOKKARAKENNUS.

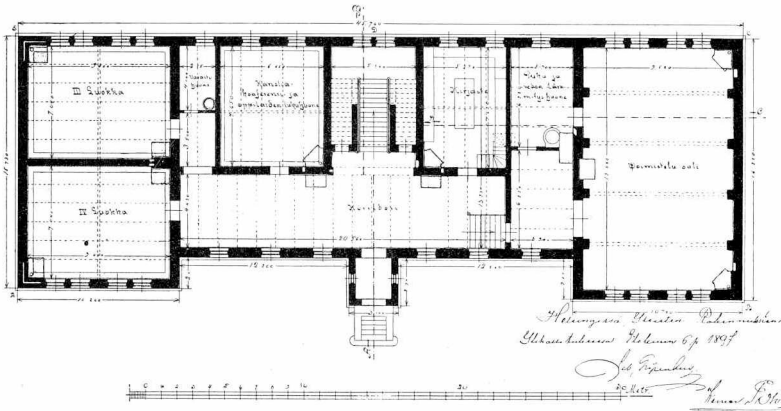
BRAHESTADS SEMINARIUM.
KLASSBYGGNADEN.

2^{SEN} KERR. POHJA. — PLAN AF 2^Å VÅNINGEN.

POHJAKERROS. — BOTTENPLAN.

Sedan direktorn för seminariet den 13 Juni 1895 föreslagit att det rum, som upplåtits till bibliotek, skulle anvisas till lägenhet för interner, hvaremot biblioteket skulle flyttas till internatsbyggnaden, samt derjemte förordat andra mindre planförändringar har Eckl. exp. i bref af den 13 Nov. bifallit till förslaget och anslagit 3,000 F:mk för dess genomförande.

I bref af den 8 Mars 1898 har Eckl. exp., sedan hos exp. anmälts att bryggan likasom simhusbyggnaden vid seminariet var upprutten, anslagit 7,000 F:mk för reparation af bryggan och ombyggnad af simhuset.

Brahestads seminarium.

Uppfördt för qvinliga elever upptager detsamma följande byggnader:

Seminariiklassbyggnaden, beräknad att kosta 126,100 F:mk, är uppförd med hvälfd nedra våning af tegel, den öfra af stock under tak af oljemålad jernplåt och innehåller följande lägenheter på

nedra botten:

Sidokorridor	24,70 × 4,40 m.
Gymnastiksal	16,00 × 9,60 m.
Afklädningsrum	6,30 × 3,90 m.
Två klassrum	9,00 × 7,00 m.
Kansli- och konferensrum	7,60 × 6,60 m.
Bibliotek	7,60 × 5,30 m.
Förvaringsrum	4,10 × 2,20 m.

Öfra våningen:

Sidokorridor	25,00 × 4,80 m.
Fest- och bönsal	16,60 × 10,10 m.
Två klassrum	9,50 × 7,50 m.
Ritsal	9,90 × 8,10 m.
Lärarorum med tambur	7,10 × 6,00 m.
Vindstrappa	4,40 × 2,30 m.

Grundytan i klassrummen är beräknad till 1,80 m² och luftkvantiteten till 7,10 m³ pr elev. Rumhöjden är förutom i gymnastik- och festsalarna öfverallt 4 meter.

Normalskolebyggnaden är uppförd på enahanda sätt som föregående med samma rumhöjd och beräknad att kosta 90,300 F:mk samt innehåller följande lägenheter:

Sidokorridor	19,50 × 4,50 m.
Gymnastiksal	12,00 × 8,00 m.
Ett klassrum	12,00 × 8,00 m.
Två klassrum	7,60 × 5,50 m.
Trapphus	5,50 × 3,40 m.

Öfra våningen:

Sidokorridor	19,80 × 4,80 m.
Fyra klassrum	8,60 × 6,20 m.
Lärarorum (med ett afskuret hörn).	8,00 × 6,10 m.
Redskapsrum	6,10 × 5,90 m.
Trapphus	6,10 × 3,40 m.
Vindstrappa	3,20 × 2,00 m.

Direktorsbostaden är uppförd af stock under tak af oljemålad jernplåt samt beräknad att kosta 44,800 F:mk.

Byggnaden inrymmer följande lägenheter: 6 st. stora bostadsrum, kök, tambur, domestikrum, 2 st. skafferier, 2 st. förstugor och veranda äfvensom hvälfd källare under byggnaden.

Föreståndarinnebostaden är likaledes uppförd af stock under plåttak med tre rum, kök och tambur för seminariiföreståndarinnan samt två rum, kök och tambur för normalskoleföreståndarinnan; hvardera lokalen är försedd med särskilda förstugor och hvälfda källare under byggnaden. Kostnaden för byggnaden beräknades till 34,550 F:mk.

Växthus och trädgårdsmästarebostad, beräknad att kosta 16,950 F:mk, utgöres af ett trähus under plåttak med hvälfd källare under hela den bebodda delen af byggnaden och inrymmer, förutom arbetsrum och en bostad å två rum och kök, förstuga för trädgårdsmästaren. Orangeri, 9 × 5,3 m., uppfördt af tegel jemte särskildt eldningsrum i sammanhang med trähuset.

Tvätt-, bad- och bagarstugubyggnaden är uppförd af tegel i en våning under tak af jernplåt och inrymmer följande lägenheter:

Bagar-, bad- och tvättstuga samt afklädnings- och mangelrum äfvensom förstuga. Alla golf äro af asfalt och hela byggnaden hvälfd samt beräknad att kosta 34,550 F:mk.

Vaktmästarebostaden är ett trähus under plåttak med hvälfd källare under byggnaden och inrymmer förstuga, rum och kök för vaktmästaren samt två rum, 3,50 × 2,50 m., afsedda till öfningsrum för elevernas pianolektioner. Kostnaden beräknades till 9,950 F:mk. Härtill komma ännu fem uthusbyggnader och ett simhus, beräknade att sammanlagdt kosta 20,000 F:mk.

Ritningar och kostnadsförslag till byggnaderna hafva å Öfv:n utarbetats af extra arkitekten Werner Polön och vunno Kejsersl. Sen:ns stadfästelse i Aug.

1897 hvarjemte anslag för byggnadsarbetenas utförande, 200,000 F:mk, beviljades; samma år den 16 Nov. anslogs ytterligare 188,000 F:mk för samma ändamål eller sammanlagdt 388,000 F:mk. I nämnda summa ingår 3,000 F:mk för grindar, portar och plank, 5,400 F:mk för aflöning af en ledande arkitekt äfvensom 6,690 F:mk till tvenne brunnar, slaskbrunnar, planerings- och vägbyggnadsanläggningar.

Byggnadsarbetena vidtogo i Aug. 1897 och slutfördes i Sept. 1899. Något som i hög grad befordrat byggnadskomplexens bestånd och möjliggjort att terrängen vid starkare nederbörd hålles torr samt att kringliggande skog frodas är det anslag å 8,000 F:mk Kejsarl. Sen. den 1 Nov. 1898 beviljade i och för byggnadsplatsens dränering; yttermera beviljades för terrängens planering den 9 Sept. 1899 3,000 F:mk och den 11 Nov. samma år 3,347 F:mk 12 penni för extra arbeten.

Sammanlagda byggnadsanslaget är 402,347 F:mk 12 penni och inestår häraf hos Guvernörsembetet i Uleåborg för kompletteringsarbeten, hvilka skola utföras under inkommande sommar, 8,629 F:mk 51 penni.

Af byggnadsarbetena hafva å entreprenad till ett belopp af 351,849 F:mk 78 penni utförts af byggmästaren Oskar Flink från Kuopio, återstoden efter räkning af arkitekten Hjalmar Åberg, hvilken å byggnadsplatsen öfvervakat alla arbetens utförande.

III. Abnormskolor.

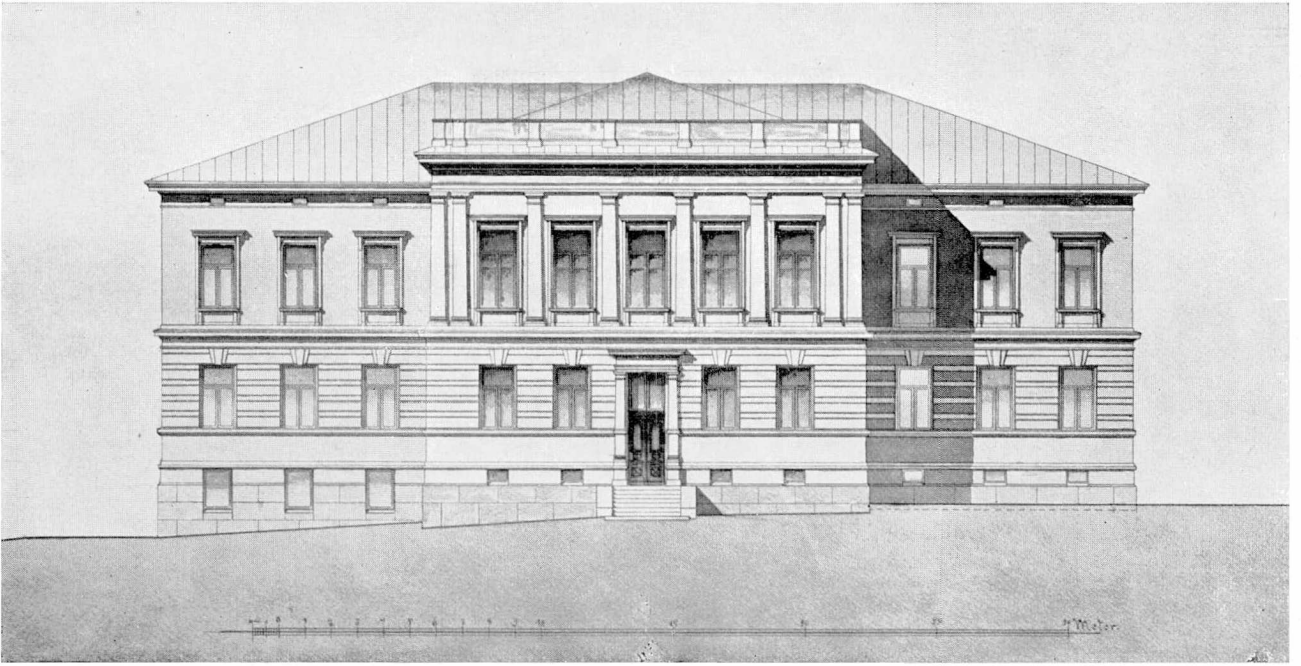
Genom den 30 Juni 1892 emanerade nådiga kungörelsen, angående särskilda ändringar i organisationen af undervisningen för döfstumma och blinda i Finland samt inrättandet af nya sådana skolor, har under nu ifrågavarande tidsperiod, i stöd af särskilda skrivelser från Kejsarl. Sen:s Eckl. exp. samt i enlighet med af Kejsarl. Sen. godkända af Öfv:n för skolväsendet utarbetade program, å Öfv:n uppgjorts eskisser samt sedermera fullständiga definitiva ritningar och kostnadsförslag till egna anstaltsbyggnader för de i städerna Helsingfors, Åbo, Kuopio, St. Michel och Borgå förlagda skolorna för döfstumma och blinda, hvilka inrättningar här nedan närmare beskrivas.

Döfstumsskolan i Åbo,

8-klassig, förenad med internat för 30 elever.

Sedan Kejslerl. Sen. såsom tomtplats för inrättande till den i Åbo stad bestämda döfstumsskolan godkänt ett af stadsmyndigheterna utan ersättning erbjudet område af 12,500 m² vidd å s. k. Ryssbacken med af stadsfullmäktige för öfverlåtelsen uppställda vilkor, att endast stenhus derå finge uppföras och att ett område af 15 meters bredd emot angränsande tomter lemnades obebygdt, anbefalldes Kejslerl. Sen. Öfv:n i skrifvelse från Eckl. exp. den 16 Mars 1897 att i enlighet med derförinnan, på grund af fastställt program och af Eckl. exp. i ärendet meddelade särskilda föreskrifter, utarbetade eskisser uppgöra fullständiga ritningar och kostnadsförslag till erforderliga egna anstaltsbyggnader för ifrågavarande skola. Ritningarna uppgjordes och insändes, tillika med kostnadsförslag å 333,700 F:m:k, den 13 påföljande Juli till Kejslerl. Sen., som gillade och fastställde desamma samt anbefalldes Öfv:n i skrifvelse af den 16 Nov. att låta å den utsedda tomten utföra byggnadsarbetet, hvartill Hans Kejslerl. Majestät i nåder bifallit att af allmänna medel finge användas ända till 334,000 F:m:k. — Då emellertid det i sådant afseende införskaffade, å 330,000 F:m:k lydande, lägsta anbud å åtagande att på entreprenad utföra byggnadsarbetet med undantag af vissa delar deraf med 20,900 F:m:k öfversteget den i kostnadsförslaget härför beräknade summan 309,100 F:m:k, hvilket berodde på samtidigt ansenligt stegrade arbetslöner och materialpriser, såg Öfv:n sig tvungen hos Kejslerl. Sen. utverka ett tillskottsanslag af 20,600 F:m:k för att med afgifvaren af anbudet, byggmästaren A. J. Hindström i Åbo kunna afsluta entreprenadkontrakt om arbetets utförande. Den 22 Febr. 1898 beviljade Kejslerl. Sen. det begärda tillskottsanslaget, hvarpå kontrakt med bemälda Hindström ingicks och byggnadsarbetet med ingången af Mars månad vidtog under närmaste tillsyn och ledning på stället af extra arkitekten grefve Carl C:son Armfelt samt inspektion af föste arkitekten Th. Granstedt, under hvars inseende byggnadsritningarna å Öfv:n uppgjordes.

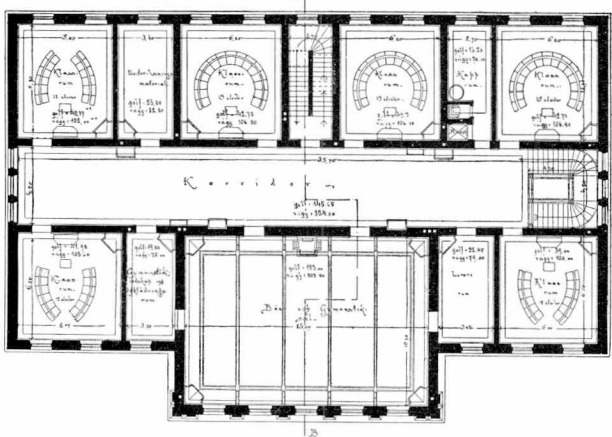
Ifrågavarande döfstumsskoleanstalt omfattar en komplex af tre byggnader, alla utaf sten under tak af galvaniserad jernplåt, nemligen: *a)* Skolhus i tvenne våningar och en subasementsvåning, inrymmande sistnämnda, förutom vedupplagsrum, förrådkällare och korridor, bostad för vaktmästare, slöjdsal för gossar jemte material- och verktygsrum; de båda hufvudvåningarna innehålla: bostad för föreståndaren, bön- och gymnastiksal, 8 klassrum, 1 kansli- och biblioteksrum, 1 rum för undervisningsmaterial, 1 lärarorum, 1 handarbetssal jemte materialrum för flickor, 2 kapprum, rekreativkorridorer och trapphus; *b)* Internatsbyggnad i tvenne våningar inrymmande, förutom för-

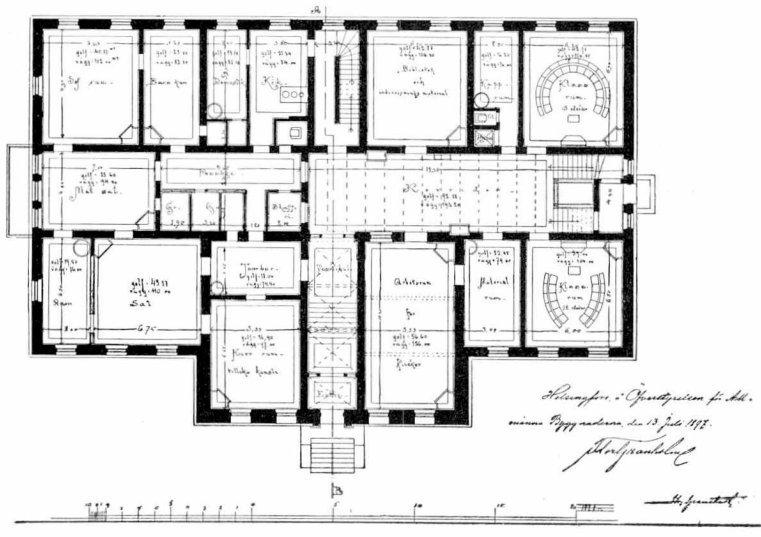
FASAD.

FASAADI.

PLAN AF 2^a VÅNINGEN. 2ⁿ KERR. POHJA.

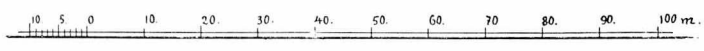
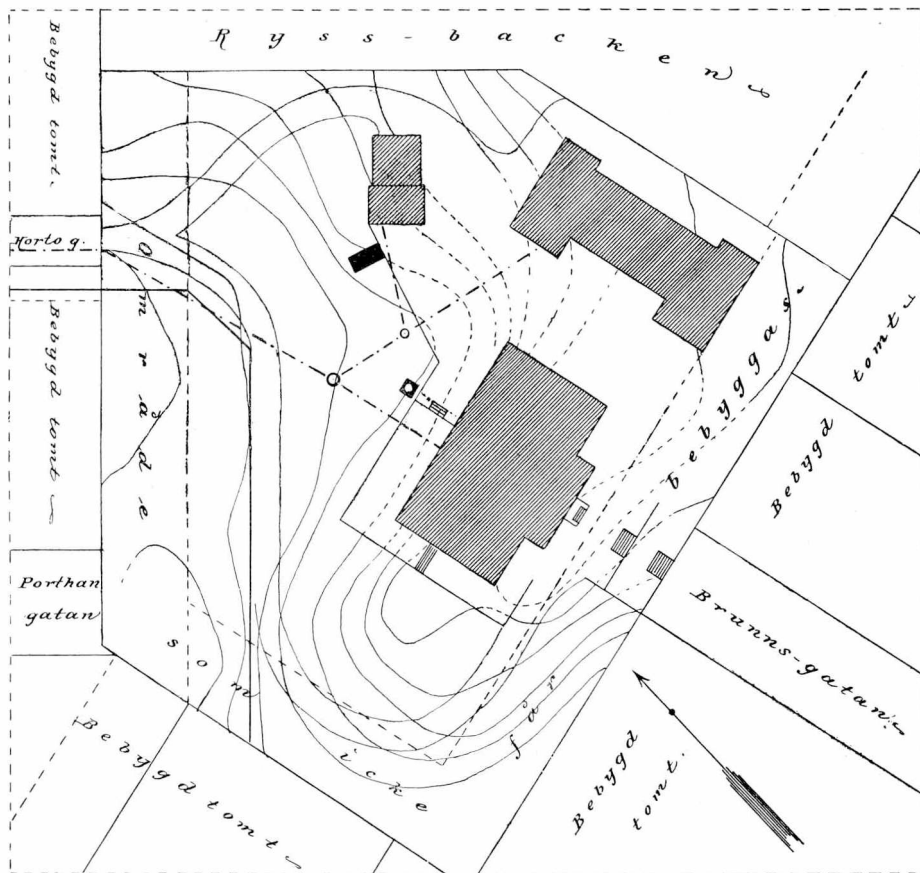
PLAN AF 1^a VÅNINGEN. 1ⁿ KERR. POHJA.

*Arvoprosjekt: Öfverstyrelsen för skol-
 väsendet i Åbo, den 13 juli 1897.
 H. J. J. J.*

DÖFSTUMSKOLAN I ÅBO. — KUUROMYKKÄINKOULU TURUSSA.

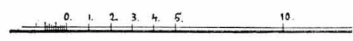
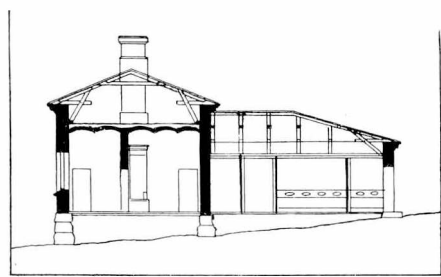
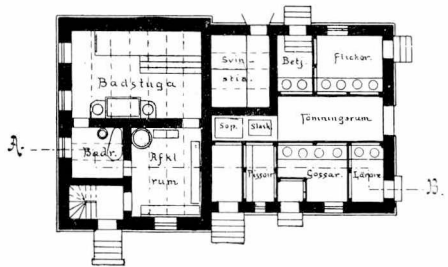

BADSTUGU- OCH UTHUSBYGGNAD.

SAUNA- JA ULKOHUONERAKENNUS.

PLAN.

LEIKKAUS.

stugor, tamburer och trapphus, i nedra våningen för ekonomin erforderliga rum s. s. kök, förrådsrum, källare och skafferier, matsal, rum för betjening och gårdsdräng, bagarstuga, tvättstuga och mangelrum samt lider för vedupplag; i öfra våningen: bostad för internatsföreståndarinnan, 2 sofsalar, 2 vårdarinnerum, 2 garderobsrum, 2 tvagnings- och toaletterum, 1 dagrum samt en sjukafdelning om 2 rum jemte badrum; e) Uthusbyggnad innehållande s. k. finsk badstuga med 1 karbads- och 1 afklädningsrum jemte bekvämlighetsinrättning för elever och tjänstepersonalen.

Byggnaderna uppvärmas förmedelst vanliga kakelugnar samt ventileras i klassrum, sofsalar och slöjdrum enligt samma enkla system som nedan anföres beträffande döfstumsskolan i Kuopio. I de mindre klassrummen, beräknade för 12 elever pr klass, är golftytan 38 m² och utgör luftkuben med en rumhöjd af 4 m pr elev och läraren 11,9 m³, i de något större klasserna med 15 elever utgör luftkuben pr elev och läraren 10,5 m³. I internatets sofsalar, hvardera beräknad för 20 interner, är golfarealen 77,5 m², rumhöjden 4 m., hvadan luftkuben pr intern 15,5 m³. Förhållandet mellan fönster- och golfarean i klassrummen är $\frac{1}{6}$.

Byggnadsarbetet bedrefs sålunda, att såväl skol- som internatsbyggnaden efter föregången preliminär afsyning kunde i medlet af Sept. 1899 för sitt ändamål till användning upplåtas; slutafsyning af samtliga arbeten skedde den 11 påföljande Nov. Följande år fortgick likväl ännu planeringsarbetet — kompletteringsvis — på tomten sedan Kejsarl. Sen. den 19 Aug. samma år härtill beviljat ett ytterligare tillskottsanslag af 4,000 F:mk.

Den bärgiga, ställvis otillgängliga samt med afseende å terrängförhållandena mycket ofördelaktiga tomten erfordrade, för åstadkommande af i någon mån bekväm gårdsplan och kommunikation mellan byggnaderna samt med till tomten ledande gator, kostsamma sprängnings-, terrasserings- och planeringsarbeten, till hvilkas utförande Kejsarl. Sen., på Öfv:ns hemställan jemte anmälan att härtill i kostnadsförslaget upptagna summor befunnits otillräckliga, beviljade ett tillskottsanslag af 12,000 F:mk.

Samtliga ofvan berörda anslag till anstaltsbyggnadernas uppförande och andra dermed i samband stående arbeten representera ett totalbelopp af 370,000 F:mk, hvilket på de särskilda arbetena fördelar sig sålunda:

Entreprenadarbetet enligt kontrakt	F:mk 330,000: —
Diverse inredningsarb. inom byggnaderna enligt räkning	„ 2,018: 52
Vatten- och afloppsledningsarb. enl. kontrakt F:mk 6,629: —	
Dito, dito jemte brunnsarbeten, enl. rkng „ 1,994: —	„ 8,623: —

Transport F:mk 340,641: 52

	Transport F:mk 340,641: 52
Terrasseringsarb., utföfver det entreprenören till 11,700 F:mk	
åliggande, enl. räkning . . . . . „	13,373: 25
Planeringsarb. samt anläggning af körvägar, enl. räkning . . . . . „	7,153: 79
Inhägnad mot obebyggda tomter, enl. räkning . . . . . „	884: 03
Ledande arkitektens aflöning . . . . . „	7,060. —
	F:mk 369;112: 59
Behållning å anslagen . . . . . „	887: 41
	S:ma F:mk 370,000: —

Utom ofvannämnda förmedelst af Kejslerl. Sen. beviljade direkta anslag verkställda arbeten, har, sedan Kejslerl. Sen. bifallit till Öfv:ns för skolväsendet gjorda framställning derom att elektrisk belysning blefve i de nya skolbyggnaderna införd, installation för dylik belysning utförts genom belysningsaktiebolaget Elektron i Åbo för en kontraherad kostnad af 4,458 F:mk 60 penni, som förskottsvis bestridts med af Öfv:n omhänderhafvande medel, men af Kejslerl. Sen. sedermera under den 3 April 1901 till förestående belopp beviljadt anslag.

Döfstumsskolan i St. Michel,

förenad med internat.

Genom skrifvelse från Kejslerl. Sen:s Eckl. exp. af den 19 Maj 1897 anbefalldes Öfv:n att uppgöra fullständiga ritningar och kostnadsförslag till erforderliga byggnader för den i St. Michel förlagda döfstumsskolan i enlighet med derförinnan, jemlikt Kejslerl. Sen:s befallning den 28 Jan. 1896, på grund af fastställt program och af Eckl. exp. meddelade särskilda föreskrifter, uppgjorda esquisser. Ritningarna, som utarbetades under förste arkitekten Th. Granstedts inseende, ingingo till Eckl. exp. den 20 Maj 1898 tillika med kostnadsförslag slutande å 230,000 F:mk, hvarefter, sedan Kejslerl. Sen. funnit godt gilla och fastställa berörda ritningar och förslag samt Hans Kejslerl. Majestäät i nåder bifallit till att för ifrågavarande ändamål ur allmänna medel finge användas ett belopp af ända till nämnda anslagssumma, Kejslerl. Sen. genom skrifvelse från Eckl. exp. af den 21 Juni 1898 anbefalldes Öfv:n att i enlighet med omförmälda ritningar låta på ändamålsenligaste och för kronan förmånligaste sätt utföra byggnadsarbetet å af stadsfullmäktige i St. Michel för ändamålet upplåtet område, bestående af tomterna N:ris 213, 214, 216 & 216 a emellan Likolampi-, Rådhus- och Pyykkilampigatorna.

Arbetets utförande på entreprenad med undantag af vissa delar deraf öfverlemnades genom kontrakt af den 17 Nov. 1897 åt hrr B. J. Breitholtz och G. J. W. Wahlström i St. Michel mot en öfverenskommen summa af 198,000 F:mk; detsamma omfattade uppförandet af en byggnadskomplex, bestående af en bostadsbyggnad för föreståndaren, en skolbyggnad, en internatsbyggnad, en ekonomibygnad, ett uthus och en förrådskällare. Arbetet, hvars ledning och tillsyn på stället var anförtrodd åt extra arkitekten J. A. Andersson, påbörjades omedelbart samt bedrefs och slutfördes sålunda, att jemlikt föreskrifter i entreprenadkontraktet skolbyggnaden blef fullständigt uppförd till den 20 Aug. 1898, afsynad och upplåten för sitt ändamål; de öfriga byggnaderna jemte yttre planerings- och inhägnadsarbeten slutfördes till Aug. 1900 då de den 24 i samma månad afsynades och öfverlätos till användning för sitt ändamål från 1 påföljande Sept. Af arbetet återstår byggnadernas förseende utvändigt med brädfodring hvarmed anstår till dess byggnaderna hunnit sätta sig.

I afseende å lokaldispositionen inom de skilda byggnaderna, rummens inbördes läge och dimensioner, uppvärmning och ventilation, är förhållandet i St. Michels döfstumsskola i det närmaste detsamma som i döfstumsskolan i Borgå, med den skilnad likväl att klassrummens antal här är sju, äfvensom att för ekonomin erforderliga bad-, tvätt- och bagarstugor m. m. inrymts uti en skild byggnad af sten, att uthusbyggnaden är något större och att skild förrådskällare uppförts.

Af byggnadsanslaget 230,000 F:mk har utgifvits för

Entreprenadarbete enl. kontrakt	F:mk 198,000: —
Jordschaktning, planerings-, stenläggnings- och brunnsarbeten tills.	„ 7,263: 44
Aflopsledningar och samlingsbrunnar	„ 2,968: 95
Diverse kostnader	„ 1,827: 30
Ledande arkitektens aflöning	„ 6,826: —
	F:mk 216,885: 69
Återstår till byggnadens brädfodring 1901	„ 13,214: 31
	S:ma F:mk 230,100: —

Döfstumsskolan i Kuopio,

förenad med internat för 30 elever.

Den 24 April 1896 insändes till Eckl. exp. fullständiga å Öfv:n uppgjorda ritningar och kostnadsförslag, slutande å 218,700 F:mk, till erforderliga

nya anstaltsbyggnader för ifrågavarande å tomterna N:ris 33 och 34 emellan gatorna Kaivokatu och Sepänkatu samt angränsande tomt och stranden af Kuopionlahti vik i Kuopio stad förlagda döfstumsskola, hvarefter, sedan ritningarna och förslaget af Kejserl. Sen. gillats och faststälts samt Hans Kejserl. Majestät bifallit till att för ändamålet finge ur allmänna medel användas ett belopp af ända till ofvannämnda kostnads förslagssumma, Öfv:n anbefalldes den 29 påföljande Juli att i enlighet med berörda ritningar utföra arbetet, hvilket omfattade uppförande af

1:o) skolbyggnad i tvenne våningar, den nedra af sten, den öfra af trä, på granitsockel under tak af jernplåt samt inrymmande, förutom förstugor, trapphus och korridorer, i öfra våningen: bön- och gymnastiksal, 1 kanslirum, 1 rum för lärare och bibliotek, 8 klassrum, samt i nedra våningen: slöjd- och handarbetsrum, rum för materialier och färdiga arbeten, 2 sofsalar för gossar och flickor, hvardera beräknad för 20 interner, 2 rum för vårdarinnor, bekvämligheter m. m.;

2:o) internatsbyggnad, äfven den i två våningar af sten och trä, under tak af jernplåt samt innehållande lokal för kosthållningen s. s. kök, matsal, skafferier, förrådsrum, bagarstuga, mangelrum, rum för betjening och gårdsdräng, bostad om 2 rum och tambur för internatsföreståndarinnan, 2 sjukrum, badrum och 2 dagrum, under byggnaden dessutom förrådskällare;

3:o) bad- och tvättstugubyggnad utaf sten under tak af jernplåt.

Byggnaderna uppvärmas genom vanliga kakelugnar och luftomsättningen uti klassrum, sofsalar och slöjdrum sker genom att frisk luft utifrån införes till i kakelugnen befintliga skilda luftkanaler, passerar dessa samt uppvärmd inströmmar genom reglerbara ventiler i rummet. Den förbrukade skämda luften utsuges genom invid kakelugnen befintligt i brandmuren intaget utsugningsrör, hvilket är ledt jemsides med kakelugnens skorstensrör och jemte sistnämnda ofvan byggnadens tak ingår i gemensam skorsten. I de mindre klassrummen, för 12 elever pr klass, belöper sig pr elev $2,5 \text{ m}^2$ golffyta samt med 4 m. höjd en luftkub af 10 m^3 ; i de större klasserna med 15 elever är golffytan $2,4 \text{ m}^2$ och luftkuben $9,6 \text{ m}^3$ pr elev. Uti sofsalarna, hvardera beräknad för 20 interner, belöper sig pr intern $4,4 \text{ m}^2$ golffyta och en luftkub af $17,6 \text{ m}^3$.

Byggnadernas uppförande på entreprenad öfverlemnades genom kontrakt af den 19 Aug. 1896 åt byggmästaren Oskar Flink ifrån Kuopio för en summa af 192,000 F:mk. Öfriga i förslaget upptagna, men entreprenören icke åliggande arbeten, s. s. diverse inredningsarbeten, afloppsledningar, planering af gårdsplan och gator, utfördes efter räkning och betingade sammanlagdt en utgift af 9,769 F:mk 72 penni.

Arbetet, hvars ledning var anförtrodd åt extra arkitekten J. Eskil Hindersson under inspektion af förste arkitekten Th. Granstedt, bedrefs sålunda att internats- och badstugubyggnaderna blefvo inom Aug. månad 1897 fullständigt uppförda, afsynades och upplätos omedelbart för sitt ändamål; skolbyggnaden fullbordades till den 1 Jan. 1898 och öfverläts äfven den, efter skedd afsyning, omedelbart till användning.

Utom förenämnda nybyggnadsarbeten utfördes enligt af Öfv:n uppgjord ritning af Kejsarl. Sen. i skrifvelse från Eckl. exp. af den 28 Juni 1898 anbefalld förändring och inredning af ett äldre å skolgården befintligt boningshus af trä till tvenne bostadslokaler, den ena om 6 rum, tambur och kök för föreståndaren, den andra om 3 rum, tambur och kök för en vid skolan anställd lärare eller tvenne lärarinnor, äfvensom utförande af — efter skolans behof lämpad — omändring af en äldre uthusbyggnad. Nämnda förändringsarbeten bekostades med en behållning af 9,500 F:m:k från nybyggnadsanslaget samt med af Kejsarl. Sen. beviljadt tillskottsanslag af 5,430 F:m:k, och uppgick utgiften härför till sammanlagdt 14,746 F:m:k 80 penni. Såsom ett ytterligare tillskott till nybyggnadsanslaget beviljade Kejsarl. Sen. 2,000 F:m:k, som influetit vid försäljningen af tvenne af skolan förut begagnade äldre tillbyggnader, till insättande af nytt plank mot tomten omgifvande gator samt till bekostande af smärre kompletteringsarbeten, för hvilka arbeten utgifterna sammanlagdt uppgingo till 2,645 F:m:k 75 penni.

På Öfv:ns för skolväsendet gjorda framställning beviljades af Kejsarl. Sen. den 22 Nov. 1898 2,600 F:m:k till insättande af elektrisk belysnings installation i de nya anstaltsbyggnaderna, hvilket arbete utfördes för nämnda med boktryckaren O. Backman i Kuopio kontraherade summa.

Samtliga nybyggnads- m. fl. arbeten, till hvilkas utförande beviljats af allmänna medel in summa 228,730 F:m:k, hafva, med hänvisning till hvad ofvan anförts, erfordrat en utgift af sammanlagdt 227,972 F:m:k 27 penni, deri ledande arkitektens aflöning är inberäknad. Behållningen å anslaget utgör sålunda 1,757 F:m:k 73 penni.

Döfstumsskolan i Borgå,

4-klassig i förening med internat för 15 interner.

Sedan Öfverstyrelsen jemlikt Ecklesiastik expeditionens i Kejsarl. Senaten skrifvelse af den 23 Mars 1897 uppgjort och till Kejsarl. Sen. den 27 Jan. 1898 insändt fullständiga ritningar och kostnadsförslag å 191,000 F:m:k till egna lokaler för den i Borgå stad förlagda döfstumsskolan, äfvensom derut-

öfver skildt förslag å 9,849 F:mk 75 penni till lokalernas förseende med vatten- och afloppsledning, hvilka ritningar och förslag utarbetades med ledning af derförinnan på grund antaget program och särskildt meddelade föreskrifter uppgjorda eskisser, anbefalldes Öf:n genom Eckl. exp:ns skrivelse af den 8 Mars 1898 att i enlighet med berörda af Kejslerl. Sen. samma dag gillade och fastställda definitiva ritningar och förslag låta, på ändamålsenligaste och för kronan förmånligaste sätt, utföra byggnadsarbetet å härtill af Kejslerl. Sen. godkända, dels af stadsmyndigheterna i Borgå utan ersättning upplåtna dels af statsverket inköpta tomterna N:ris 1, 2, 4 och 5 i 46:e kvarteret emellan Kyrko-, Gymnasii- och Biskopsgatorna, och hvartill Hans Kejslerl. Majestät i nåder tillätit att för ändamålet finge ur allmänna medel användas ett belopp af sammanlagdt 200,000 F:mk.

Till åtlydnad af denna Kejslerl. Sen:s befallning vidtog Öfv:n åtgärd om att från vederbörande byggnadsentreprenörer i sedvanlig ordning införskaffa anbud å åtagande att på entreprenad utföra en del af byggnadsarbetet. Lägsta anbudet, lydande å 162,000 F:mk, afgafs af byggmästaren Joh. Johansson från Helsingfors; men då detsamma med 14,000 F:mk öfversteg den för samma arbeten af Öfv:n beräknade och i kostnadsförslaget upptagna summa, fann Öfv:n sig icke kunna utan förhöjdt byggnadsanslag och Kejslerl. Sen:s tillstånd antaga anbudet i fråga. På Öfv:ns i sådant afseende den 22 påföljande Mars gjorda underdåniga hemställan fann Kejslerl. Sen. godt den 26 derpåföljande April förordna att anbudet å 162,000 F:mk skulle antagas samt beviljades för ändamålet af allmänna medel ett tillskott af 14,000 F:mk utöfver det belopp som för arbetet tidigare anvisats.

Byggnadsarbetet, hvilket omfattade uppförande af en bostadsbyggnad för föreståndaren, en skolbyggnad, en internatsbyggnad och ett uthus, öfverlemnades sålunda genom kontrakt af den 6 Maj till byggmästaren Johansson att utföras på entreprenad, derifrån likväl undantagna grundläggnings-, sockel- och stenarbeten, vatten- och afloppsledning samt diverse smärre inredningar, hvilka arbeten utfördes dels på ackord dels efter räkning, äfvensom byggnadernas slutliga komplettering med brädfodring, med hvilket sistnämnda arbete anstått för att verkställas innevarande år.

Alla ofvannämnda byggnader äro uppförda af trä på granitsockel under tak af jernplåt samt med subasement af sten under en del af skol- och internatsbyggnaderna der, i anseende till markens dossering, utrymmet på förmånligt sätt utnyttjades dels till inrymmande — i skolhuset — af slöjdlokal dels — i internatsbyggnaden — till särskilda för ekonomin nödiga rum s. s. bagarstuga, tvättstuga, badstuga, bostad för vaktmästaren, förrådkällare, vedupplagsrum etc. Dislokationen inom byggnaderna är för öfrigt enahanda med

den uti döstumsskolan i Åbo med den skillnad likväl att föreståndarens bostad är inrymd uti egen skild byggnad.

Af klassrummen inneha de mindre, för 12 elever, 33 m², de större, för 15 elever, 39 m² golftyta, och utgör luftkuben, med en rumhöjd af 4 meter, resp. 11 m³ i de förra och 10,5 m³ i de sednare pr elev. Internatets tvenne sofsalar, hvardera beräknad för 10 interner samt inrymmande tillika väggfasta garderobskåp, ett för hvarje intern, äfvensom tvagningsapparat, inneha 60 m² golftyta, 4 m rumhöjd och således luftkuber — då utrymmet för garderobskåp afräknas — 18,5 m³ pr intern. Uppvärmningen sker genom vanliga kakelugnar, men så inrättade att, under det eldning försiggår, rumluften ständigt cirkulerar genom i ugnarna befintliga skilda, invändigt plåtklädda rör hvarigenom icke allenast rummet hastigare uppvärms utan ock bränsle inbesparas.

Byggnadsarbetet, hvars ledning och tillsyn å kronans vägnar var anförtrodd åt extra arkitekten V. J. Sucksdorff samt inspektion af förste arkitekten Th. Granstedt, under hvars inseende byggnadsritningarna uppgjordes, bedrefs och slutfördes sålunda att föreståndarens bostad, skolhuset samt uthusbyggnaden, samtliga fullständigt uppförda och inredda, i Maj månad 1899 afsynades och af vederbörande emottogos till begagnande, hvaremot internatsbyggnaden slutfördes, afsynades och öfverläts till begagnande under påföljande Juni månad. Öfriga arbeten s. s. inhägnader, kloak-, planerings- och stenläggningsarbeten etc. slutfördes till den 1 Sept. samma år.

Byggnadsanslaget 214,000 F:m, hvartill Kejsarl. Sen. yttermera den 25 Juli 1900 beviljade 2,100 F:m till inrättande af elektrisk inre och yttre belysningsinstallation, eller således in summa 216,100 F:m, fördelar sig på de skilda arbetena som följer:

Grundläggnings-, sockel- och öfriga stenarbeten, utförda dels å ackord, dels enligt räkning	F:m	20,226:	27
Entreprenadarbeten	„	162,000:	—
Vatten- och afloppsledning samt brunnsanläggning, enl. kontrakt med ingenjör Huber fr. H:fors	„	9,849:	75
Diverse s. s. inrednings-, asfalterings- samt plåtslageriarbeten	„	5,566:	51
Ledande arkitektens aflöning under arbetstiden	„	4,150:	—
Elektr. belysn. installation, enl. kontrakt	„	2,100:	—
	F:m	203,892:	53
Behållning till utförande af brädfodring	„	12,207:	47
	S:ma F:m	216,100:	—

Blindskolan i Kuopio,

förenad med internat för 45 à 50 elever.

Sedan Öfv:n uppgjort och till Eckl. exp. den 28 April 1896 insändt eskisser och approximativt kostnadsförslag till erforderliga egna byggnader för blindskolan i Kuopio, för hvilkas utarbetning lades till grund det i samma syfte för blindskolan i Helsingfors af Öfv:n för skolväsendet uppgjorda program, anbefalldes Öfv:n i skrifvelse från Eckl. exp. den 23 Mars 1897 att i enlighet med omförmälda godkända eskisser uppgöra fullständiga ritningar och kostnadsförslag till anstaltsbyggnader för ifrågavarande blindskola, afsedda att uppföras å ett af stadsfullmäktige i Kuopio till tomt för skolan upplåtet jordområde å den såkallade Flodbergsbacken. Jemte skrifvelse till Eckl. exp. af den 15 April 1898 insändes berörda ritningar och kostnadsförslag, slutande å 332,800 F:mk, hvarefter, sedan Hans Kejsersl. Majestät, på derom af Kejsersl. Sen. gjord framställning, i nåder tillåtitt, att för ifråga varande ändamål finge ur allmänna medel användas ett belopp af ända till 333,000 F:mk, Kejsersl. Sen. i skrifvelse från Eckl. exp. den 16 påföljande Juni anbefalldes Öfv:n att låta i öfverensstämmelse med de gillade och fastställda ritningarna utföra byggnadsarbetet, hvilket omfattade uppförande af en byggnadskomplex bestående af

1:o bostadsbyggnad för föreståndaren utaf timrad stock i en våning på granitsockel under tak af jernplåt samt inrymmande lokal om 6 rum, tambur, kök, skafferier och matkällare;

2:o skolbyggnad i två våningar, den nedra af sten, den öfra af timrad stock, på granitsockel samt tak af jernplåt, innehållande i nedra våningen, förutom vestibul, korridor och trapphus, arbetsafdelningens värkstadsrum för korgmakeri, mattflätning, borstbinderi och träslöjd, 2 materialrum, 1 lagerrum för färdiga arbeten och dessas försäljning, bostad om 1 rum och kök för en handtverkslärare; i öfra våningen: bön-, gymnastik- och musiksäl, 1 rum för gymnastikredskap, 4 klassrum, 1 kansli- och biblioteksrum, 1 lärarorum, 1 rum för tryckning af blindskrift, rekreatjonskorridor och trapphus;

3:o internatsbyggnad af timrad stock i en våning under tak af jernplåt samt innehållande 2 internatsafdelningar för flickor och gossar, hvardera bestående af 1 sofsal för 16 yngre samt 1 dito för 10 äldre interner, 1 dagrum, 1 vårdarinnerum, 1 tambur eller förrum (tillika tvagningsrum), 1 nattklosett-rum, 1 handarbetssal för flickor, 2 sjukrum med mellanliggande kök (tillika badrum), 2 linnegarderobers samt 2 bostadsrum för internatsföreståndarinnan. Enär i anseende till markens dossering stenfoten i byggnadens södra ända har ansenlig höjd, har här inrymts bostad för gårdsdräng bestående af ett rum och kök jemte förstuga;

4:o) byggnad för kosthållningen af timrad stock i en våning under tak af jernplåt, inrymmande, förutom nödiga förrådskällare, kök, bagarstuga, 2 skafferier, 2 förrådsrum, 1 tambur, 1 matsal för 60 personer, 1 serveringsrum, 1 rum för kosthållerskan och 1 rum för betjening;

5:o) ekonomibygnad af sten under jernplåttak, innehållande finsk badstuga med afklädningsrum och ett karbadsrum, tvättstuga, mangelrum, förestuga samt rymlig torkvind;

6:o) uthusbyggnad dels af timrad stock, dels af spirvirke och bräder, under asfaltfittak samt innehållande iskällare (utaf sten i ena ändan af byggnaden), halmlider, åkdonslider, hölada, stall för 1 häst, fähus för 2 kor, svinstia, afträden för betjeningen samt öppet vedskjul;

7:o) uthus af spirvirke och bräder, under asfalttak, inrymmande afträden för eleverna och tjänstepersonalen äfvensom vedlider.

Arbetet öfverlemnades till utförande på entreprenad åt byggmästaren Oskar Flink från Kuopio för en öfverenskommen kontraherad summa om 269,000 F:mk, derifrån likväl undantagna yttre arbeten ss. rödnings-, jordschaktnings-, planerings- och inhägnadsarbeten, afloppsledningar, brunnsanläggningar och byggnadernas förseende med brädfodring m. fl. oförutsedda arbeten, hvilka samtliga utförts efter räkning med undantag af brädfodringen och inhägnader, hvarmed anstår till år 1901. Arbetsledningen och tillsyn på stället har utfövrats af extra arkitekten J. Eskil Hindersson samt inspektion af förste arkitekten Th. Granstedt, under hvars inseende byggnadsritningarna uppgjordes.

Entreprenadarbetet framskred utan afbrott och slutfördes inom föreskrifven tid så att det den 24 Aug. 1900 kunde af utaf Öfv:n utsedd syneman afsynas i närvaro af skolans föreståndare såsom ombud för Skolöfverstyrelsen och emottagare af byggnaderna.

Till införande af elektrisk belysnings installation i enlighet med ingifvet skildt kostnadsförslag har Kejsarl. Sen. den 28 Juni 1900 beviljat 3,000 F:mk, och har arbetat för nämnda summa utförts af boktryckaren O. Backman i Kuopio.

Af byggnadsanslagen, representerande sammanlagdt 336,000 F:mk, har utbetalts under 1898—1900 in summa 314,448 F:mk 88 penni, hvadan återstår att använda under år 1901 21,551 F:mk 12 penni till verkställande af brädfodrings- och diverse kompletteringsarbeten.

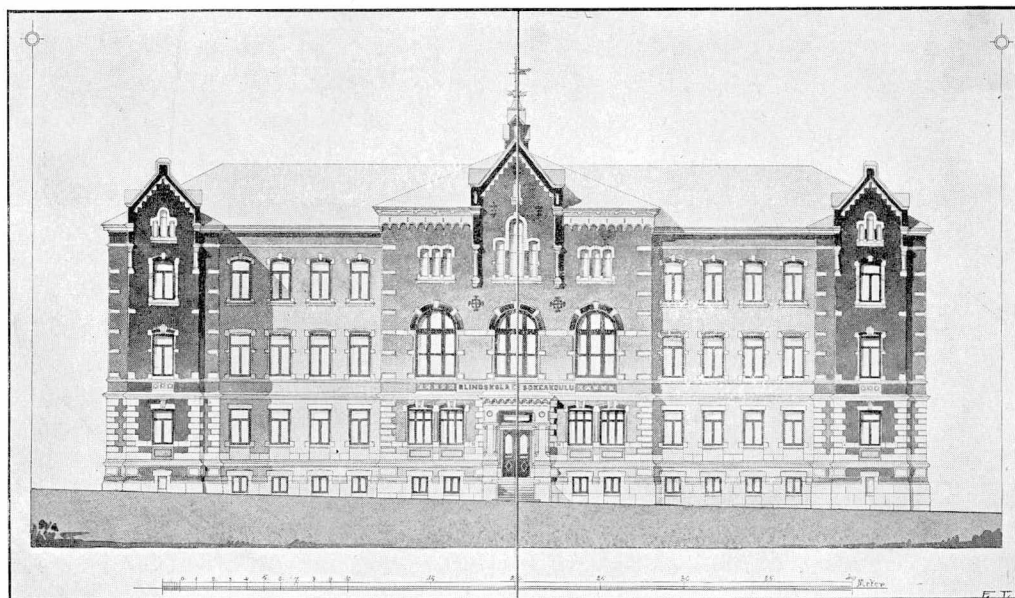
Blindskolan i Helsingfors,

förenad med internat för 45 à 50 elever.

I skrifvelse från Kejsarl. Sen:s Eckl. exp. af den 5 Febr. 1895 anbefalles Öfverstyrelsen att utarbета fullständiga definitiva ritningar och kostnadsförslag till egen byggnad för den genom ofvan åberopade nådiga kungörelse omorganiserade i Helsingfors befintliga blindskolan, då afsedd att uppföras på af stadsfullmäktige till tomt för ändamålet afgiftsfritt erbjudna del af kvarteret N:o 127 vid Kaptens- och Bergmansgatorna samt Jungfrustigen, men hvilken tomt, enär den med hänsyn till ofördelaktiga grund- och terrängförhållanden befans för ändamålet mindre lämplig, sedermera utbyttes mot af Helsingfors stadskommun — likaledes afgiftsfritt — erbjudna tomterna N:ris 1, 3 och 5 vid 1:sta linjen af området Berghäll. Ritningarna, som å Öfv:n utarbetades i hufvudsaklig öfverensstämmelse med derförinnan af skolrådet i samråd med blindskolans föreståndare och inspektorn öfver abnormskolorna år 1893 uppgjort program till erforderliga lokaler samt af Eckl. exp. under ärendets fortsatta behandling meddelade särskilda föreskrifter, insändes tillika med kostnadsförslag, slutande å 368,700 F:mk, den 18 Okt. till Kejsarl. Sen., som, sedan ritningarna i vederbörlig ordning gillats och till efterrättelse faststälts, i skrifvelse af den 10 Sept. 1896 anbefallde Öfv:n att i enlighet med desamma låta utföra byggnadsarbetet å omförmälda af Kejsarl. Sen. godkända tomt i Berghäll, hvartill Hans Kejsarl. Majestät genom nådigt reskript bifallit att finge, utöfver tidigare, år 1893, för ändamålet af allmänna medel anvisade 300,000 F:mk, användas ett belopp af 68,700 F:mk, eller in summa 368,700 F:mk. Efter det byggnadsarbetet slutförts beviljades på derom af Öfv:n gjord underdånig hemställan yttermera ett tillskottsanslag af 12,537 F:mk 80 penni till betäckande af kostnaderna för särskilda utöfver förslaget verkställda arbeten, om hvilkas nödvändiga utförande Öfv:n under arbetets fortgång hos Eckl. exp. anmält.

Sedan Öfv:n införskaffat anbud öfver åtagande att på entreprenad uppföra en hufvudbyggnad af sten i tre våningar jemte subasementsvåning på granitsockel under tak af galvaniserad jernplåt äfvensom af en iskällare utaf sten samt en mindre uthusbyggnad af trä, öfverlemnade Öfv:n uppförandet af nämnda byggnader på entreprenad åt byggmästaren H. E. Lohman, hvars anbud befans vara det lägsta, för en summa af 297,000 F:mk. I entreprenaden ingick icke utförandet af värmelednings- och ventilationsarbeten, vatten- och afloppsledningar, installation för elektrisk belysning och diverse inredningsarbeten etc., ej heller utförandet af yttre arbeten s. s. tomtens utfyllnad, planerings- och kloakarbeten samt tomtens inhägnad mot angränsande gator och

BLINDSKOLAN I HELSINGFORS. — SOKEAINKOULU HELSINGISSÄ.

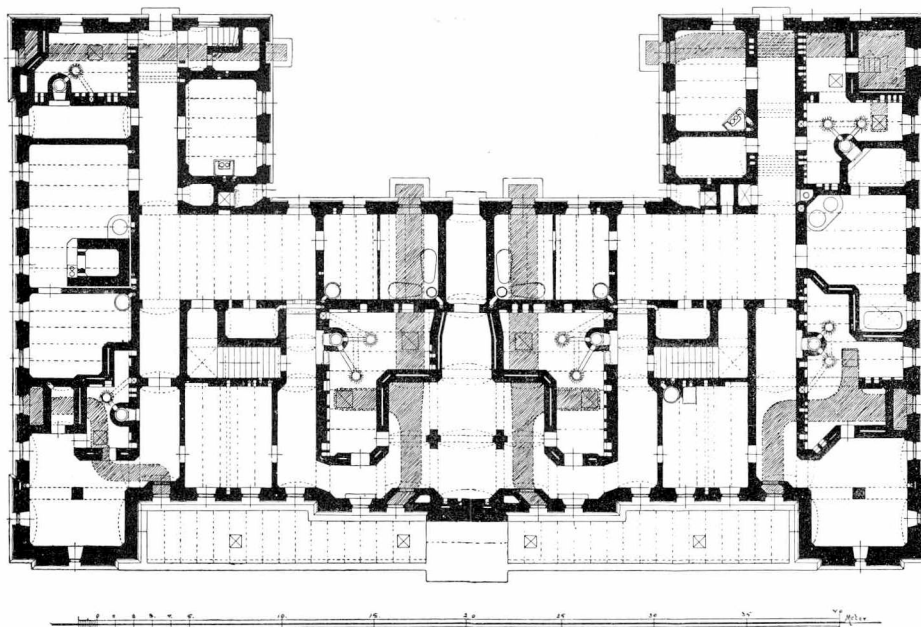

FASAD.

FASAADI.

PLAN AF KÄLLAR-
VÅNINGEN.

KELLARIKERROKSEN
POHJA.

granntomter, hvilka samtliga arbeten verkställdes dels genom andra entreprenörer, dels efter räkning och beting. Arbetenas ledning och öfvervakande å kronans vägnar var anförtrodt extra arkitekten V. Polón samt inspekterades af förste arkitekten Th. Granstedt, under hvars inseende byggnadsritningarna å Öfv:n uppgjordes. Byggnadsarbetet vidtog i Dec. 1896 samt bedrefs och slutfördes sålunda, att entreprenadarbetet kontraktsevenligt jemte till byggnaderna sig hänförande räkningsarbeten befunnos slutförda till 1 Juni 1898 då skolan, som derintills var inrymd i gården N:o 5 Manegegatan, inflyttade i egen lokal. De yttre planerings-, inhägnads- m. fl. arbetena fullföljdes och slutfördes under påföljande Sept. månad då ock slutlig afsyning af samtliga arbeten försiggick.

Lokaldispositionen inom hufvudbyggnaden är följande: I subasementet 6 varmluftskamrar med inom desamma befintliga kalorifärer, för ekonomin erforderliga förrådsrum, källare, bagarstuga, tvättstuga, mangel- och strykningsrum, 2 karbadsafdelningar jemte afklädningsrum för flickor och gossar, bostadsrum för gårdsdräng och eldare äfvensom hvälfda vedupplagsrum. De tre hufvudvåningarna innehålla, förutom rekreationskorridorer, trappuppgångar och diverse skrubbar, i bottenvåningen arbetsafdelningens verkstadsrum för korgmakeri, borstbinderi och träslöjd, äfvensom handarbetsrum för flickor, 1 expositions- och försäljningsrum af elevernas arbeten, 2 dagrum, till internatet hörande matsal, kök, serveringsrum och skafferier samt bostadsrum för betjening; i våningen 1 tr. upp: skolafdelningens 6 klassrum, 1 rum för lärare och bibliotek, 1 kanslirum, bön- och festsal (användes tillika som gymnastik- och musikal), bostad om 6 rum, tambur, kök och domestikrum samt bekvämligheter; våningen 2 trappor upp inrymmer internatets tvenne afdelningar, den ena för flickor, den andra för gossar, hvardera bestående af 2 sofsalar, 1 garderobs- och omklädningsrum, 1 tvagningsrum, 1 rum för vårdarinnan. Mellan dessa afdelningar bostad om 2 rum, tambur och kök för internatsföreståndarinnan. Härutom en sjukrumsafdelning om 2 rum med mellanliggande badrum, 1 linneförrådsrum samt 1 rum disponibelt för förefallande behof. På vinden finnes inredd repslageribana och en rymlig torkvind för kläder.

Byggnaden uppvärms genom sex från hvarandra skilda varmlufts-kalorifärsystem med värmeapparater af professor Cederblöms konstruktion och kunna lokalerna, vid en yttre temperatur af -35° C. hållas vid en temperatur af $+18$ à 19° . Ventilationen sker genom ett lika antal evakuations-system i det den förbrukade luften utsuges genom i murarna uppdragna evakuationskanaler, hvilka äro försedda med tvenne reglerbara ventiler — en vid taket för sommarventilationen och en vid golfvet för vintern. Evakuationskanalerna sammanföras på vinden till gemensamt för hvarje system skildt

luftschakt, hvilket anordnad omkring motsvarande kalorifärs skorsten af denna uppvärmes och utledes öfver yttertaket. Vid en yttre temperatur af — 15 à — 20° C. är luftomsättningen uti verkstäderna, skolrum, bönsal m. fl. rum 2 gånger rummets kubikinnehåll i timmen, 60 m³ pr patient uti sjukrum samt 25 à 30 m³ pr person uti sofsal.

Uti klassrummen, som hafva dels 10, dels 12 elever pr klass, belöper sig 2 à 2,1 m² golffyta pr elev, samt med 4 meters rumhöjd en luftkub af 8 à 8,5 m³. I större sofsal, beräknad för 18 yngre interner, belöper sig 4,6 m² golffyta och en luftkub af 18,6 m³ pr person, i mindre sofsal för 12 interner resp. 4,9 m² golffyta och luftkub 19,6 m³.

Byggnadsanslaget, sammanlagdt 381,237 F:mk 80 penni, fördelar sig på de skilda arbetena sålunda:

Entreprenadarbete enl. kontrakt	F:mk 297,000: —	
Vatten- och afloppsledning	„ 11,819: 50	
Värme- och ventilationsinrättning enl. kontrakt med ingeniör G. E. Berggren	23,200: —	
Murningsarbeten för dito, luftschakt och friskluftskanaler	2,998: 62	„ 26,198: 62
Elektrisk belysnings installation	„ 2,812: —	
Diverse inrednings- och snickeriarbeten	„ 4,447: 98	
Extra grundläggnings- samt murningsarbeten utöfver entreprenaden, inredning af källare m. m.	„ 14,383: 86	
Jord- och stenfyllning till tomten, kloak-, planerings- och stenläggningsarbeten	„ 14,455: 54	
Inhägnader mot angränsande tomter och gator	„ 2,435: 21	
Diverse plåtslageri- och asfaltarbeten m. m.	„ 3,427: 09	
Ledande arkitektens aflöning	„ 4,258: —	
		S:ma F:mk 381,237: 80

Anstalten för andesvaga barns uppfostran och undervisning å Perttula hemman i Miemola by af Vånå socken.

Sedan statsverket af fil. mag. Edvin Leopold Hedman inköpt Perttula 7/24:dels mantals skattehemman i Miemola by af Vånå socken för att använda och förvalta detsamma till förmån för den af mag. Hedman i hemmanet upprätthållna privata anstalten för andesvaga barns uppfostran och undervisning, har Kejsarl. Senaten, med godkännande af genom föreståndarens för läne-

byggnadskontoret i Tavastehus, andre arkitekten Alfred Cavén efter samrådan med mag. Hedman uppgjorda eskissritningar och å 74,900 F:mk slutande approximativt kostnadsförslag till de ny- och tillbyggnader å hemmanet, som, till föreskrifven utvidgning af anstalten i sådant omfång, att i densamma bereddes utrymme för femtio elever, erfordrades, den 25 Febr. 1896 anbefallt Öfv:n att i enlighet med berörda eskisser uppgöra fullständiga ritningar och kostnadsförslag till ifrågavarande ny- och tillbyggnader. Dessa jemte till siffran oförändradt kostnadsförslag å 74,900 F:mk insändes den 24 April till Eckl. exp., som genom skifvelse af den 6 påföljande Maj, jemte meddelande att Kejsarl. Sen. godkänt och fastställt ritningarna ifråga samt åt mag. Hedman öfverlemnad ny- och tillbyggnadernas uppförande i enlighet med desamma, anbefalldes Öfv:n att genom tillförordnad arkitekt tid efter annan inspektera och öfvervaka byggnadsarbetet.

Sedan mag. Hedman den 10 Dec. 1896 till Eckl. exp. anmält att ännu nämnda byggnadsarbete af honom slutförts samt anhållit om förordnande rörande detsammes afsyning, utsåg i anledning deraf Kejsarl. Sen. för sådant ändamål en nämnd bestående af landskamreraren kammarrådet Gustaf Wilh. Liukkonen, såsom ordförande, samt förste arkitekten E. Th. Granstedt och inspektören för abnormskolorna i Öfverstyrelsen för skolväsendet Walter Woldemar Forsius såsom ledamöter, hvilken nämnd å af ordföranden till den 16 Jan. 1897 utsatt dag i närvaro af mag. Hedman och af Öfv:n tillförordnade arbetets inspekterande andre arkitekten Alfr. Cavén i behörig ordning verkställde ofvanberörda afsyning.

I sammanhang med dessa skolor må här nämnas en inrättning, Elias Lönnrots husmodersskola, hvilken, egenartad till sin verksamhet, uppförts såsom här nedan nämnes.

Elias Lönnrots husmodersskola i Samatti kapell.

Kanslirådet Elias Lönnrot hade i sitt den 27 April 1882 och 8 Mars 1884 upprättade testamente förordnat att hans kapitaltillgångar skulle öfverlemnas till Kejsarl. Senaten för inrättande och underhåll af en finskspråkig folkskola för flickor i Samatti, hvilken skola skulle lemna icke blott undervisning utan äfven under terminerna fritt underhåll åt åtta å tio fattiga elever. Undervisningen skulle särskildt befatta sig med qvinlig slöjd och handarbete. Med anledning af detta testamente lät Kejsarl. Sen. inlösa „Opisto“ benämnda jord-

område i Samatti kapell samt anbefalldes att å detta område en skola, kallad Elias Lönnrots husmodersskola, skulle uppföras. För detta ändamål anbefalldes denna Öfv. i bref af den 26 Okt. 1893 att inkomma med nödiga eskissritningar till skolan. Sedan dessa af Kejsarl. Sen. godkänts uppgjordes ritningarna å Öfv:n i enlighet med de af öfverdirektören lemnade eskisserna. Enligt dessa ritningar utgöres anstalten af en hufvudbyggnad $13,3 \times 41$ meter, en tvätt- och badstugubyggnad $7,8 \times 8,2$ meter samt en uthusbyggnad $4,2 \times 19,8$ meter, alla af trä i en våning. Hufvudbyggnaden inrymmer tambur, skolsal, arbetsstuga, tvenne boningsrum för 6 elever hvarje, tvenne rum med alkover för lärarinnor samt kök (tillika matsal), tvenne förstugor och tvenne vindskamrar. Tvätt- och badstugubyggnaden inrymmer utom dessa rum ännu drängrum och ladugårdskök samt förstuga. Uthusbyggnaden inrymmer matboda, foderlada, ladugård för 2 kor, latriner, stall för 2 hästar och lider.

Uti skrifvelse af den 27 Nov. 1895 meddelade Eckl. exp. att ritningarna godkänts samt att för byggnadernas utförande beviljats ett anslag af 25,000 F:mk. Arbetet öfverlemnades sedermera på entreprenad åt snickaremästaren Sylvander från Helsingfors och slutfördes af honom under påföljande år.

På derom af Öfv:n gjord förfrågan resolverade Eckl. exp. uti skrifvelse af den 31 Okt. 1899 att skolan för all framtid skall af Öfv:n vårdas och re-monteras på sätt för öfriga kronans byggnader öfligt är.

C. Atheneum och Polytekniska institutet.

Atheneum.

Atheneum, som i tiden uppförts å en af de hvad grundförhållandena beträffar sämsta platser i vårt land, hade oaktadt det omsorgsfulla arbete, som på detsamma nedlagts, under tidens lopp satt sig så att sprickor visat sig i husets sydöstra flygel. I remontförslaget för 1893 hade upptagits 600 F:mk för afhjelpande af desamma, men arbetet öfverskreds med 2,746 F:mk 49 penni, hvilken summa i bref från Handels- och Industriexp. beviljades i bref af den 5 Mars 1894.

Den stora föreläsningssalen i Atheneum hade under en följd af år användts som utställningslokal, ehuru dess belysningsförhållanden voro föga lämpliga.

Med anledning af detta ogynnsamma förhållande ingingo landets konstnärer till Kejsarl. Sen. med anhållan om att få föreläsningssalen ändrad till en utställningssal med takdager. Kejsarl. Sen. gaf Öfverstyrelsen befallning att inkomma med utredning i frågan. Genom den finska konstnären herr B. Lindholm i Göteborg anskaffades nu ritningar till takljus-konstruktion sådan den utförts öfver sällskapet „Gnistan“ i Göteborg utställningslokal och som af alla konstnärer ansågs synnerligen lämplig för sitt ändamål. Ritningarna ap- terades för Atheneumsalen och insändes till Kejsarl. Sen., som i bref af den 20 Nov. 1894 anbefalldes arbetets utförande och ställde till Öfv:ns disposition 22,000 F:mk. Arkitekten Th. Höijer, som utfört ritningarna till sjelfva byggnaden, ombetroddes äfven med utförandet af detta ändringsarbete.

Samma år anslogs 1,220 F:mk 60 penni för remont af vattenledningen i Atheneum.

Till följd af sättning i byggnadsgrunden hade de asfalterade och betonerade golfven i en del af källarena i Atheneum blifvit otäta, likaså latrin och pissoirer, belägna i denna källare, till följd af rörbrott råkat i olag. Grundvattnet fyllde källaren ända till 40 cm höjd. För att afhjelpa denna olägenhet anslogs en summa af 7,123 F:mk. Ändamålet med arbetet vanns, källarena ha sedan denna tid varit torra.

Atheneums skollokaler och gallerier, som då huset uppfördes till sina arealer ansågos mera än tillräckliga för det ändamål de skulle betjena, visade sig emellertid snart nog och år för år just i detta afseende otillräckliga. Konstföreningen och Konstflitsföreningen ingingo derföre till Hans Kejsarl. Majestät med anhållan att huset skulle utvidgas i enlighet med af privatarkitekten Th. Höijer uppgjorda eskissritningar och kostnadsförslag till belopp af 200,000 F:mk. Denna anhållan bifölls af Kejsarl. Sen., som i bref af den 24 Febr. 1898 anslog denna summa för ifrågavarande arbete. När ritningarna emellertid likasom också kostnadsförslaget utarbetades i detalj stegrades förslagssumman till 269,000 F:mk, främst till följd af de då öfverallt i vårt land förhöjda material- och arbetsprisen samt vidare emedan de resp. föreningarnas fordringar på utrymme stegrats. Till följd af denna ökade kostnad lemnades arbetet beroende af förändringar i arbetsmarknaden och ingår beskrifning häröfver af sådan anledning icke i denna berättelse.

Polytekniska institutet.

Uti skrifvelse af den 5 Mars 1895 hade Industristyrelsen hos Kejsarl. Senaten gjort framställning om behovet att förstora en del salar i Polyteknikums södra flygel och blef denna framställning bifallen, hvarom Öfv:n un-

derrättades genom skrifvelse från Handels- och Industriexp. af den 12 Mars s. å., hvori äfven ett anslag af 9,000 F:mk för ändamålet beviljades; under arbetets fortgång visade det sig likväl att kostnaderna voro för lågt beräknade hvarföre ett tillskottsanslag af 7,792 F:mk erfordrades för arbetenas afslutande och beviljades beloppet uti skrifvelse från Hand.- o. Ind.-exp. af den 24 Jan. 1896. Samma år den 15 Maj beviljades 2,330 F:mk för ersättande af de gamla förstörda afloppsroren af asfalt med sådana af glaceradt lergods.

D. Embetsverk och residenshus.

Guvernörsresidenset i Nikolaistad.

Den 13 Maj 1895 godkände Kejslerliga Senaten uppgjortt förslag till köpekontrakt genom hvilket gården och tomten N:o 2 vid Skolhusgatan i Nikolaistad, tillhörig hofrättsrådet E. A. Montin, komme att åt skronan förvärfvas och föreskref Kejslerl. Sen. derjemte att uti sagda gård, som den 1 Juni s. å. komme att af kronan tillträdas, skulle verkställas särskilda af öfverdirektören föreslagna ändrings- och reparationsarbeten med syfte att i gårdens hufvudbyggnad af sten inreda lokaler för guvernören i 2:dra våningen jemte en del rum i vindsvåningen samt för industriskolan i 1:sta våningen och för sagda skolas verkstäder i subasementsvåningen. För ändamålet anslogs en summa af 30,000 F:mk, hvaraf 20,000 F:mk skulle få för guvernörens lokal disponeras och resten för industriskolans lokaliteter. Arbetena verkställdes under sommaren och hösten 1895 och befanns dervid att en del poster voro för lågt beräknade, en del alls icke förutsedda eller visade sig under arbetets fortgång nödvändiga, hvilket gjorde att det beviljade anslaget i högst betydlig grad öfverskreds, och beviljade Kejslerl. Sen. uti skrifvelse från Civilexp. af den 17 Juni 1896 för arbetena i guvernörsbostaden en tillskottssummä af 18,862 F:mk 70 penni samt för ändringarna i industriskolans lokal ett tilläggsanslag af 2,500 F:mk. Derutöfver har Handels- och Industriexp. den 31 Okt. 1896 för förstoring af fönstren i skolans verkstadslokal beviljat 1,015 F:mk samt den 14 April 1897 ytterligare 2,400 F:mk för ersättande af de förruttnade vasarna i mellantaket emellan skolan och verkstaden med nya. Ännu under sommaren 1898 fortsattes ändrings-, förstärknings- och remontarbetena i skolans lokal och beviljades då för ändamålet ytterligare 7,419 F:mk 79 penni genom Handels- och Industriexp:s skrifvelse af den 24 Aug. 1898.

Guvernörsresidenset i Tavastehus.

På framställning af d. v. guvernören i Tavastehus län meddelade Kejsarl. Sen. tillstånd att verkställa särskilda förändrings- och reparationsarbeten i residenshuset och beviljades för ändamålet en summa af 35,300 F:mk uti skrifvelse från Civilexp. af den 28 Febr. 1898. Dessa arbeten omfattade: inredande i subassementet af tvenne nya arkivrum och förändring af ett äldre sådant, en ny entré jemte trappa direkte ifrån torget upp till embetslokalerna hvarjemte dessa väsendtligen förändrades så att en ny stor vestibul, flera nya rum och nytt kassahvalf för ränteriet åstadkoms; för guvernörens i 2:dra våningen belägna lokal utfördes nytt trapphus med ny paradtrappa och ingång ifrån gårdssidan, ny kökstrappa, ny tambur, betjentrup, pigrum, skafferier, badrum, m. m.; vestra flygeln tillskarfvades i 2 våningar, hvarigenom erhöles 2 rum för länelandtmäterikontoret samt lokaler (rum, kök och källare) för 2 vaktmästare; yttre façaderna och vattentaket målades, golfven i de flesta rum bekläddes med linoleummattor, hvartill dessutom särskilda målningsarbeten tillkommo.

Guvernörsresidenset i Wiborg.

Det nya guvernörsresidenset i Wiborg har undergått sedvanlig årsremont; några väsendtligare till- och nybyggnader ha icke förekommit med undantag af att huset enligt Civilexp:s bref af den 28 Jan. 1895 försågs med vattenledning och att verandan öfver stora infarten erhöles tak och glasfönster mot söder.

Anslaget var 3,390 F:mk 25 penni, de åtgångna kostnaderna 3,375 F:mk 25 penni.

I bref af den 28 April 1896 anbefalldes Öfv:n att uppföra nytt rum för gårdskarlen och ny tvättstuga hvartill anslogs 3,420 F:mk. Den gamla gårdskarlslägenheten apterades till selkammare och tvättstugan blef kusktrum.

Länestyrelsens i Wiborg hus.

Wiborgs länestyrelse, som sedan länet återförenades med det öfriga Finland flyttats icke mindre än trenne gånger, var förhyrdt i ett af de gamla medeltida husen vid Karjaportsgatan. Det hade utvidgats trenne gånger men var det oakadt till den grad trångt och obeqvämt att länets förvaltning blef år för år allt svårare. Då länelandtmäteriet, uppfördt å rymlig tomt i hörnet

af Katrine- och Possegatorna, likaledes blifvit i högsta grad trångt, så att fara för kartverkets uppbevarande förelåg, väcktes förslag först om länelandtmäteriets utvidgning samt sednare, i sammanhang med denna utvidgning, en sådan till- och ombyggnad af detta hus att länestyrelsen finge sig lokal anvisad i samma byggnad. Ritningarna till ombyggnaden jemte ett dem åtföljande kostnadsförslag, belöpande sig till 250,000 F:mk, vunno Civilexp:s godkännande och i bref af den 28 Nov. 1898 anbefalldes Öfv:n att vidtaga med arbetet.

Byggnaden, uppförd af sten i två våningar, utfördes på entreprenad af byggmästaren A. Wiklund hvarvid såsom kontrollant å kronans sida fungerade arbetsledande arkitekten S. von Nandelstadh. Ritningarna uppgjordes å Öfv:n under inseende af förste arkitekten Jac. Ahrenberg, som äfven handhade inspektionen öfver byggnadsarbetet. Den nya byggnaden, i hvilken det förra landtmäterikontoret inbyggdes, inrymmer utom de tvenne ofvan nämnda verken äfven länebyggnadskontoret. Större delen af hela byggnades bottenvåning är öfverhvälfd. Huset, som enligt Civilexp:ns bref af den 20 Mars 1900 försågs med elektrisk belysning för en kostnad af 4,662 F:mk samt erhöll ändamålsenlig hyllinredning i arkiven och uppfördes för en kostnad af 10,435 F:mk, uppläts för sitt ändamål hösten 1900. Då byggnadsarbetet icke kunde slutföras under den tid denna berättelse omfattar lemnas en närmare beskrifning af detsamma till härnäst.

Byggnad för länestyrelsen i Nylands län.

Uti skrifvelse af den 2 Sept. 1893 tillkännagaf Civilexp. att Kejsarl. Senaten gått i författning om att gården och tomten N:o 10 vid Alexandersgatan blefve för statsverkets räkning inköpt och anbefalldes Öfv:n derjemte att uppgöra nödiga ritningar och kostnadsförslag till sådan ändring af gatbyggnaden i sagda gård, att i densamma kunde beredas lokal för länestyrelsen i Nylands län samt eventuelt för ett eller tvenne andra mindre embetsverk. Till fullgörande af denna befallning uppgjordes å Öfv:n särskilda alternativa förslag, hvaraf ett slutligen definitivt af Kejsarl. Sen. godkändes genom skrifvelse från Civilexp. af den 16 April 1894, hvarjemte ett anslag af 43,000 F:mk för ändamålet beviljades. Genom de på sådant sätt tillkomna ändringarna bereddes i gatbyggnaden lokal för länestyrelsen sålunda att i nedra våningen förlades ränteriet, arkivet och en vaktmästarelokal hvaremot alla öfriga lokaliteter placerades i öfra våningen. I sistnämnda våning inreddes äfven lokal för fiskeriinspektören hvarjemte en del af vinden inreddes till

museum för fiskerinäringen. För denna inredning beviljades ett särskildt anslag af 748 F:mk 84 penni samt för inredning af länestyrelsens arkiv 1,200 F:mk.

Länelandtmäterikontoren.

Under sjuårsperioden 1893—99 hafva flera af länelandtmäterikontoren undergått särskilda förändringar; så har kontoret i *Kuopio* blifvit utvidgadt genom en tillbyggnad för en kostnad af 12,000 F:mk, beviljad i skrifvelse från Jordbr. exp. af den 28 Okt. 1896. Desslikes har kontoret i *Uleåborg* jemväl blifvit utvidgadt genom att med detsamma blifvit förenade tre rum i samma byggnad, hvilka förut varit för annat ändamål upplåttna, för en kostnad af 4,200 F:mk på grund af skrifvelse från Jordbr. exp. af den 23 Nov. 1897.

Uti skrifvelse af den 20 Juli 1899 anbefalldes Jordbr. exp. att särskilda förändringar skulle vidtagas uti f. d. Akademihuset i *Åbo*, föranledda deraf att länelandtmäterikontoret derstädes erhöill en rymligare lokal sedan postkontoret öfverflyttats till för ändamålet uppförd ny byggnad samt dertillsvarande advokatfiskalskontorslokalen äfven upplåtits för landtmäterikontorets behof. För dessa arbetens utförande beviljades en summa af 5,500 F:mk.

För länelandtmäterikontoret i *Nylands* län bereddtes lokal uti den statsverket i början af år 1896 förvärfvade gården N:o 6 vid Alexandersgatan i Helsingfors, uti hufvudbyggnadens 1:sta våning.

Gården N:o 6 vid Alexandersgatan i Helsingfors.

Sedan denna gård i början af år 1896 förvärfvats för statsverkets räkning erhöill Öfv:n uti skrifvelse af den 30 Mars 1896 från Jordbr. exp. befallning att öfvertaga den i sin vård samt anmodades derjemte uti skrifvelse från Ekonomiedepartementets kansli af den 30 Nov. 1896 att uppgöra ritningar och kostnadsförslag till sådan ändring och remont af byggnaden, att uti hufvudbyggnaden skulle i 1:sta våningen inrymmas lokal för länelandtmäterikontoret i Nylands län, uti 2:dra våningen lokal för befälhafvarestyrelsen och uti 3:dje våningen lokaler för generalguvernörens stab för finska trupperna samt för Fattigvårdsinspektören, i gårdsflyglarna skulle anordnas lämpliga vaktmästarelokaler. Den 24 Maj 1897 anslog Kejsarl. Sen. för ändamålet 30,000 F:mk och utfördes arbetena under sommaren 1897, så att resp. embets-

verk kunde i sina lokaler inflytta på hösten s. å. För arbetenas fullbordande erfordrades ett tillskottsanslag af 1,538 F:mk, hvilket beviljades uti skrifvelse från Ekonomiedepartementets kansli af den 25 April 1898.

Ministerstatssekretariatets hus.

Redan 1877 väcktes fråga om försäljning af det hus, som i St. Petersburg 1812 uppfördes vid Jekaterinhoffska prospektet N:o 39 för finska statssekretariatet. Frågan förföll emellertid och i dess ställe försökte man att genom nödiga tillskarfningar och lappningar af det gamla huset komma till rätta. År 1895 förordnades förste arkitekten Jac. Ahrenberg att verkställa syn i och för uppförande af en ny flygel för betjeningen samt för nödig remont och befanns huset då vara i hög grad förfallet. Fönstren voro angripna af röta, ugnarna rökte in i snart sagdt hela huset och till följd af de dåliga grundförhållandena hade sådana sprickor uppstått i byggnadens norra gårdsflygel att denna omedelbart måste med starka spiror stöttas för att icke vid källossning möjligen delvis nedrasa.

Då hela byggnaden icke kunde samtidigt beläggas med remont uppgjordes ett kostnadsförslag för de remont- och nybyggnadsarbeten, som att börja med ansågos absolut nödvändiga, nemligen förstärkning af grund samt af väggar med contreforer och ankarjern å den flygel, som längst inne på gården användes af betjeningen, samt uppförande af en ny flygel med lokaler för kurirer, ministerns betjening och tvätterskor m. m., hvilken byggnad uppfördes till fyra våningars höjd. Derjemte skulle i hufvudbyggnaden fönstren i belletagen göras om samt, utom några smärre remonter i olika delar af huset, värme- och ventilationsinrättning i passexpeditionens rum mot gården införas. Kostnaden beräknades till 86,316 F:mk 10 penni och beloppet beviljades i bref af den 30 Mars 1896. Arbetet utfördes utom värme- och ventilationsapparaterna på entreprenad af byggmästaren A. Wiklund under närmaste tillsyn af extra arkitekten S. Michailow och förste arkitekten Jac. Ahrenberg.

Ju mera man emellertid kom in i arbetet, desto tydligare blef det att byggnaden i sin helhet måste undergå en så genomgripande remont, att ett högst betydande tillskott behöfdes, och uppgjordes härför ett kostnadsförslag belöpande sig till 49,911 F:mk 70 penni. Denna summa beviljades i bref af den 17 Juni 1896. Förslaget omfattade påbyggnad af östra flygelns maskinhus med en våning, diverse torrlägningsarbeten i maskinhuset, i cell- och ransakningsrum i det till passexpeditionen hörande fängelset, inredt i stora flygelns källare, omändring af klosetter etc. Torrlägningsarbetet utfördes af

bureau Wega å ackord och visade sig vara så väl gjordt att lokalerna vid den öfversvämning, som året derpå hemsökte St. Petersburg, motstodo det stora trycket och höllo sig fullkomligt torra. De öfver all beskrifning dåliga grundförhållandena tvungo emellertid vidtagande af extra försiktighetsåtgärder, som hade till påföljd att kostnadsförslaget öfverskreds med en summa af 9,793 F:mk 20 penni, hvilka medel utanordnades den 18 Jan. 1897.

Det förslag, som uppgjordes för nödiga remonter att utföras under året 1897, belöpte sig till 55,500 F:mk och beviljades i bref af 29 Mars 1897. Arbetet omfattade, med undantag af remonten i ministerstatssekreterarens våning för 521 F:mk 80 penni och Passexpeditionens lokal samt Finlands Banks kontor med omkring 300 F:mk, nästan uteslutande norra gårdsflygeln samt vattentak öfver större delen af hela huset. Norra flygeln, bebodd af disponenten, vaktmästare, kuskar och gårdskarlar, var kall och i hög grad förfallen. Den försattes nu i godt skick. Dertill kommo under samma år torrläggingsarbeten, till- och afloppsledningar samt höjning och omläggning af hela gårdsplanen. Å förslaget gjordes en mindre besparing eller 1,852 F:mk 62 penni.

För 1898 års remont uppgjordes förslag å 68,383 F:mk 68 penni och beviljades denna summa för ändamålet i bref af den 24 Aug. 1898. Arbetet öfverlemnades på entreprenad åt handlanden J. F. Huuri. Å kronans sida öfvervakades arbetet af arkitekten Henrik Kuhlefeldt under närmaste tillsyn af arkitekten Jac. Ahrenberg. Förslaget omfattade nu ministervåningen och kanslilokalerna och upptog bland en mängd smärre remontarbeten omläggning af golfvens plankor samt parkettgolfven i flertalet rum. När arbetet emellertid vidtagit och golfven öppnats befanns det att flertalet golfvasar voro angripna af röta, hvarföre det var otänkbart att utan vidare åter inlägga golfven. Till följd häraf upprättades nytt kostnadsförslag i det syfte att golfvasarna skulle utbytas mot jernvasar och trossbotten mot hvalf af scagliol och beton. Men dermed följde äfven att alla ugnar i denna del af huset måste omläggas samt att de gamla parkettgolfven i större utsträckning än förut antagits måste utbytas mot nya. Det härför uppgjorda kostnadsförslaget belöpte sig till 81,426 F:mk 32 penni, hvilken summa beviljades i bref af den 14 Febr. 1899. Äfven dessa arbeten åtog sig handlanden J. F. Huuri på entreprenad. Då det arbete, som af entreprenören presterades, icke kunde godkännas och arbetsledningen lemnade mycket öfrigt att önska, ansåg Öfv:n lämpligast uppsäga kontraktet med entreprenören J. F. Huuri. Detta skedde den 11 Mars 1899 och nu förordnades extra arkitekten S. Michailow att leda remontarbetet, som utfördes på räkning. Kostnadsförslaget öfverskreds med 4,500 F:mk, beroende derpå att åtskilliga icke förutsedda arbeten måste utföras. Summan beviljades den 7 Nov. 1899.

De anslag, som för dessa omfattande om- och nybyggnadsarbeten beviljats åren 1896—1899, utgöra:

1896 — 30 Mars	F:mk	86,316: 10
1896 — 17 Juni	„	49,911: 70
1897 — 18 Jan.	„	9,793: 20
1897 — 29 Mars	„	55,500: 00
1898 — 24 Aug.	„	68,383: 68
1899 — 14 Febr.	„	81,426: 32
1899 — 7 Nov.	„	4,500: 00
	F:mk	355,831: 00
besparingen	„	2,300: 62
totalkostnaden således	F:mk	353,530: 38

De verkställda arbetena innebära en fullständig omgestaltning af hela byggnadskomplexen, så att af de ursprungliga byggnaderna endast sjelfva väggarna qvarstå; alla öfriga delar af byggnaderna äro helt och hållet nya eller i grund förändrade och remonterade.

Posthuset i Åbo.

Sedan Öfverstyrelsen anbefallts att inkomma med ritningar och kostnadsförslag till nytt posthus, att uppföras i hörnet af Vestra Aura- och Eriksgatorna i Åbo stad, uppgjorde öfverdirektören för detta verk i samråd med generaldirektören för postverket nödiga eskisser, hvilka, sedan de af Kejslerl. Senaten godkänts, vidare utarbetades å Öfv:n samt omsider jemte ett till 150,000 F:mk sig belöpande kostnadsförslag till Kejslerl. Sen. insändes och af densamma i bref af den 3 Mars 1898 godkändes.

Arbetet bortlemnades på entreprenad åt byggmästaren A. E. Bjurström och vidtog denne med pålningsarbetet den 12 Juni.

Den synnerligen lösa grunden pålades till behörigt djup. Innan pålningsarbetet afslutats anmälde egarinnan till granntomten, hvilken ursprungligen utgjort en del af posthustomten, att, ifall den nya posthusbyggnaden uppfördes såsom föreslagits, hennes lägenhet skulle till icke ringa del blifva obeboelig, emedan en del fönster uti en af byggnaderna blefve förbyggda.

Med anledning deraf föranstaltades syn å platsen den 22 Juni och framgick dervid att lång tid skulle åtgå innan full visshet om grannarnas eganderättsförhållanden kunde vinnas; då vidare entreprenören icke kunde i arbe-

tet uppehållas återstode intet annat än att förkorta posthusbyggnadens flygel åt detta håll med tre meter.

Nya ritningar utarbetades nu och, sedan poststyrelsen i saken hörts, fastställdes de förändrade planerna den 12 Aug. 1898.

Redan under arbetets gång inkom generalpostdirektören med anmälan om att det nya posthuset omedelbart tarfvade den vid ritningarnas projekterande förutsedda utvidgningen. Det föreslogs derföre att ett stort rum borde i och för brefsortering inredas å vinden, dessutom borde tvättstuga och rum för gårdskarll inredas uti gårdsbyggnaden. Denna anhållan resulterade i ett bref af den 10 Aug. 1899, uti hvilket ett anslag af 11,626 F:mk 75 penni för ändamålet beviljades.

Den 26 Juli 1899 beviljades för belysning af posthuset 2,776 F:mk.

I bref af den 26 Okt. 1899 beviljades ett belopp af 3,173 F:mk 25 penni för stenläggning, och planering af gården.

Det nya posthuset inrymmer å nedra botten tvenne 13×8 m² salar för afgående och ankommande post, rum för postförvaltaren, arkiv, expedition, brefsorteringsrum samt rum för censor. I öfra våningen finnes ett stort sorteringsrum och tre vaktmästarelokaler.

Hofrättshuset i Wiborg.

Jemlikt Justitieexpeditionens i Kejsarl. Senaten skrifvelse af den 30 Okt. har Kejsarl. Sen. i anledning af advokatfiskalsembetets i Wiborgs Hofrätt gjorda hemställan huruvida icke, för minskande af eldfara och åstadkommande af andra fördelar, genom Öfv:ns försorg vattenledning kunde införas i hofrättens embetslokal, anmodat Öfv:n gå i författning om berörda vattenlednings införande i hofrättshuset i Wiborg och i sådant afseende beviljat ett, jemlikt uppgjort kostnadsförslag, erforderligt anslag om 2,665 F:mk. Arbetet utfördes genom ingenjören R. Huber.

Hofrättshuset i Åbo.

Sedan Kejsarl. Sen. den 2 Maj 1899 anbefallt Öfv:n att efter samråd med presidenten i Åbo Hofrätt uppgöra och sedermera till Kejsarl. Sen. inkomma med kostnadsförslag till erforderlig inredning af postkontorets, efter dess afflyttning ifrån förra akademihusets bottenvåning, lokal till för Åbo Hofrätt, i afseende å dess nuvarande lokals utvidgning, erforderligt tillskott i ut-

rymme, har Kejslerl. Senaten under den 17 påföljande Juli, med godkännande af i förberördt afseende af Öfv:n till Kejslerl. Sen. insändt af länebyggnadskontorsföreståndaren i Åbo uppgjortt förslag till ändrings- och inredningsarbeten i förenämnda för hofrätten afsedda postkontorslokal, öfverlemnadt åt Öfv:n att, i enlighet med detsamma och utan att den härför beräknade kostnadsförslagssumman öfverskrides, låta verkställa ifrågavarande arbeten, för hvilket ändamål medel till förenämnda belopp hos guvernören i Åbo och Björneborgs län ställts till Öfv:ns disposition att i mån af behof och framdeles afgifvande redovisning från länets ränteri utbetalas.

Arbetet är påbörjadt men icke slutfördt.

Ny- och tillbyggnader af Kejslerliga Senatens borg.

På grund af gjord anmälan om att Statskontoret efter dess förestående reorganisation och Kejslerl. Senatens tryckeri voro i behof af nya ändamålsenliga lokaler, anbefalldes Öfverstyrelsen i skrifvelse från Kejslerl. Sen:s Ekonom. dep.:s kansli den 3 Maj 1897 att uppgöra ritningar och kostnadsförslag till en för tryckeriet afsedd byggnad äfvensom tillbyggnad af norra, emot Regeringsgatan belägna flygeln af senatshuset.

Den 7 Dec. 1897 insände Öfv:n detaljerade ritningar och kostnadsförslag, härför upprättade under inseende af öfverdirektören, frih. Seb. Gripenberg af extra arkitekten R. Björnberg. Projektet omfattade 1:o att bortspränga den å borggårdens midt befintliga bergterrassen, upptagande 9,350 m³ sten, hvarigenom en sammanhängande gårdsplan af 80 × 53 m = 4,040 m² arealer hölles; derjemte komme en ny mindre terrass af huggen granit att förmedla trafiken emellan borggården och Regeringsgatan; 2:o) å borggårdens midt med längdriktning i norr och söder samt i anslutning till den nya terrassen en nybyggnad för tryckeriet i två våningar jemte subassement af 34 meters längd, 13 meter i bredd och i medelhöjd 12,5 meter; 3:o) en ny flygelbyggnad i tre våningar med façad vettande mot Regeringsgatan af 50 meters längd, 16 meters bredd och medelhöjd af 14,5 meter. Kostnadsförslaget upptog:

Tillbyggnaden mot Regeringsgatan	F:mk 205,000: —
Tryckeribyggnaden	„ 111,000: —
Terrassen å borggården	„ 93,000: —
Vatten- och värmeledningsarbeten	„ 61,000: —
Administration och diverse	„ 25,000: —
	<hr/>
	S:ma F:mk 495,000: —

I skrifvelse från Kejsarl. Sen:s Ekonom. dep:s kansli den 16 Maj 1898 anbefalldes byggnadsarbetets utförande och ställdes till Öfv:ns disposition här för ett anslag af 495,000 mark. Att leda och öfvervaka arbetet förordnades extra arkitekten R. Björnberg.

Sprängnings- och rifningsarbetena påbörjades i Okt. 1898. Dessa arbeten utfördes enligt räkning och fortgingo under vintern, hvarpå under våren samtliga grundnings- och sockelarbeten för nybyggnaderna och terrassen slutfördes. Af särskilda anbud antogs det af byggnästaren Juho Ahde inlemnade att på entreprenad verkställa uppmurnings- och inredningsarbetena för en summa af 310,000 F:mk. Till Helsingfors stads vattenledningskontor öfverlemnades utförandet af erforderliga vatten- och afloppsledningar, uppgående till 8,177 F:mk 51 penni. Utförandet af en varmvattens värmeledning i statskontorets kassahvalf, kassahvalfsfönsterluckor och delvis dörrar öfverläts för 13,526 F:mk till G. E. Berggrens mekaniska verkstad. Högfors bruk öfvertog leveransen af en lågtrycksvärmeledning jemte ventilationsinrättning i tryckeribyggnaden för 13,650 F:mk äfvensom gjutjernskolonnerna. Erforderliga jernbalkar anskaffade firman Gustaf Zitting & Co och Chubb i London delvis kassahvalfsdörrar. Arbetena fortskredo sålunda, att begge byggnaderna inom Aug. månads utgång kommo under vattentak, hvarpå inredningsarbetena vidtogo och bedrefvos med den framgång, att husen kunde upplåtas för sitt ändamål den 1 Juni 1900. Yttre rappningsarbetena slutfördes i Aug. sistnämnda år och planerings- jemte diverse andra arbeten samt efterputsningar blefvo slutförda inom utgången af 1900.

Den nya flygeln mot Regeringsgatan inrymmer i första våningen 4 bostadslokaler om 1 rum och kök samt 2 bostadslokaler om 2 rum och kök, afsedda för vaktmästare, vidare vedlider och infart. Från Regeringsgatan är hufvudingången till vestibulen, dit man äfven inkommer från terrassen å borggården. En monumental trappa leder upp till de öfra våningarna. Andra våningen omfattar embetslokal för statskontoret, utgörande en större expeditionssal om $15,5 \times 6,4$ m, sessionssal 10×8 m, 5 rum för särskilda embetsmän, toilettrum, kassarum och 4 kassahvalf försedda med pansarskydd och skild värmeledning. Tredje våningen innehåller två embetslokaler om tillsammans 12 rum jemte korridorer. Vattenledning är införd i samtliga lokaler.

Tryckeribyggnaden inrymmer i subassementet 2 vaktmästarelokaler om 1 rum och kök hvardera, rum för tryckeriutensilier och vaskningsrum för tryckeriet, latriner, rum för ångpanna och vedkällare. En hufvudtrappa leder upp till öfra våningarna och vinden. Första våningen innefattar maskinsal 25×12 m, 3 rum för korrektur, lager- och matsal. I andra våningen äro placerade sätterisal och 3 rum för föreståndare och faktor samt tambur. Samtliga

bjelklag äro utförda af hvalf å jernbalkar, uppburna af gjutjernskolonner. Elektrisk hiss förmedlar transporten emellan de olika våningarna, äfvenså är elektrisk belysning införd i lokalerna och drifvas tryckpressarna medelst elektrisk kraft. Centralvärmeledning och ventilationsinrättning samt vattenledning äro äfvenså införda i huset.

Totalkostnaden för nybyggnadsarbetet uppgår i rundt tal till 493,000 F:mk.

E. Diverse mindre byggnader.

Byggnaden för vetenskapliga och litterära föreningar.

Sedan inom särskilda i Helsingfors verkande vetenskapliga och litterära föreningar tanken uppstått att för dessa föreningars behof uppföra ett eget hus, förvärfvades för detta ändamål tomten N:o 24 vid Kaserngatan i Helsingfors stad hvarjemte eskissprojekt utarbetades för hela denna tomts bebyggande.

Då den sålunda projekterade byggnaden emellertid skulle erbjudit mera utrymme än hvad för bemälda föreningar vid tiden för projektets utarbetande befans nödvändigt, beslöto dessa föreningar att ingå till Kejsarl. Senatens med anhållan om medel för uppförandet af ett hus med inskränkta dimensioner eller utgörande en del af den uti eskissprojektet föreslagna byggnaden, dock så vald att byggnaden i en framtid kunde tillbyggas för hela tomtens nytjande.

Sedan arkitekten M. Schjerfbeck å Öfv:n utarbetat ritningar och kostnadsförslag till en sådan byggnad insändes dessa jemte skrifvelse af den 7 Dec. 1897 till Eckl. exp. hvarefter ett anslag af 205,156 F:mk 75 penni beviljades den 22 Febr. 1898 för dess utförande, hvilket i vanlig ordning ombetroddes åt Öfverstyrelsen för allmänna byggnaderna.

Den 12 April samma år bortgafs byggnadens utförande på entreprenad åt byggmästaren J. G. Rosenberg för en summa af 172,000 F:mk hvarefter utförandet af centralvärme- och vattenledningsarbeten ombetroddes ingenjören R. Huber och förordnades extra arkitekten G. Wasastjerna till öfvervakande på platsen och medicinalarkitekten M. Schjerfbeck till inspekterande arkitekt.

Byggnaden uppmurades under sommaren och hösten 1898, inreddes och målades under vintern och sommaren 1899 och afsynades af öfverdirektören, friherre Seb. Gripenberg den 13 Okt. 1899.

BYGGNAD FÖR VETENSKAPLIGA OCH LITTERÄRA FÖRENINGAR
I HELSINGFORS.

RAKENNUS TIETEELLISIÄ JA OPILLISIA YHDISTYKSIÄ VARTEN
HELSINGISSÄ.

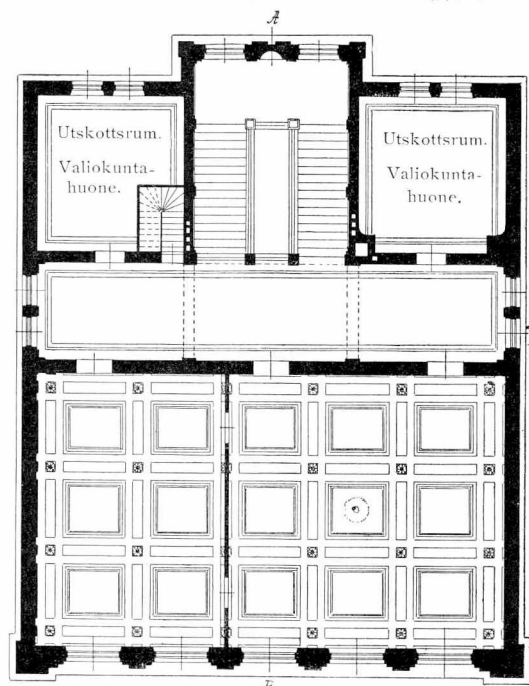
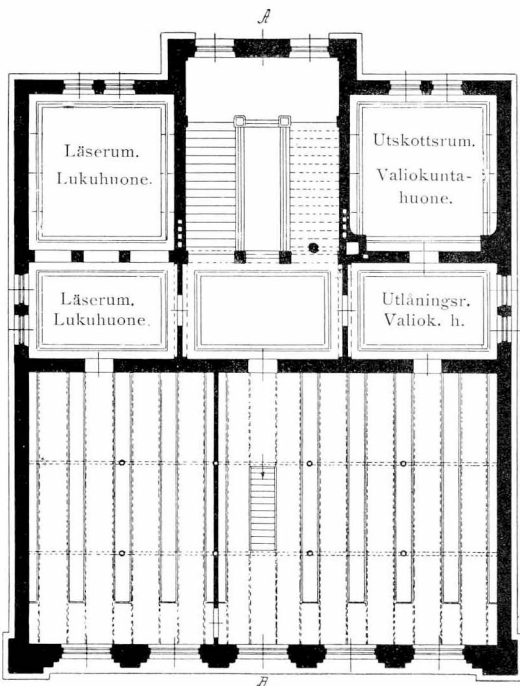
FASAD MOT KASÄRNGATAN.

FASAADI KASARMINKATUA VASTAAN.

PLAN AF 1^{STA} VÅNINGEN.
ENSIMÄISEN KERROKSEN POHJAPIIRROS.

PLAN AF 2^{DRA} VÅNINGEN.
TOISEN KERROKSEN POHJAPIIRROS.

Uti byggnadens källarvåning finnas rum för centralvärmeapparaten och vedförråd samt bostadslokaler för eldare och vaktmästare. Första våningen innehåller vestibul och trapphus, bostadslokal för ekonom, men i öfrigt endast lager- och inpackningsrum. Andra våningen innehåller bibliotekssalen samt läse- och föreningsrum, hvarjemte till tredje våningen förlagts den stora sammanträdssalen, tillsvidare indelad i tvenne mindre salar, samt utskottsrum.

Totalkostnaden för byggnaden har stigit till 211,101 F:mk 97 penni sedan den 16 April 1898 ett tillskottsanslag å 7,500 F:mk af Kejsarl. Sen. beviljats.

Statsverket tillhöriga gården N:o 29 vid Boulevardsgatan i Helsingfors.

Under föråret af 1896 beviljades anslag för inköp till kronan af gården N:o 29 vid Boulevardsgatan för inrymmande derstädes af Industristyrelsen, Geologiska kommissionen samt något tredje embetsverk, och skulle kronan tillträda fastigheten den 1 Juni 1897 hvarjemte Öfv:n anbefalldes att sistsagda dag fastigheten för kronans räkning emottaga och till framtida förvaltning och vård instruktionsenligt öfvertaga. Uti skrifvelse af den 23 Jan. 1897 anbefalldes Handels- och Industriexp. att särskilda ändrings- och renoveringsarbeten skulle i och för ävägbringande af förenämnda embetsverkslokaler under sommaren 1897 i byggnaden verkställas och anslogs för ändamålet 6,200 F:mk, hvilken summa dock befanns vara för lågt beräknad, hvarföre äfven exp. i skrifvelse af den 23 April 1898 beviljade nödigt befunnet tillskottsanslag med 1,135 F:mk 54 penni. Uti skrifvelse af den 11 Maj 1898 beviljade Jordbr. exp. ytterligare 3,300 F:mk för vidtagande af sådana ändrings- och reparationsarbeten i husets 3:dje våning att densamma kunde till embetslokal för Landtbruksstyrelsen öfverlätas.

Statsverket tillhöriga hotellbyggnader vid Imatra vattenfall.

Den 11 Jan. 1894 nedbrann det s. k. Nya hotellet ända till grunden och anbefalldes Öfv:n med anledning deraf af Kammarexp. genom skrifvelse af den 1 Mars s. å. att uppgöra ritningar och förslag till en ny hotellbyggnad i den nedbrunnas ställe. Sedan emellertid de uppgjorda ritningarna i tvenne alternativ delgifvits Imatra Aktiebolag och bolaget icke ansåg sig betjent af en byggnad, uppförd enligt desamma, samt dessutom ansåg att de på andra sidan fallet uppkomna privathotellen rätt väl tillgodosågo den resande allmänhetens behof, anhöll bolaget att någon del af den utfallande brandstoden skulle

användas, i stället för till uppförande af ett nytt hotell, till inredning uti den mot nedra sidan af fallet vettande delen af gamla hotellet af vinterrum, till samma hotells grundliga reparation samt till detsammans förseende med plåttak. Till denna bolagets anhållan samtyckte Kejsrerl. Sen. och anbefalldes Öfv:n på den grund uti skrifvelse från Kam.exp. af den 10 Dec. 1894 att omedelbart gå i författning om arbetenas utförande samt beviljades för ändamålet en summa af 25,000 F:mk. Dessa arbeten utfördes under sommaren 1895 och afsynades s. å. på hösten, hvarvid anmärktes att flera balkonger och verandor voro så murkna, att de för undvikande af olycksfall med första borde ombyggas; så skedde äfven och kostnaderna, 3,500 F:mk, beviljades genom skrifvelse från Kam.exp. af den 15 Nov. 1897.

Hotellbyggnaderna på Punkaharju ås.

Sedan arrendatorn för hotellet på Punkaharju framhållit behovet af ökad utrymme för härbergerande af den år ifrån år tillväxande turistströmmen och guvernören för sin del förordat bifall till arrendatorns framställning, anbefalldes Kejsrerl. Senaten uppförande af en villabyggnad ett stycke ifrån den gamla hotellbyggnaden och blefvo de å Öfv:n för ändamålet uppgjorda ritningarna af Kejsrerl. Sen. godkända hvarjemte för arbetets utförande beviljades ett anslag af 22,700 F:mk den 29 Mars 1897. Byggnaden af trä under tak af asfaltfilt mäter i längd 20 m och i bredd 15 m samt inrymmer i nedra våningen en veranda på framsidan och samlingsrum, 9 resanderum, vestibul och ett litet kök för kaffe- och thékokning, i öfra våningen 5 resanderum och korridor. Den 15 Sept. s. å. beviljade Kam.exp. tillstånd att, med ur anslaget inbesparade medel, bekosta utförandet af tvenne verandor, en å hvardera kortsidan af byggnaden, samt anläggandet af en körväg till densamma.

Till följd af det ökade antalet resande visade det sig att köket i den gamla hotellbyggnaden var alldeles för litet och anbefalldes Kam.exp. den 17 Okt. 1898 af sådan anledning utförandet af en ny kökstillbyggnad af trä, för hvilket ändamål ett anslag af 9,000 F:mk beviljades.

Magasinet å Skatudden i kvarteret 143.

Sedan Hans Kejsrerl. Majestät anslagit en summa af 48,620 F:mk för inlösen af kvarteret N:o 143 å Skatudden anbefalldes Handels- och Industriexpeditionen i Kejsrerl. Sen. för Finland i bref af den 11 Juli 1896 denna Öf-

verstyrelse att i enlighet med de ritningar, som å Öfv:n för ändamålet uppgjorts, uppföra å denna tomt en ny magasinsbyggnad, hvilken skulle användas för uppbevarande af finska militärens persedlar, detta för att den gamla magasinsbyggnaden helt skulle kunna användas af Öfverstyrelsen för lots- och fyrinrättningarna i landet. För det nya magasinet anslogs 45,963 F:mk och för nödiga ändringsarbeten i det gamla magasinet 1,537 F:mk.

Byggnaden, hvartill ritningarna å Öfv:n uppgjorts af förste arkitekten Jac. Ahrenberg, utfördes å entreprenad af byggmästaren J. Ahde under närmaste tillsyn af extra arkitekten Otto F. Holm. Arbetet var förenadt med betydande svårigheter emedan grundgrafvarna mera än engång till följd af högvatten fylldes. För sitt ändamål uppläts byggnaden ännu samma år på senhösten.

E. Fängelsebyggnader.

Under nu ifrågavarande tidsperiod ha, i stöd af särskilda skrivelser från Kejsarl. Senaten och Fångvårdsstyrelsen i landet, förutom sedvanliga årsremonter, hvilka utförts genom resp. fängelsedirektioner, genom denna Öfverstyrelse nedannämnda nybyggnads-, förändrings- m. fl. arbeten å de för fångvården i landet upplätta fängelseinrättningar blifvit utförda, nemligen:

Arbetsfängelset i Willmanstrand.

Jemlikt Just. exp:s i Kejsarl. Senaten skrifvelse af den 20 Febr. 1893 anbefalldes Öfv:n att i enlighet med å densamma utarbetadt, å 15,800 F:mk sig slutande kostnadsförslag ombygga den af röta starkt angripna träpallisaden omkring arbetsfängelset i Willmanstrand. Arbetet, som utfördes under in-seende af dertill utaf Öfv:n förordnad arkitekt och hvarvid såvidt förhållandena det medgäfvo fångar användes, har betingat en utgift af 14,925 F:mk 78 penni.

Straffängelset i Åbo.

Sedan Hans Kejsarl. Majestät den 7 Mars 1893 täckts nådigst bifalla till Kejsarl. Senatens uti underdånig skrifvelse af den 30 Jan. 1893 hos Hans Kejsarl. Majestät gjorda hemställan att en ny fängelsebyggnad finge i

enlighet med härför å Öfv:n uppgjorda ritningar och kostnadsförslag uppföras vid straffängelset i Åbo stad och att dertill af allmänna medel finge användas en summa af ända till 153,000 F:mk, anbefalldes Öfv:n i skrifvelse från Just. exp. den 10 påföljande April att, sedan bemälde exp. åt direktionen vid straffängelset i Åbo öfverlemnade ifrågavarande byggnadsarbetes utförande med anlåtande dervid förutom frie arbetare såvidt möjligt och der förhållandena det medgifva af i tukthuset förvarade fångar, till biträde vid arbetena åt fängelsedirektionen förordna någon Öfv:n underlydande extra arkitekt äfvensom derjemte förordna föreståndaren för länebyggnadskontoret i Åbo att handhafva inspektion öfver byggnadsarbetena samt tillhandagå direktionen med råd och upplysningar. Af byggnadsanslaget beviljades direktionen att använda 76,500 F:mk under hvardtera året 1893 och 1894 och anbefalldes derjemte att såväl till guvernören i Åbo och Björneborgs län som till Fångvårdsstyrelsen afgifva behörig redovisning öfver medlens användande.

Länsängelset i Tavastehus.

I anledning af Fångv.stns den 30 Maj 1893 aflåtna underdåniga skrifvelse med framställning om att, enär värmeledningen i länsängelset i Tavastehus under starkare köld visat sig icke kunna uppbringa temperaturen i cellerna till och bibehålla densamma vid vanlig rumvärme, isynnerhet natte tid, då eldningen varit afbruten, densamma finge för afhjelpande af antydde olägenhet ombyggas och arbetet utföras genom fängelsedirektionens försorg, har Kejsarl. Sen., som bifallit till Fångv.stns berörda framställning, i skrifvelse från Just. exp. den 14 påföljande Juni anbefallt ifrågavarande värmelednings omändring i enlighet med af ingenjören G. E. Berggren uppgjort kostnadsförslag å 5,831 F:mk samt att arbetet utfördes under öfvervakning af föreståndaren för länebyggnadskontoret i Tavastehus. Den åtgångna kostnaden kan icke upp gifvas, emedan arbetena utförts af direktionen förängelset.

Sedan Fångv.stn hos Kejsarl. Sen. anmält att den straff- och arbetsängelset i Tavastehus omgifvande yttre träpallisaden befunnits vara af röta så starkt angripen, att densamma ovilkorligen måste ombyggas, anbefalldes Öfv:n genom skrifvelse från Kejsarl. Sen:s Just. exp. den 23 Nov. att gå i författning om sagda träpallisads ombyggande af sten i enlighet med af föreståndaren för länebyggnadskontoret i Tavastehus för ändamålet uppgjorda ritning och kostnadsförslag, hvartill Kejsarl. Sen. till Öfv:ns disposition ur allmänna medel beviljade en summa, motsvarande kostnadsförslaget belopp, 29,984 F:mk.

Ifrågavarande arbete har inalles erfordrat en utgift af 29,758 F:mk, hvidan behållningen å anslaget utgör 226 F:mk.

Kittilä häradshäkte och fängelsebyggnaderna invid Östermyra.

Jemlikt Just. exp:ns i Kejsarl. Sen. skrifvelse af den 18 Juli 1893 samt Fångv.stns i saken gjorda framställning och förslag ha å Kittilä häradshäkte utförts nödiga remonter samt uppförts nytt vedluder på entreprenad för sammanlagdt 1,593 F:mk 87 penni.

Jemlikt samma exp:ns skrifvelse af den 9 Aug. 1893 har Kejsarl. Sen. i anledning af Öfv:ns derom gjorda hemställan af allmänna medel beviljat ett anslag af 1,704 F:mk till utförande af särskilda kompletteringsarbeten å de vid Östermyra jernvägsstation uppförda fängelsebyggnaderna.

Äfven för dessa arbeten kunna icke kostnaderna uppgifvas, enär arbetena utförts af direktionen för fängelset.

Genom skrifvelse från Just. exp. af den 2 Okt. 1899 har Öfv:n anbefallts att i afseende å utvidgning af transporthäktet invid Östermyra jernvägsstation låta i öfverensstämmelse med å Öfv:n uppgjord ritning verkställa tillbyggnad vid nämnda fångstation, hvartill Kejsarl. Sen. till Öfv:ns disposition ställt ett anslag af 10,100 F:mk att af guvernören i Wasa län i mån af behof och emot framdeles afgifvande redovisning utbetalas.

Länsfängelset i Nikolaistad.

På derom af Fångv.stn uti underdånig skrifvelse af den 27 Nov. 1893 hos Kejsarl. Sen. gjord hemställan att, i enlighet med skrifvelsen bilagda ritning och kostnadsförslag och tillika anförda skäl, särskilda förändringar å inredningen af länsfängelsebyggnaden i Nikolaistad finge verkställas, har Kejsarl. Sen. under den 15 Jan. 1894, med bifall till Fångv.stns berörda framställning, anbefallt arbetets utförande genom direktionens vid fängelset försorg i enlighet med förberörda ritning och å Öfv:n granskade och godkända kostnadsförslag, slutande å 4,450 F:mk, samt med biträde och under öfvervakning af föreståndaren för länebyggnadskontoret i Nikolaistad.

Sedan Öfv:n uti affordradt utlåtande i anledning af direktionens vid ifrågavarande länsfängelse hos Fångv.stn gjord anmälan att vattnet i fängelsets brunn, oaktadt särskilda gånger verkställd rensning af brunnen, försämrats ända derhän, att detsamma icke kunde vidare begagnas hvarken för mat-tillredning och dryck eller för tillgodoseende af fängelsets öfriga behof, såsom tvätt, skurning m. m., föreslagit att, till afhjelpande af den olägenhet, som tillskyndas fängelset genom att allt för detsamma erforderligt vatten har må-

stat anskaffas från ställen, belägna utom fängelsets område, och tidtals ända från Gamla Wasa, försök finge anställas till utrönande af huruvida icke genom borring i berggrunden invid fängelsebyggnaden tillgång på sött vatten kunde beredas, har Kejslerl. Sen. genom skrifvelse af den 25 Febr. 1896 anbefallt Öfv:n att genom aftal med „Svenska Diamantbergborrnings Aktiebolaget“ i Stockholm verkställa berörda bergborrningsförsök samt i sådant afseende dertill beviljat ett anslag af 4,000 F:mk.

Transporthäktet invid Riihimäki.

Sedan guvernören i Tavastehus län uti underdånig skrifvelse af den 17 Juli hos Kejslerl. Sen. anmält att det invid Riihimäki jernvägsstation inrättade transporthäktet visat sig otillräckligt för härbergerande af de fängsliga personer, som, i öfverensstämmelse med stadgandena i Nåd. Kung. af den 3 Okt. 1889, angående forsling af fångar å statsjernvägarna, derstädes måste förvaras, äfvensom föreslagit utvidgning af ifrågavarande häkte genom en tillbyggnad samt utförande å detsamma af särskilda behöfliga kompletterings- och remontarbeten i enlighet med en härför uppgjord ritning och kostnadsförslag, har Kejslerl. Sen., med bifall till berörda framställning, under den 25 påföljande Sept. anmodat bemälde guvernör vidtaga åtgärd om ifrågavarande arbetens utförande i enlighet med förberörda å Öfv:n ändrade ritning och kostnadsförslag, slutande å 3,510 F:mk, samt under tillsyn af länebyggnadskontorets föreståndare i Tavastehus.

Länsfängelset i Uleåborg.

Genom skrifvelse från Kejslerl. Sen. af den 20 Maj 1892 anbefalldes Öfv:n att, i enlighet med af Kejslerl. Sen. fastställda ritningar och kostnadsförslag, slutande sig å sammanlagdt 19,900 F:mk, låta vid länsfängelset i Uleåborg uppföra en tvätt- och bagarstuga jemte förrådsrum och källare äfvensom en uthusbyggnad, inrymmande vagnslider, stall, fähus och latrin. Arbetet, som utfördes på entreprenad, påbörjades 1892 och slutfördes under sommaren 1893 samt har förutom entreprenadsumman 19,480 F:mk betingat 461 F:mk 51 penni i utgift för särskilda räkningsarbeten, hvadan totalkostnaden belöper sig 19,941 F:mk 51 penni, sålunda öfverstigande anslagssumman med 41 F:mk 51 penni.

Länsfängelset i Wiborg.

Uti skrifvelse af den 1 April 1895 från Kejsarl. Sen:s Just. exp. anbefalldes Öfv:n att i enlighet med af Fångv.stn till Kejsarl. Sen. insända å Öfv:n, efter samråd med vederbörande fängelsedirektör och läkare, uppgjorda ritningar och kostnadsförslag låta å länsfängelsets i Wiborg område utsedd plats uppföra en sjukbarack och ett desinfektionshus, inrymmande den förra, förutom förstuga och förrum, tre sjuksalar, två rum för vårdare och vårdarinna, ett badrum, bekvämligheter m. m., det sednare ett desinfektionsrum och ett rum för desinfektionsugn, äfvensom att i stället för den gamla träpallisaden uppföra ny ringmur kring fängelset, till hvilka arbetens utförande Kejsarl. Sen. ur allmänna medel beviljat ett anslag stort 50,000 F:mk, deraf 25,000 F:mk beräknats för ringmuren, samt den 19 Aug. 1896 derutöfver ett tillskott af 3,640 F:mk till bestridande af den merkostnad, som uppförandet af ringmuren med hänsyn till ogynnsamma grundnings- och terrängförhållanden betingat.

Arbetet, som utfördes dels på entreprenad, dels enligt räkning under tillsyn af länebyggnadskontorsföreståndaren i Wiborg och inspektion af förste arkitekten Th. Decker, slutfördes och afsynades i Juli månad 1896 samt har sammanlagdt erfordrat en utgift af 52,486 F:mk 17 penni.

Uti skrifvelse från Just. exp. af den 14 April 1898 anmodades Öfv:n att genom länebyggnadskontorets föreståndare i Wiborg handhafva inseendet och kontrollen öfver genom direktionens för längsfängelset derstädes till utförande anbefalld liderbyggnad af trä för förvaring af fängelsets skrymmande arbetsmaterial, körredskap m. m., i enlighet med å Fångv.stn uppgjorda ritning och kostnadsförslag, slutande å 3,600 F:mk.

Till bestridande af kostnaderna för reparation af till nämnda länsfängelse hörande lasaretsbyggnads genom torröta skadade golf- och vindsvaslag har Kejsarl. Sen. under den 17 Juli 1899 till Fångv.stns disposition för ändamålet anvisat ett belopp af 4,000 F:mk att från Wiborgs läns ränteri i mån af behof utbetalas. Arbetet har utförts genom direktionen vid länsfängelset.

Länsfängelset i S:t Michel.

På derom af Fångv.stn hos Just. exp. på framhållna skäl gjord hemställning om behofvet af en särskild afstjelningsbrunn för uppsamling af affall m. m. vid länsfängelset i S:t Michel har Kejsarl. Sen. genom bref från Just. exp. af den 11 Nov. 1895 anmodat Öfv:n att vid sagda fängelse låta uppföra

en afstjelpningsbrunn i enlighet med af länebyggnadskontorsföreståndaren i S:t Michel för ändamålet uppgjord ritning och kostnadsförslag slutande å 925 F:mk. Arbetet utfördes genom länebyggnadskontoret.

Transporthäktet invid Kouvola.

Den 26 Mars 1895 ingick från Kejsarl. Sen:s Just. exp. befallning att låta i enlighet med de å Öfv:n af förste arkitekten Th. Decker uppgjorda ritningarna och kostnadsförslaget uppföra ett fångstationshus vid Kouvola station jemte det Kejsarl. Sen. för ändamålet beviljat ett kostnadsförslagssumman motsvarande anslag om 26,000 F:mk. Efter afdrag från kostnadsförslaget af summan för diverse poster, som icke kunde hänföras till entreprenaden, såsom arbetsledning, markens planering, anläggning af vägar, framtida kompletterings- och diverse oförutsedda arbeten, utbjöds på entreprenad hela detta byggnadsarbete för en summa om 21,785 F:mk 70 penni. Byggmästaren A. G. Hammar från Kotka inlemnade det lägsta anbudet, lydande å 17,675 F:mk, på grund hvaraf kontrakt den 20 Maj 1895 uppgjordes med honom.

Arbetet, som ställdes under uppsigt af extra arkitekten G. A. Sundelin, påbörjades och fortgick sedermera oafbrutet och var färdigt till afsyning mot slutet af Okt. samma år.

Fånghuset af trä under tak af asfaltfilt innehåller å ömse sidor om en genom husets midt löpande korridor, tillika utgörande hufvudingång till sjelfva fångafdelningen, fyra celler och ett gemensamhetsrum för manliga fångar samt ett dejourrum och en skrubb, cellerna med utrymme för ända till 3 fångar i hvarje och gemensamhetsrummet med 6 platser, alltså inalles 18 platser. I motsatta ändan af huset finnes en bostadslokal för fångelsets vaktmästare, bestående af ett större rum och kök samt skafferier, med skild ingångsförstuga och en mindre tambur samt trappa upp till vinden. Uppvärmningen sker medelst vanliga kakelugnar, hvilka specielt för fångcellernas och gemensamhetsrummets behof eldas från korridorsidan.

Uthuset inrymmer tvenne matbodor eller förrådsrum med väggar af timrad stock samt vedlider af resvirke och bräder under tak af asfaltfilt. Latrinen är uppförd af resvirke och bräder under tak af asfaltfilt.

Jemlikt Just. exp:ns skrifvelse af den 27 Sept. anmodades Öfv:n gå i författning om flyttning af en äldre, kronan tillhörig, tillförene till fångstation använd byggnad invid Kouvola jernvägsstation till det nya i närheten af samma station uppförda transporthäktet samt för häktets behof inreda ifrågavarande

byggnad till byk- och bagarstuga, äfvensom att verkställa särskildt nödiga remontarbeten i sistnämnda byggnad. Arbetet utfördes och betingade af Just. exp. för ändamålet till Öfv:ns förfogande ur allmänna medel beviljad summa af 1,690 F:mk.

Koivula uppfostringsanstalt för minderåriga förbrytare.

Sedan fråga väckts om ökande af elevplatserna vid Koivula uppfostringsanstalt från det för närvarande fastställda antalet 70 till 100, har Kejslerl. Sen., med godkännande af öfverdirektörens vid Öfv:n, i följd af anstaltens antydda utvidgning och dels för tillgodoseende af andra förefintliga behof, uppgjorda eskissritningar till erforderliga nybyggnader, nemligen 1 byggnad i 2 våningar, nedra af sten och öfra af trä, inrymmande skolsalar, sjukrum och verkstäder, 1 byggnad i 2 våningar, nedra af sten och öfra af trä, innehållande bostäder för äldre och yngre lärare, ekonom samt två gästrum, 2 envåningsbyggnader af trä, innehållande hvardera bostäder för uppsyningsmän och nattvakter, 1 envåningsbyggnad af trä, innehållande tvättstuga, bagarstuga och mangelrum samt 3 envåningsbyggnader af trä, dels timmer, dels bräder på resvirke, innehållande hvarje 4 bodor, 4 vedlider och 4 afträden, under den 10 Maj 1897 anbefallt Öfv:n att uppgöra och till Kejslerl. Sen. inkomma med detaljerade ritningar och kostnadsförslag till samtliga ofvannämnda byggnader samt öfverlemnadt åt Öfv:n att omedelbart och utan afvaktan på det definitiva fastställandet af berörda ritningar och förslag träffa nödiga anstalter för ifrågavarande byggnadsarbetens påbörjande, för hvilket ändamål äfven ett förskottsanslag af 45,000 F:mk beviljades. Sedermera, efter det Öfv:n till Kejslerl. Sen. insändt detaljerade ritningar och arbetsbeskrifning samt anmält att Öfv:n öfverlätit byggnadsarbetenas utförande på entreprenad åt byggmästaren Lietzén, som vid utlyst täflan aflemnadt det lägsta anbudet å 117,450 F:mk, äfvensom anhållit att åt Öfv:n ytterligare för byggnadsföretaget måtte beviljas ett anslag af 75,000 F:mk, har Kejslerl. Sen., efter det Hans Kejslerl. Majestät på Kejslerl. Sen:s derom i underdånighet gjorda framställning i nåder beviljat för ifrågavarande byggnaders uppförande ett anslag af allmänna medel till belopp af 120,000 F:mk, genom skrifvelse af den 22 påföljande Sept. godkänt Öfv:ns tillgörande beträffande byggnadsarbetets utförande samt anmodat guvernören i Nylands län att på Öfv:ns i mån af behof skeende requisition och i föreskrifven ordning afgifvande redovisning utanordna ur allmänna medel ända till 120,000 F:mk, dock med afdrag af 45,000 F:mk, som tidigare utbetalts.

Byggnadsarbetet utfördes under ledning och kontroll af en Öfv:n under-

lydande extra arkitekt, slutfördes och afsynades i Aug. 1898 samt har erfordrat en kostnad af sammanlagdt 119,111 F:mk 14 penni.

Genom skrifvelse från Just. exp. af den 26 Okt. 1897 anbefalldes inrättande af fyra nya straffceller i bottenvåningen af uppfostringsanstaltens hufvudbyggnad i enlighet med å Öfv:n uppgjorda ritning och kostnadsförslag, hvartill Just. exp. ur allmänna medel beviljade ett anslag stort 2,100 F:mk.

På af Öfv:n hos Just. exp. den 29 Aug. gjord framställning har Just. exp. under den 6 påföljande Sept. anmodat Öfv:n låta utföra brädofodrings- och diverse remontarbeten å de nyuppförda tjänstemanna- och uppsyningsmannabyggnaderna vid ofvannämnda uppfostringsanstalt, för hvilket ändamål medel till ett belopp af 3,100 F:mk anvisats att af guvernören i Nylands län utanordnas ur allmänna medel i länets ränteri. Arbetet utfördes och betingade i utgift in summa 3,048 F:mk 70 penni.

Transporthäktet invid Seinäjoki.

Sedan af Fångv.stn framställts nödvändigheten deraf att för föreståndarens för kronotransporthäktet vid Seinäjoki jernvägsstation behof ej allenast uppfördes en tvätt- och bagarstuga samt en källare, utan äfven på vinden af nämnda fängelsebyggnad inrättades ett rum, som kunde bebos om vintern, har Kejsarl. Sen., sedan Öfv:n aflemnat i ärendet erfordradt underdånigt utlåtande, genom skrifvelse från Just. exp. af den 21 Juni 1898 anbefallt Öfv:n att vidtaga åtgärd om ifrågavarande arbetes utförande i enlighet med härför af föreståndaren för länebyggnadskontoret i Nikolaistad uppgjord ritning och å Öfv:n granskadt kostnadsförslag, slutande sig å 3,600 F:mk.

Kakola tukthus i Åbo.

Sedan Fångv.stn hos Just. exp. hemställt huruvida icke särskilda förändringar i afseende å inredningen af tukthusbyggnaderna i Åbo finge utföras, nemligen åtta nya celler inrättas uti dagsellsflygelns subasement, badstugan i den nya flygelbyggnaden inredas till lagerrum, dejourrummet för knektar i källarvåningen förändras till två celler, ett lagerrum inrättas till skräddareverkstad och en snickareverkstad till dejourrum äfvensom en uthusbyggnad inredas till bagarstuga för tjänstemän, m. m., har Kejsarl. Sen. under den 4 Aug. 1898 med bifall till berörda framställning öfverlemnadt åt Fångv.stn att

låta genom tukthusdirektionen i Åbo utföra ifrågavarande ändringsarbeten under tillsyn af vederbörande länebyggnadskontorsföreståndare samt i sådant afseende ställt till Fångv.stns disposition ett anslag om 12,300 F.mk.

Vuorela uppfostringsanstalt.

Sedan Fångv.stn hos Just. exp. på tillika anförda skäl hemställt huruvida icke, i enlighet med å Öfv:n utarbetad ritning, vid Vuorela uppfostringsanstalt finge uppföras en byggnad, inrymmande bostäder för anstaltens manliga biträde och dess båda lärarinnor samt ett slöjdrum och tvenne straffceller äfvensom på vinden ett rum anordnas för resande och andra tillfälligtvis vid inrättningen vistande personer, har Kejsarl. Sen. under den 17 April med bifall till berörda framställning öfverlemnadt åt Fångv.stn att låta genom föreståndarinnan vid anstalten utföra berörda nybyggnadsarbete och i sådant afseende till dess disposition anvisat ett anslag uppgående enligt inlemnadt kostnadsförslag till 21,840 F.mk. Arbetet utfördes under tillsyn af Öfv:n underlydande extra arkitekt.

G. Allmänna sjukhus.

Allmänna sjukhuset i Helsingfors.

Utom de årliga remonterna å sjukhusets byggnader har vid Oftalmologiska afdelningen inredts en ny polyklinik för en kostnad af 6,300 F.mk, anslagna den 1 Maj 1899, hvilket arbete utförts genom Nylands länebyggnadskontors försorg.

Vid Kirurgiska sjukhuset har inredts rum för sjukhusets preparatsamling för en summa af 4,400 F.mk, anslagna den 17 Juni 1896, samt införts vattenklosetter, hvartill anslagits 5,600 F.mk den 7 Sept. 1898, men endast användts 5,599 F.mk 72 penni, och ha dessa arbeten utförts likaså genom Nylands länebyggnadskontors försorg.

Den 3 April 1894 uppgjordes ritningar och kostnadsförslag till halmförbränningsugn med en kostnad af 3,300 F.mk att uppföras i dalsänkningen emellan Gamla och Nya Klinikum, men då platsen sedermera ansågs olämplig uppgjordes nytt förslag för en ugn, som skulle placeras invid stadens kolera-

barack och anslogs af Civilexp. den 12 Sept. 1894 för ändamålet 500 F:mk, hvarefter ugnen omedelbart utfördes för en summa af 491 F:mk och afsynades den 25 Okt. 1894.

Barnsjukhuset i Helsingfors.

Sedan särskilda projekt uppgjorts till nytt barnsjukhus i Helsingfors godkändes och fastställdes den 7 Febr. 1898 af Civilexp. det projekt, som inlemnats den 21 Sept. 1897 med ett kostnadsförslag å 263,500 F:mk.

I detta förslag ingick en stenpaviljong i två våningar för sjukafdelning, en epidemiebyggnad, en byggnad af trä med tegelsubasement för polyklinik och ekonomi, en uthusbyggnad och ett halmlider af trä, uppvärmning och ventilation af byggnaderna, vattenledning jemte aflopp och elektrisk belysning. I vanlig ordning utbjödos arbetena på entreprenad och antogs det anbud, som inlemnats af byggmästaren Odert Laine för byggnadsarbetena å en summa af 209,677 F:mk 50 penni, enligt hvilket kontrakt upprättades den 15 April 1898. För utförande af centraluppvärmning och ventilation antogs det anbud ing. R. Huber inlemnat och uppgjordes med honom kontrakt den 1 Juli 1898 om arbetenas utförande för en summa af 11,800 F:mk. För vatten- och afloppsledningen antogs det anbud Gasverkets mekaniska verkstad inlemnat å en summa af 15,350 F:mk och för införande af elektrisk belysning i sjukhuset Finska Elektriska Belysningsbolagets anbud af den 2 Juni 1899 å en summa af 3,234 F:mk 90 penni.

Till inspekterande arkitekt för arbetet utsågs medicinalarkitekten M. Schjerfbeck och att öfvervaka arbetena på platsen förordnades extra arkitekten W. Polón.

Byggnadsarbetena vidtogo tidigt på våren 1898 och bedrefvos så att samtliga paviljonger såväl af sten som trä voro under vattentak till hösten, hvarjemte vatten- och afloppsrör nedlades i jorden och de därför nödiga sprängningsarbetena utfördes. De för barnsjukhusets behof uppförda träpaviljongerna lemnades oeldade till vintern för att på naturlig väg upptorka under köld, hvaremot stenpaviljongen endast under tvenne månader lemnades oeldad för att sedan inredas på vanligt sätt under provisionel uppvärmning. Under år 1899 slutfördes samtliga såväl yttre som inredningsarbeten, värmeledningar, vattenledningar och elektrisk belysning så att arbetena voro färdiga redan i Sept. samma år.

Om byggnadernas konstruktion må nämnas: hufvudbyggnaden, utförd af sten i två våningar med källare inunder, innehåller rum för 23 patienter,

fördelade på tre större rum samt tre enskilda rum. Sjukrummens storlek äro för gemensamhetsrummen beräknade enligt 41—45 m³ rumvolym pr patient och för de enskilda rummen enligt 53—67 m³. Vidare innehåller byggnaden dagrum, rum för sköterskor, operationsrum, persedelrum, badrum och klosetter. Källaren innehåller rum för ångpanna, vedupplag m. m. Källarvåningen är hvälfd men vaslagen i våningarna konstruerade med vanliga träbjelklag. Byggnaden uppvärms med lågtrycksånga medels i rummen plaserade värmebatterier. Ventilationen är uppåtgående i en ventilationsskorsten på vinden. Byggnaden är utvändigt rappad och täckt med tak af galvaniserad plåt.

Epidemiepaviljongen är uppförd af trä med platser för 11 patienter samt källare inunder, inrymmande desinfektionsinrättning. Rummens storlek är beräknad enligt 35—49,5 m³ pr patient för gemensamhetsrummen och enligt 52—69 m³ för de enskilda rummen. Vidare innehåller byggnaden rum för sköterskor, sköljrum, badrum, klosetter m. m. Rummen uppvärmas medels kakelugnar. Byggnaden är utvändigt brädfodrad och täckt med tak af galvaniserad plåt.

Förvaltningsbyggnaden är uppförd med en nedra våning af sten och huvudvåning af trä, utvändigt brädfodrad och täckt med tak af galvaniserad plåt. I byggnadens nedra våning finnas rum för en köksafdelning, bostäder för vaktmästare, eldare och dräng; i öfra våningen rum för polyklinik med operations- och sjukrum, rum för assistentläkare, amanuens, kosthållerska, syssloman och tjenarinnor samt vidare en matsal för funktionärer, badrum, klosetter m. m. Byggnaden uppvärms medels kakelugnar. Uthusbyggnaden och halmlidret äro uppförda af resvirke och bräder under tak af asfaltfilt.

Under arbetets gång har på anhållan af föreståndaren en del förändringar i den ursprungliga planen vidtagits, hvilka medfört extra kostnader; så anslogs den 17 Okt. 1898 en summa af 2,907 F:mk för förändringar i inredningen, för extra vattenledningsarbeten anslogs den 13 Mars 1899 en summa af 4,105 F:mk och för planeringsarbeten anslogs den 29 Maj 1899 en summa af 4,000 F:mk.

Sedan samtliga arbeten i Sept. 1899 blifvit slutförda afsynades dessa den 13 Sept. af öfverdirektören, frih. Seb. Gripenberg och professor W. Pipping, hvarvid arbetena godkändes, men anhölls af professor Pipping att ytterligare förändringar i sjukhuset skulle utföras, för hvilka arbeten den 24 Okt. anslogs 8,047 F:mk 80 penni och hvilka äfven enligt önskan blefvo utförda.

Sammanlagda kostnaden för arbetena utgjorde 282,463 F:mk.

Lappvikens centralanstalt för sinnessjuka.

Vid denna anstalt har under ifrågavarande tidsperiod en del mindre ny- och tillbyggnader samt diverse förändringar utförts.

Sälunda utarbetades ritningar och kostnadsförslag å 123,500 F:mk till ny bostadslokal för öfverläkaren, ny tvätt- och bagarstuga, ny stallsbyggnad, nytt lik- och obduktionshus samt diverse förändringsarbeten dersammastädes. I bref af den 11 Mars 1895 från Civilexp. anbefalldes ny tvätt- och bagarstuga samt lik- och obduktionshus till utförande och beviljades för dessa ett anslag af 48,840 F:mk.

Byggnadsarbetet öfverläts i vanlig ordning på entreprenad åt byggmästaren Odert Laine för en summa af 41,400 F:mk, hvartill kontrakt uppgjordes den 30 April 1895. Att öfvervaka arbetena på platsen förordnades extra arkitekten W. Polón.

Tvätt- och bagarstugubyggnaden innehåller i nedra våningen en större tvättstuga, en mindre d:o, sorteringsrum för orena kläder samt en kalorifär för uppvärmning af den luft, som passerar torkskåpet i 2:dra våningen; vidare upptages 1:sta våningen af en bagarstuga, jäsrum och tvenne depotrum. Andra våningen innehåller ett större mangelrum, der äfven torkskåpet med utdragbara kulisser finnes uppställd, ett strykningsrum samt boningsrum för öfvertvätterska och betjening. Byggnaden uppvärms medels kakelugnar och tvätten utföres för hand.

Sedan arbetena å likhuset och inredningsarbetena i tvätt- och bagarstugubyggnaden år 1896 slutförts afsynades dessa den 19 Mars samma år af länearkitekten F. Öhman. Kostnaden för dessa byggnader steg till 48,836 F:mk 45 penni.

Sedan ritningar och kostnadsförslaget till nytt vedlider för badstugan och tvättinrättningen uppgjorts, slutande å en kostnad af 2,000 F:mk, samt inlemnats, anmodades länebyggnadskontoret låta utföra arbetet, hvilket som färdigt afsynades den 22 Maj 1897. Kostnaden för arbetet steg till 2,000 F:mk.

Vidare uppgjordes den 29 April 1898 ritningar och kostnadsförslag till diverse mindre förändrings- och tillbyggnadsarbeten vid anstalten, hvilka afsågo inrättandet af en matutdelningslucka från kosthållsköket, förändring af sysslomannens bostadslokal, utförandet af en täckt klappbrygga samt en spårväg mellan lossningsbryggan och tvättstugan. Dessa arbeten utfördes af länebyggnadskontoret för en slutsumma af 1,680 F:mk.

Vaccinberedningsanstalten.

Sedan ritningar och kostnadsförslag, slutande å en summa af 19,310 F:mk 35 penni, för vaccindepot uppgjorts vid Öfv:n beviljade Civilexp. den 13 Nov. 1893 den i förslaget upptagna summan och anbefalldes om arbetenas utförande.

Byggnaderna, hvilka utgöras af en hufvudbyggnad af trä med rum för fähus, operationsrum, magasin, vaktmästarebostad samt ett rum för läkaren och vidare ett mindre uthus af resvirke och bräder, utgäfvos på entreprenad ått byggmästaren J. G. Rosenberg, hvaröfver kontrakt uppgjordes den 9 Jan. 1894. Att leda arbetena på platsen förordnades extra arkitekten G. A. Sundelin.

Hösten samma år afsynades byggnaderna af öfverarkitekten hofrådet F. Granholm, då samtliga arbeten voro afslutade, och steg hela kostnaden till 19,273 F:mk 25 penni.

Läne allmänna sjukhuset i Åbo.

Utom de sedvanliga årsremonterna vid sjukhuset har under ifrågavarande period endast ett nytt svinhus uppförts för en summa af 1,650 F:mk, enligt anslag af den 5 Sept. 1893, genom länebyggnadskontorets i Åbo försorg.

Allmänna sjukhuset i Björneborg.

Sedan ritningar och kostnadsförslag till ny ekonomibyggnad, nytt uthus samt ombyggnad af allmänna sjukhuset i Björneborg å en förslagssumma af 53,000 F:mk den 12 Maj 1896 uppgjorts och Civilexp. i bref af den 12 Okt. samma år beviljat medel samt anbefallt arbetena till utförande utbjödos dessa på vanligt sätt på entreprenad den 24 Febr. 1897.

Det lägsta anbudet inlemnades af byggmästaren K. A. Mattsson å en summa af 68,500 F:mk, men kunde icke antagas, emedan det öfverskred anslaget. Andra gången utbjödos arbetena på entreprenad den 5 Febr. 1898, då det lägsta anbudet inlemnades af byggmästaren Viktor Malja å en summa om 57,400 F:mk, hvilket äfven antogs, sedan ett tillskottsanslag af 6,800 F:mk af Civilexp. den 21 Febr. 1898 beviljats.

Till inspekterande arkitekt förordnades medicinalarkitekten M. Schjerfbeck samt till ledande arkitekt på platsen arkitekten P. E. S. Degener.

Arbetena vidtogo omedelbart efter kontraktets undertecknande och bedrefvos så att några äldre uthus af trä först nedrefvos, hvarefter de nya ekonomibyggnaderna af trä uppfördes. Så snart väderleken det tillät vidtogs äfven med grundningsarbetena för det nya köks- och tvätthuset af sten i två våningar, men i trots af att detta arbete i god tid påbörjades kunde byggnaden icke fås färdig till hösten 1898, som ämnadt var, emedan arbetareförhållandena i Björneborg samma sommar ställde svårigheter i vägen för ett forceradt arbete och samtidigt ett tegelbruk i trakten förstördes af högvatten i Kumo elf. Nybyggnaden uppfördes och inreddes dock nästan helt och hållet inom utgången af år 1898, hvaremot en mindre om- och tillbyggnad af det gamla sjukhuset lemnades till år 1899, då det der belägna äldre köket icke kunde utrymmas.

Sedan diverse kompletteringsarbeten i köksbyggnaden och ändringsarbeten i gamla sjukhuset utförts, afsynades arbetena af länearkitekten Helge Rancken den 21 Dec. 1899. Kostnaden för arbetet i dess helhet steg till 60,552 F:mk 85 penni.

Läne allmänna sjukhuset i Tavastehus.

Utom de vanliga årsremonterna ha vid sjukhuset utförts diverse ny- och tillbyggnader. Så anslogs den 20 Sept. 1893 en summa af 1,280 F:mk för nytt svinhus, som utfördes af länebyggnadskontoret i Tavastehus för 1,100 F:mk.

Sedan ritningar och kostnadsförslag å 24,300 F:mk den 13 April 1894 uppgjorts till ombyggnad af ekonomibyggnaden vid sjukhuset samt dessa insändts, anslogs från Civilexp. den 23 April 1894 för ändamålet 24,300 F:mk jemte det arbetet anbefalldes till utförande.

Efter det arbetet i vanlig ordning utbjudits på entreprenad uppgjordes den 29 Juni 1894 kontrakt med byggmästaren J. Laxen om arbetets utförande enligt af honom inlemnadt anbud å 18,900 F:mk. De arbeten, hvilka enligt kontraktet skulle utföras, voro följande: ekonomibyggnadens påbyggnad med en våning till bostadslokaler för öfversköterska och syssloman samt första våningens förändring till rymligt kosthållskök, skafferier, matsal för patienter och betjening, rum för kosthållsföreståndarinna och rum för köksbetjening.

Arbetena öfvervakades af länearkitekten A. Cavén och afsynades den 29 Juni 1895 af doktor Th. Wickman och medicinalarkitekten M. Schjerfbeck.

Den 15 Febr. 1897 anslogs en summa af 790 F:mk för en vedlidertillbyggnad, hvilket arbete utfördes genom länebyggnadskontorets i Tavastehus försorg för en summa af 775 F:mk.

PITKÄNIEMI CENTRALANSTALT FÖR SINNESSJUKA.
BYGGNAD FÖR LUGNA KVINLIGA STÅNDSPERSONER.

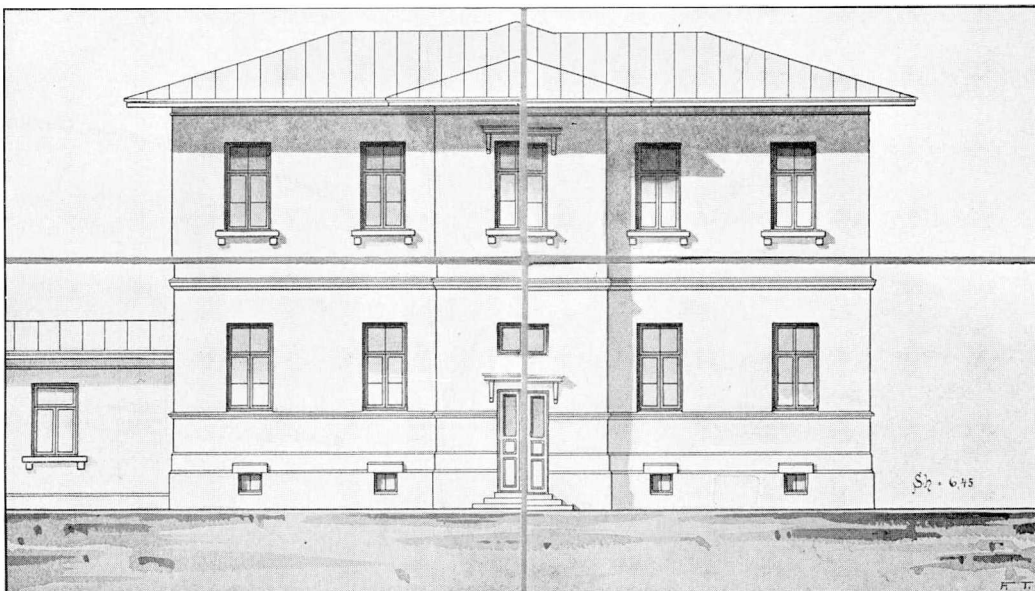
XI a
Sid. 18

PITKÄNIEMEN KESKUSLAITOS.

RAKENNUS LEVOLLISIA NAISPUOLISIA SÄÄTYHENKILÖITÄ VARTEN.

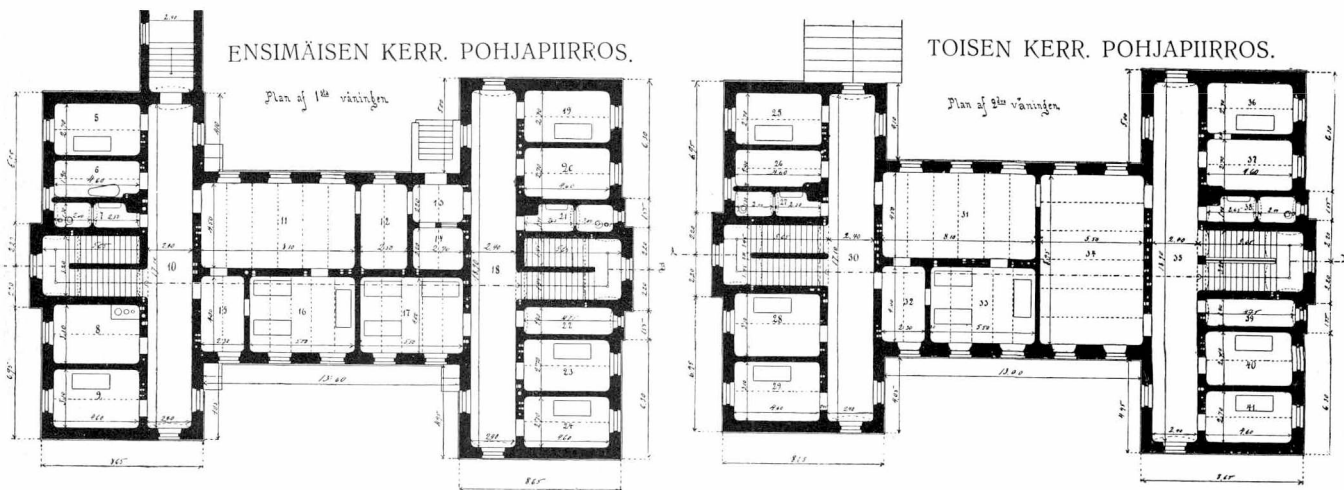
FASAD MOT VESTER.

LÄNTINEN-FASAADI.

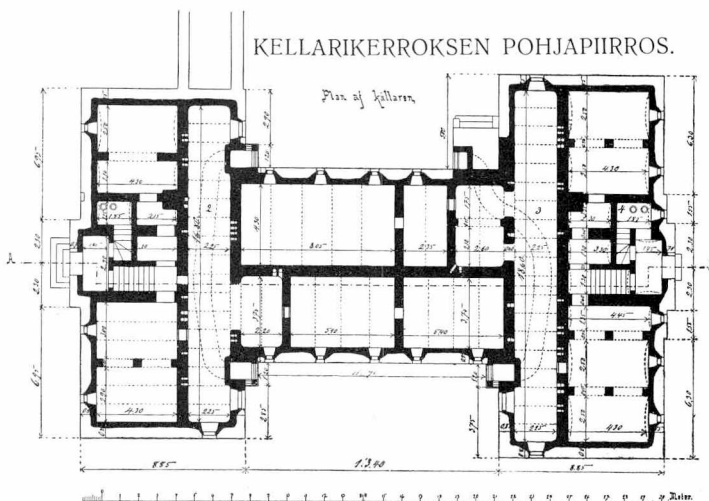

ENSIMÄISEN KERR. POHJAPIIRROS.

TOISEN KERR. POHJAPIIRROS.

KELLARIKERROKSEN POHJAPIIRROS.

Pitkäniemi centralanstalt för sinnessjuka.

Sedan behovet af en centralanstalt för sinnessjuka, utöfver de redan befintliga, blifvit mer och mer påkalladt till följd af det stora antal sinnessjuka i landet, som saknade ordnad vård, samt den årliga tillökningen af dylika patienter, beslöts att en större centralanstalt för sinnessjuka skulle uppföras.

På vederbörlig befallning utarbetades af medicinalarkitekten vid Öfv:n ett approximativt kostnadsförslag å en slutsumma af 2,000,000 F:mk till en anstalt för 400 patienter samt till en anstalt för 800 patienter å 4,300,000 F:mk, hvilka förslag i Mars 1893 insändes till Kejslerl. Sen., som i enlighet härmed hos Ständerna anhöll om beviljandet af 4,000,000 F:mk för uppförande af en fullständig centralanstalt för sinnessjuka med 800 patienter, hvilket af Ständerna äfven beviljades.

Sedan Kejslerl. Sen. beslutit att anstalten för sinnessjuka skulle uppföras under tvenne byggnadsperioder, sålunda att hälften utfördes under första perioden och återstoden under andra perioden, anmodades Medicinalst:n utse plats samt uppgöra program härför.

Plats för anstalten ansågs böra sökas i trakten af Tammerfors såsom varande centralt, och befans Pitkäniemi kronoboställes mark i Birkkala socken härtill lämpligast. I sådant afseende lät Öfv:n hösten 1893 affatta och nivelera samt undersöka grunden å platsen. Programmet, som för ändamålet utarbetats, gick ut på att bereda plats för lika många manliga som qvinliga patienter, fördelade c:a 220 på en kurafdelning och 580 på en asylafdelning, och ansågs att paviljongsystemet i förening med cellsystemet i allmänhet borde tillämpas, men platser beredas äfven i större salar, synnerligast vid asylafdelningen. Under första byggnadsperioden skulle hela kurafdelningen utföras och plats beredas för 135 asylpatienter samt nödiga ekonomibyggnader m. m. Detta program godkändes af Civilexp. i Kejslerl. Sen. den 1 Okt. 1894.

Enligt förenämnda program anbefalldes Öfverstyrelsen för allmänna byggnaderna uppgöra fullständiga ritningar och kostnadsförslag till en anstalt för 355 patienter med nödiga bibyggnader och utarbetades dessa hösten och vintern 1894—95.

De principer, enligt hvilka projektet utarbetades, äro följande;

På den halfö, som från Pitkäniemi boställes mark utskjuter i Pyhäjärvi, plaseras anstalten. Kurafdelningen med platser för 220 patienter, deraf 120 i enskilda rum, förlägges i tio paviljonger, af hvilka fem å området västra sida för qvinliga patienter samt fem å området östra sida för manliga patienter. Dessa paviljonger plaseras i en räkka från öster till vester på ett afstånd

af c:a 30 m från hvarandra och förenas sinsemellan medels en 2,4 m bred korridor. Sjukrummen plaseras så vidt möjligt åt söder. I midten af denna räcka plaseras administrationsbyggnaden, innehållande kyrka, samlings-sal, bibliotek, rum för läkare m. m. Å en udde öster om kurafdelningen uppföres en villa i två våningar för öfverläkaren jemte nödiga uthus.

Invid den väg, som från administrationsbyggnaden leder till allmänna landsvägen Tammerfors—Björneborg, plaseras, på båda sidor densamma, följande byggnader: tvätt- och badstugubyggnaden, köksbyggnaden med bostäder för betjeningen och maskinhus samt verkstadsbyggnaden med rum för betjeningen. Något längre bort uppföras tvenne större asylpaviljonger, den ena med rum för 50 qvinliga patienter, deraf 13 i enskilda rum, den andra för 60 manliga patienter, deraf 18 i enskilda rum.

Något afsides, norr om ofvanbeskrifna byggnader förläggas ekonomibyggnaderna, bestående af stall för 4 hästar samt nödiga lider, fähus för 12 kor, svinhus för 100 svin, byggnaderna alla af sten i en våning, samt hö- och halmlada af resvirke och bräder.

Vid nedannämnda väg en half kilometer från kurafdelningen plaseras tvenne träpaviljonger, den ena för 25 asylpatienter och den andra för fall af epidemiska sjukdomar. Vid inkörsporten från allmänna landsvägen till inrättningen plaseras en portvaktstuga af trä och norr om allmänna landsvägen ett likhus, äfven af trä.

Hvad rumanordningen beträffar, äro sjukrummen så vidt möjligt plaserade emot söder, och hvad storleken på dessa beträffar, har luftkuben för de enskilda rummen beräknats till 50 m³ pr patient samt för gemensamhetsrummen till c:a 30 m³ pr patient med en luftomsättning för alla af två gånger rumkuben pr timme. Hvad konstruktionen af byggnaderna för öfrigt beträffar, äro samtliga kurpaviljonger uppförda af sten i två våningar med källare under hela byggnaden samt eldfasta vaslag och täckta med galvaniserade plåttak. Likaså äro administrationsbyggnaden, köksbyggnaden, tvättstugubyggnaden, verkstadsbyggnaden, tvenne asylpaviljonger och läkarebostaden uppförda af sten i två våningar med källare under byggnaderna, delvis eldfasta, delvis vanliga träbjelklag, samt vattentak af galvaniserad plåt. Uthusbyggnaderna och trähusen äro täckta med tak af asfaltfilt. I kurafdelningen oljemålas väggar, golf och tak, men i de andra byggnaderna användes delvis oljemålning, delvis limfärgsmålning. Façaderna i samtliga stenhus slätrappas och kalkfärgmålas, trähusen brädfodras och oljemålas.

Samtliga sjukpaviljonger uppvärmas och ventileras enligt centraluppvärmningssystem, de öfriga byggnaderna med vanliga kakelugnar. Hela inrättningen förses med vatten- och afloppsledning samt varmvattentillförsel till

badrummen i sjukpaviljongerna och upplyses med elektriskt ljus från egen central.

I kostnadsförslaget fördelade sig kostnaderna på följande sätt:

Första byggnadsperioden:

Byggnadskostnad	F:mk 2,013,895: 55
Värmeledning, kök och tvättstuginredning	” 180,000: —
Vattenledning	” 110,000: —
Elektriskt ljus	” 60,000: —
Arbetsredskap och byggn. upptorkning	” 25,000: —
Administration	” 25,000: —
	<hr/>
	F:mk 2,413,895: 55

Afgår för inre målning, som utföres sedan byggnaderna

torkat	F:mk 113,895: 55
	<hr/>
	S:ma F:mk 2,300,000: —

Utvidgning till 800 platser:

Målning af tidigare uppförda byggnader	F:mk 113,895: 55
344 platser i stenpaviljongen à 3,000 F:mk	” 1,032,000: —
100 platser i träpaviljongen	” 120,000: —
Värmeledning, kök och tvättinrättning	” 155,000: —
Vattenledning	” 50,000: —
Elektriskt ljus	” 40,000: —
Arbetsredskap och byggn. upptorkning	” 20,000: —
Administration	” 25,000: —
Planeringar m. m.	” 144,104: 45
	<hr/>
	S:ma F:mk 1,700,000: —

Sammandrag:

Anstalt för 355 platser	F:mk 2,300,000: —
Utvidgning till 800 platser	” 1,700,000: —
	<hr/>
	S:ma F:mk 4,000,000: —

Sådant var det förslag till centralanstalt för sinnessjuka som i Mars 1895 inlemnades till Kejsarl. Sen.

Den 28 Aug. 1895 anbefalldes Civilexp. i Kejsarl. Sen. Öfverstyrelsen för allmänna byggnaderna att i enlighet med härför uppgjorda ritningar och kostnadsförslag låta utföra arbetet och anslogs för anstalten i dess första utsträckning 2,300,000 F:mk.

Den 28 Okt. 1895 utanordnades af Civilexp. för arbetena i Pitkäniemi under år 1895 en summa af 100,000 F:mk samt under år 1896 en summa af 900,000 F:mk.

Sedan byggnadsarbetet i laga ordning utbjudits på entreprenad, godkändes och antogs ett anbud å 1,900,000 F:mk, inlemnadt af arkitekten Georg Schreck, byggmästarene Th. Schreck, Paavo Leander och K. W. Helander gemensamt. Den 17 Dec. 1895 uppgjordes och undertecknades kontrakt om arbetets utförande hvarefter byggnadsarbetena omedelbart vidtogo.

Sedan likaledes värme- och ventilationsledningarna, inredning af kök och tvättstuga, vatten- och afloppsledningarna samt elektriska belysningen i laga ordning utbjudits på entreprenad, antogs det anbud ing. R. Huber inlemnadt för värme- och ventilationsledningar, kök och tvättstuginredning samt vattenledning och uppgjordes med honom kontrakt den 12 Juni 1896 å en summa af 262,936 F:mk för de förstnämnda arbetena samt för vatten- och afloppsledningar å en summa af 95,378 F:mk. För elektrisk belysning antogs det anbud ing. G. Strömberg inlemnadt och uppgjordes med honom kontrakt om arbetenas utförande för en summa af 87,200 F:mk.

Att utföra högsta öfverinseendet öfver arbetet uppdrog Civilexp. i bref af den 28 Aug. 1895 åt öfverdirektören vid Öfv:n friherre Seb. Gripenberg, som angående hygieniska frågor af större vikt egde rådgöra med generaldirektören i Medicinalstyrelsen F. Saltzman, hvarjemte doktor E. Hougberg förordnades att tillhandagå Öfv:n med råd och upplysningar vid arbetets utförande.

Till inspekterande på platsen utsåg Öfverstyrelsen för allmänna byggnaderna medicinalarkitekten M. Schjerfbeck och att öfvervaka byggnadsarbetena på platsen förordnades extra arkitekten E. A. Kranck samt till dennes biträde som kronoqvartersman byggmästaren H. Luode, hvilken efter halft-annat års tjänstgöring afgick och efterträddes af byggmästaren H. Duncker.

De arbeten, som utfördes under året 1895, bestodo hufvudsakligast i lösbrytning och släpning af sten samt mindre grundgräfningsarbeten. Sammanlagda utgifterna för anstalten under år 1895 stego till 101,346 F:mk.

Under år 1896 lades grunden till nio paviljonger, af hvilka dock endast sex uppmurades och förseddes med vattentak.

För underlättande af materialtransporter till arbetsplatsen inrättades vid Tammerfors—Björneborgska banan en vaxel jemte haltpunkt och utbetaltes härför från byggnadsanslaget 4,750 F:mk. För väg från haltpunkten till allmänna landsvägen anslogs 2,500 F:mk och för landningsbrygga vid anstalten 5,050 F:mk, hvilka arbeten lemnades till byggnadsentreprenörerna för omedelbart utförande. — Sammanlagda kostnaden för arbetena under år 1896 steg till 511,907 F:mk 97 penni.

Under år 1897 lades grunden till de återstående byggnaderna hvarjemte största delen uppmurades och förseddes med vattentak. Utförda till följande

år blefvo endast qvinliga asylpaviljongen, verkstadsbyggnaderna och korridorerna. Sammanlagda tegelmängden, som under sommaren inmurades, utgjorde 5,000,000 st. på en $5\frac{1}{2}$ månaders arbetstid.

Kostnaderna för de under året utförda arbetena, inberäknadt värmeledning, inredning i kök och tvättstuga, vattenledning och elektrisk belysning, utgjorde 845,049 F:mk 24 penni.

Under år 1898 utfördes de återstående byggnaderna och inredningen uti de tidigare uppmurade. Under vintern 1898—99 kunde byggnaderna redan uppvärmas med centraluppvärmningsapparaterna, för lågtrycksånga, och visade sig härvid att sagda apparater under den stränga vintern kunde hålla temperaturen vid önskvärd höjd oaktadt särskilda delar af värmeapparaterna ännu voro inkompleta. Under året uppställdes apparaterna i köket och tvättstugor hvarjemte elektriska belysningsanläggningen i hufvudsak slutfördes i det att endast yttre luftledningar vid årets slut saknades.

Under våren och försommaren led byggnadsarbetet stort förfång genom öfversvämningen i Pyhäjärvi, der vattnet midsommartiden stod 1,80 m öfver normalvattenståndet. För att säkerställa källaren i pav. X asfalterades botten och väggarna i ångpannerummet emot vattentryck till en höjd af $\frac{1}{2}$ m öfver då observerade högsta vattenstånd. Kostnaden för de under året utförda arbetena steg till 84,518 F:mk 67 penni.

Under år 1899 uppfördes återstoden af byggnaderna samt slutfördes inredningen i samtliga byggnader.

Under sommaren 1899 steg vattnet i Pyhäjärvi ännu högre än föregående år, så att källaren i pav. X, ehuru tidigare asfalterad, åter fylldes med vatten, som nu steg 1 m högre. I denna paviljong höjdes asfalteringen hvarjemte ångpannerummen i pav. VI och XIV äfven asfalterades. Utom dessa arbeten var man till följd af öfversvämningen tvungen höja uthusgården samt en del af landsvägen till inrättningen, hvilka lågo under vatten. Kostnaderna för dessa arbeten stego till 19,086 F:mk 5 penni.

Under året slutfördes arbetena hörande till värme- och ventilationsledningarna, vattenledningarna och elektriska belysningen.

Då vid särskilda syner anmärkts att en mängd uthus för såväl öfverläkaren som betjeningen samt smedja för reparationer af de maskinela anläggningarna saknades, uppgjordes härför skilda ritningar och kostnadsförslag, enligt hvilka dessa byggnader utfördes på ackord af byggnadsentreprenörerna och stego kostnaderna för dessa till 35,563 F:mk 20 penni.

För att underlätta kommunikationen byggnaderna emellan ansågs nödigt utföra en enklare planering och vägbyggnad å anstalten och uppgjordes härför skildt förslag. I detta ingick stensprängning å platsen, utjemning af

marken, upptagning af vägar samt utförande af trottoirer kring samtliga byggnader, delvis af gatsten, delvis af stampad lera med innängd tegelskärf. Dessa arbeten utfördes delvis enligt räkning, delvis enligt ackord af byggnadsentreprenörerna för en sammanlagd kostnad af 34,366 F:mk 20 penni.

Då större delen af arbetet redan var färdigt i Sept. 1899, så att endast en del inredningsdetaljer och planeringsarbeten återstod, beslöt Öfv:n afsyna och emottaga de färdiga arbetena, hvilket äfven skedde den 13 och 14 Sept. af en af Kejsarl. Sen. nedsatt synenämnd, bestående af följande personer: öfverdirektören Seb. Gripenberg, doktor E. Hougberg, professor K. G. Nyström, ingenjören J. Forsman, ingenjören Th. Neovius och länearkitekten A. Cavén; arbetena godkändes och emottogos.

Sedan de återstående arbetena slutförts anställdes af Öfv:n en slutlig afsyning af arbetena den 6 och 7 Dec. 1899, hvarvid samtliga byggnadsarbeten, vatten- och afloppsledningen samt elektriska belysningsanläggningen godkändes, men gjordes emot värme- och ventilationsledningarna samt inredningen af köket och tvättstugan särskilda anmärkningar, hvilka entreprenören för dessa arbeten ingenjören R. Huber ålades omedelbart afhjelpa. Kostnaden för arbetena under år 1899 utgjorde 434,467 F:mk 21 penni.

Sammanlagda kostnaden för arbetena å Pitkäniemi centralanstalt för sinnessjuka intill 1 Jan. 1900 utgjorde 2,577,289 F:mk 11 penni.

Läne allmänna sjukhuset i Gamla Vasa.

Vid sjukhuset har uppförts ny hö- och halmlada samt vedlider enligt ritningar uppgjorda vid Öfv:n den 2 Sept. 1895 med ett anslag om 3,000 F:mk, som den 9 Sept. samma år af Civilexp. beviljats för ändamålet. Arbetet har utförts genom länebyggnadskontorets i Vasa försorg.

Läne allmänna sjukhuset i Uleåborg.

Utom de vanliga årsremonterna ha vid sjukhuset företagits följande ny- och tillbyggnader: den 13 Sept. 1893 anslogs af Civilexp. 1,680 F:mk för nytt likhus vid sjukhuset. Arbetet utfördes genom länebyggnadskontorets i Uleåborg försorg för en summa af 1,675 F:mk.

Den 3 Febr. 1897 anslogs 4,450 F:mk för en ny iskällare vid sjukhuset. Arbetet utfördes genom länebyggnadskontorets i Uleåborg försorg för 4,378 F:mk.

Enligt befallning från Civilexp. af den 10 Okt. 1898 utarbetades ritningar och kostnadsförslag å 151,000 F:mk till om- och tillbyggnad af allmänna sjukhuset i Uleåborg, gående ut på att inrätta en operationsafdelning vid sjukhuset utan att platsantalet för patienter skulle ökas.

Då i det nuvarande sjukhuset sjukrummen äro så små i förhållande till patientantalet, att endast en minimal luftkub förefinnes pr sängplats, har det varit nödvändigt att öka sjukrummens antal, för att erhålla ett utrymme, som något sänär motsvarar modärna hygieniska fordringar. Vidare har en del sjukrum i den gamla byggnaden blifvit använd för andra ändamål, såsom t. ex. till matsal för betjening, väntrum för nyanlända patienter, och hvilket sistnämnda rum äfven kan användas för emottagande af besök från anhöriga till patienter.

Den vanprydande utbyggnaden för klosetterna är föreslagen att rifvas då klosetterna i densamma frysa och nybyggnaden upptager ett tillräckligt antal modärna klosetter.

Uti den nybyggda delen af sjukhuset upptages den öfra våningen af en operationssal med dertill hörande steriliseringsrum och badrum samt för öfrigt tre sjukrum, rum för öfversköterska, persedelrum, mindre skrubbar o. s. v.

Uti första våningen finnas föreslagna fyra sjukrum, diskkök, rum för sköterska, badrum, ett isolerrum för deliranter samt ett särskildt luftrum för operationssalens ventilering.

För öfrigt är den nybyggda delen af sjukhuset likasom den äldre afsedd att uppvärmas med kakelugnar, hvilka förses med ventilationsinrättningar i likhet med nyare sådana i statens sjukhus.

Enligt förslaget skulle kostnaden för ändringsarbetena i det gamla sjukhuset stiga till 6,400 F:mk och nybyggnadsarbetena till 140,000 F:mk hvarjemte upptagits 4,600 F:mk för arbetets öfvervakande. Den 12 Mars 1900 anslogs af Civilexp. för arbetena 151,000 F:mk hvarjemte arbetena anbefalldes till utförande. Ombyggnadsarbetet utgafs på entreprenad åt byggmästaren J. Heikkinen för en summa af 127,500 F:mk, hvaröfver kontrakt uppgjordes den 20 Mars 1900.

Arbetena, som inspekteras af medicinalarkitekten M. Schjerfbeck och öfvervakas på platsen af länearkitekten A. Tötterström, äro ännu oafslutade.

Läne allmänna sjukhuset i Torneå.

Enligt Civilexp:ns skrifvelse af den 16 Maj 1898 ha ritningar och kostnadsförslag, slutande å 20,050 F:mk, för nödigbefunnen tillbyggnad af all-

männa sjukhuset i Torneå samt till vattenlednings införande för en kostnad af 5,200 F:mk uppgjorts.

Någon utvidgning af sjukhuset med afseende å platsernas antal har icke förutsetts, utan afser projektet endast tillbyggnad af ett operationsrum, ett rum för förbandsmaterial, ett badrum samt ett rum för tre sjukplatser, till hvilket rum patienter från det nyinrättade isolerrummet i sjukhusets södra del skulle flyttas. Ett nytt isolerrum har anordnats på så sätt att den nuvarande korridoren afstängts med en vägg och en klosett insatts för detta isolerrums räkning.

I vattenledningsprojektet har föreslagits att vattenuppfordringen skulle ske medels en varmluftspump, då en handpump knapt hade kunnat betjena en anläggning af denna storlek.

Den 24 April 1899 anslogs af Civilexp. för förenämnda arbeten 27,000 F:mk och anbefalldes arbetena till utförande, hvilket skedde genom länebyggnadskontorets i Uleåborg försorg.

Läne allmänna sjukhuset i Kuopio.

Utom de vanliga årsremonterna ha vid sjukhuset diverse mindre ombyggnader och förändringar företagits, af hvilka må nämnas en ny brunn för en summa af 1,350 F:mk, anslagna den 29 April 1893, remont i tvenne källare under sysslomannens bostad för en summa af 425 F:mk, anslagna den 28 Juni 1895, ombyggnad af tvättstugan för en summa af 275 F:mk, anslagna den 23 Aug. 1895, samt remont af sjukhusets hushållskällare för en summa af 148 F:mk, anslagna den 25 Juli 1899, hvilka samtliga arbeten utförts genom länebyggnadskontorets i Kuopio försorg.

Fagnäs centralanstalt för sinnessjuka.

Utom de vanliga årsremonterna ha vid anstalten särskilda nybyggnads- och ändringsarbeten utförts, bland hvilka må nämnas anskaffande af tvättmaskiner till inrättningens tvättstuga för en summa af 11,525 F:mk, anslagna den 22 Aug. 1894, ny liderbyggnad, soltält och latrinkast för en kostnad af 11,500 F:mk, anslagna den 29 Maj 1897, ändringsarbeten i sysslomannabostaden för en summa af 1,752 F:mk, anslagna den 22 Juni 1898, samt ny ångpanna för en kostnad af 1,546 F:mk 15 penni, anslagna den 6 Nov. 1899, hvilka samtliga arbeten utfördes genom länebyggnadskontorets i Kuopio försorg.